SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Gökyüzüne çiçek bırakıyorlar

Boğaziçi Üniversitesi'nde "Başka türlü bir şey"ler oluyor... Geçen günlerde yemekhane boykotuyla üniversite dışında da sesini duyuran "Sol Platform", bugünlerde yeni ve değişik bir kampanyaya başladı.
"MHP kapatılsın" kampanyasını açan Sol Platform, oldukça geniş bir açılıma sahip.

■ Ayhan GÖCEK'in haberi 19. sayfada

insanlığın safındayım! faşistlere karşıyım

Gümrük'ten geçti gelin!

Memleket resmi bayram havasında.. Gazeteler "Eurotürk"lere bıyık kestiriyor

Gümrük Birliği tartışmalarının tozu dumanı arasında sermayenin Gümrük Birliği'ne nasıl hazırlandığı gürültüye gidiyor. TİSK Avrupa'da kapitalist rekabet savaşına, memleketin bağrında emeğe karşı meydan savaşıyla hazırlanıyor.
TİSK'in saldırı hedefleri: Ücretler, sosyal amaçlı fonlar ve vergiler...

■ Haberi 14. sayfada

Mücadelenin alanı bütün Avrupa!

Doğu Perinçek, İhsan Çaralan, Kemal Okuyan, Sadun Aren ve Mehmet Atay Gümrük Birliği hakkındaki görüşlerini SÖZ'e açıkladılar.

■ Haberi 8. sayfada

Avrupa sermayesinin Akdeniz atağı

Türkiye ile Avrupa Birliği arasında imzalanan Gümrük Birliği Anlaşması'yla Batılılar, Türkiye'nin hem pazarını bütünüyle denetleme, hem de askeri gücünü kullanma olanağına kavuşuyor.

■ Orhan İYİLER yazdı; 9. sayfada

Ya termik ölüm ya da nükleer yokoluş!

Türkiye, bir nükleer maceraya atılmanın eşiğinde. Nükleer enerjiye sahip olma kararı alan hükümet, nükleer santral olmazsa ikibin yılında elektriksiz kalacağımızı iddia ediyor. Nükleer enerjiyi savunmayı kendine görev edinen bazı profesörler de, "termik enerji kirleticidir, onun için temiz enerjiyi, nükleer enerjiyi tercih etmeliyiz" diyorlar.

■ Hatice CAN'ın haberi 12 ve 13. sayfalarda

8 Mart Dünya Kadınlar Günü çeşitli eylemlerle kutlandı

Dünya, artık bizsiz dönemezsin!

Kadın etkinliklerini, mitingleri, toplantıları toparladığımızda, kadınların seslerinin daha çok yükseldiğini, taleplerini dile getirirken daha kararlı olduklarını gördük.. Türkiye'de 2-11 Mart tarihleri arasında azımsanmayacak bir kadın eylemliliği gözlendi.

■ Haberi 6 ve 7. sayfalarda

İki 'Demokratikleşme'

Haluk GERGER

■ YAZISI 5. SAYFADA

Kürt sorununa TOBB'lu çözüm

■ HABERİ 5. SAYFADA

John Lee Hooker Gelmiş geçmemiş en ünlü blues'cu

■ YAZISI 18. SAYFADA

eski yeşilçam'dan en bir unutulmaz SAHNELER ve REPLİKLER, no: 1

Met-Üst'ün METO'BİYOĞRAFİ'LERİ

■ YAZISI 19. SAYFADA

● TARİH: 11 MART 1995 ● SAYI: 4 ● FİYATI: 40.000 TL (KDV DAHİLDİR) ● ALMANYA 4 DM ● İSVİÇRE 4 Sfr ● FRANSA 14 FF ● İNGİLTERE 1.7 £ ● HOLLANDA 5 Hfl ● AVUSTURYA 28 AS ● ABD 3 $

Asparagas'ın sağı solu yoktur

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi öğretim üyesi Doç. Dr. Murat Özyüksel, haberde arkadaşı olan Öğretim Elemanları Sendikası Başkanı Yrd. Doç. Ufuk Uras'ın adına rastladı. Telefona sarıldı, "Nasıl böyle bir şey yaptın?" diye siteme hazırlanıyordu ki... Bu kez ikinci bir şok geçirdi... Özyüksel, arkadaşına sitem etmek ve takılmak üzereyken şaşkınlıktan ne yapacağını şaşırdı... Karadüzen bir karamizah ile karşı karşıyaydı.

4 Mart tarihli Aydınlık dergisinde üst başlığı "Çıkış İşçi Partisi'nde" manşetli haberin "Öğretim Üyeleri" bölümünde bu kez kendi adını gördü Özyüksel. Hem de "Prof. Dr. Murat Özyüksel" olarak "terfi" etmiş halde. Oysa Özyüksel üniversitede henüz doçentti. "Acaba neler oldu" diye düşünmeye başladı...

Ufuk Uras ile beraber SÖZ'ü aradıklarında mizahi durumu böyle özetledi Özyüksel:

"Gazetede Ufuk'un adını gördüm. 'Nasıl böyle bir şey yaptın' diyecektim ki, adımı görmez miyim... Değişik toplantılarda habire bir şeyler imzalıyorum. Ama asla böyle bir şey düşünmezdim. İmzaladıklarımız daha çok dayanışma metinleri, 'Doğu Perinçek ile ilgili bir dayanışma metni olmalı' diye düşünmüştüm. Çünkü gündemde böyle bir dayanışma var. Ve buna katılmak elbette gerekir."

Yazılarından ve siyasal çalışmalarından tanıdığımız Doç. Ufuk Uras'ı bu konuşmadan birkaç saat önce sabahın köründe arıyor ve "Ol hikaye nedir, adınız dillerde dolaşıyor?" diyoruz...

"Sevdiğim bir öğrencim geldi. . Elinde metin vardı. 'Dayanışma yapabilirim ama metni imzalayamam. Çünkü İP'ye program düzeyinde karşıyım. Siyasi hattına da sempatim yok' dedim. Öğrencim dedi ki, 'Doğu'nun mahkemesi var, dayanışma olarak değerlendirin'. O zaman önemsemedim ve şerh koyarak imza verdim. Elbette kendi adıma naifliğim var bu işte. Öğrencine güven duyuyorsun böyle oluyor. Ben küçük harfli bir işçi partisi temennisini genel planda desteklerim. Ayrıca aydın dayanışması içinde olurum. Ama bu, büyük harfli, tanımlanmış bir İşçi Partisi işi."

Aydınlık

İLK İMZALAR

Aydınlar ve sendikacıların çağrısı:

'Çıkış İşçi Partisi'nde'

4 Mart '95 tarihli Aydınlık

İktisat Fakültesi Mezunları Cemiyeti İkinci Başkanı Hüseyin Soylu ise, bunların "iyi niyetlerin istismarı" olduğunu vurguluyor ve kendisiyle ilgili yanı şöyleanlatıyor:

"Geleneğine kaşı çıktığım bir partiye çağrı yapmak benim işim olamaz. İlke ve anlayışlarımız ters. Bu küçük oyunlardan dolayı bu işin sorumlularını uyarıyor ve eleştiriyorum. Kitle örgütleriyle, siyasi kuruluşlarla dayanışma içindeyiz, metinleri okuma gereği bile duymadığımız için istismarlara uğruyoruz.Bu nedenle özür diliyorum."

Şair Ahmet Telli de haberin mağdurlarından...

"Sosyalistlerin örgütlenmesinden yanayım. Temel amaç bu. Üye olmadım, niyetim de yok. Sosyal demokratların karşısında genel planda sosyalistlerin örgütlenmesi zorunlu ve kaçınılmaz hale gelmiştir. Özel olarak İşçi Partisi'ni çıkış yolu olarak göstermek benim işim değil. İsteyen istediği partide örgütlenir. Genel bir dayanışmanın böyle sunulması doğru değil."

Şair Şükrü Erbaş'ın SÖZ'e ve Aydınlık'a gönderdiğiaçıklama kısaca şöyle:

–Metni İP Ankara İl Başkanı Ali Kalan getirdi, okudum ve imzaladım. İmzalarken, üyesi bulunmadığım, mücadelesinde doğrudan yer almadığım bir partide başkalarını birleşmeye çağırmanın benim için bir tutarsızlık olduğu rahatsızlığını duymakla birlikte, metnin temel mesajı olan "solda güçlü bir sosyalist partinin gerekliliği" görüşü imzalama nedenim olmuştur. Metinde yer almadığı halde imza kampanyasının dergide "Çıkış İşçi Partisi'nde" başlığı ile verilmesi benim için bir başka rahatsızlık nedeni olmuştur.

Sivas katliamında yakılarak öldürülen şair Metin Altıok'un eşi Nebahat Çetin Altıok ise,i haberin 'kötü bir yerde durduğunu ve gerçekleri yansıtmadığını' vurguluyor:

"Metin partiye üye idi. Ben üye olmadım. Ayrıca Kemalist de değilim. Biz bu metni imzalarken kendileriyle uzunca konuştuk. Genel olarak solda birliğe çağrı temelinde imza verdik, "tamam böyle yayımlayacağız" dediler. Ahmet, Şükrü, hepimiz çok rahatsız olduk".

İşbu haber altı adet esastan ve usulden itirazdan ibarettir.

Ne demeli.. Asparagasın yabancısı değiliz ama "devrimci"siyle ilk defa karşılaşıyoruz.

SÖZ'DEN

Bir kez daha yayın ilkeleri

SÖZ'ün geçen sayısı bir gün gecikmeyle bayilere ulaştı. Öncelikle bu gecikmeden dolayı okurlarımızdan özür diliyoruz. Gerçi üç günlük bayram tatiline denk geldiği için bu gecikme genel olarak pek farkedilmedi ama, yine de okurlarımıza gününde ulaşamamak canımızı sıktı. Ayrıca cumartesi günü SÖZ'ü almak için bayilere giden okurlarımızın "gelmedi" yanıtıyla karşılaşmaları, hiç hoş olmadı. Bu durum satışımızı da olumsuz yönde etkiledi.

Gecikme esas olarak bizden kaynaklanmadı. Baskımızı yapan matbaa işçileri bayram tatiline gireceği için üçüncü sayımızı bir gün önceden bağlamak zorundaydık. Gazeteyi küçük bir gecikmeyle zamanında bitirdik. Ancak, matbaayı aradığımızda yanıt alamadık. Bayramın azizliğine uğramıştık. Bunun üzerine yeni bir matbaa arayışına girdik ve kağıt bulma derdine düştük. Sonunda Basmat'daki arkadaşlarımızın yardımıyla SÖZ'ü bastık. Bütün bu koşuşturma içinde baskı kalitesi istediğimiz düzeyde olmadı. Anlayışla karşılayacağınızı umuyoruz.

***

SÖZ, ilk sayısında yayımlanan "Çıkış gerekçesi ve genel yayın ilkeleri"nde de belirtildiği gibi, hiçbir grubun, siyasi hareketin, partinin ya da çevrenin yayın organı değildir. SÖZ sistemle mücadele içindeki bütün muhalefet odaklarını içermeye çalışacaktır. Bu ilkeyi titizlikle uygulama niyetinde olan gazetemiz, soliçi polemiklerin (tartışmaların değil) alanı haline gelmeyecektir. Bu polemiklerde taraf olmayacaktır. SÖZ esas olarak sistemle, onun kurumlarıyla, ideolojisiyle, kültürüyle mücadele edecek, basın tekellerinin kuşatmasını kırmaya çalışacaktır. Yani kapitalizmin karşısında, sosyalizmin tarafında olacaktır.

Ancak, sol içindeki bütün tartışmalara (polemiklere değil) yer verecek, haber ve makale düzeyinde her türlü gelişmeyi okurlarına ulaştıracaktır. Bu anlamda tartışma yazılarına sayfalarını açacaktır.

Yayın ilkelerimizi bir kez daha hatırlatmamızın nedeni kuşkusuz merak edilecektir. Önceki sayılarımızda yeralan "Solda yeni parti" haberleri ve bu konuya ilişkin olarak yayımlanan imzalı makaleler nedeniyle çeşitli eleştiriler aldık. Kimi sözkonusu projeyi "batırmaya" çalıştığımızı iddia etti, kimi de bu projeyi "desteklediğimizi" söyledi. Oysa biz ne birini, ne de diğerini yaptık. Haberi nesnel olarak verdik, tartışmanın taraflarına sütunlarımızı açtık.

***

SÖZ'de sizin de dikkat ettiğiniz gibi her hafta yazan bir köşe yazarımız yok. Köşe yazılarımızın periyodu dört haftadır. Ancak, "analiz yazıları" dediğimiz "çerçeve yazıları" ile "Söz Meydanı" sayfalarımızda yer alan yazılar bu kuralın dışındadır. Biz böylece okurlarımıza daha çok, daha çeşitli ve daha renkli bir yazı demetiyle ulaşmayı doğru bulduk. Bu konuya ilişkin görüşlerinizi bize iletirseniz seviniriz.

Önümüzdeki hafta daha iyi bir SÖZ'de buluşmak dileğiyle.

Mahkeme DEP dava belgelerini satışa çıkardı. Ya kitapta suç unsuru varsa?

DGM editörü Demiral tehlikede!

Figen SOLMAZ

Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM), kapatılan Demokrasi Partisi (DEP) davasına ilişkin gerekçeli kararı kitaplaştırarak satışa sundu. Kitabın telif hakları Başbakan Tansu Çiller'in başkanı olduğu Zübeyde Hanım Şehit Anaları Vakfı'na bağışlandı. 1 Numaralı DGM Başkanı tarafından "uygun" görülen kişilere satılacak olan kitabın gelirinin bağışlanacağı vakfa bu konuda hiç kimse bilgi vermediği gibi, yöneticiler bağış konusunu Söz'den öğrendiler.

DEP davasına ilişkin iddianame de daha önce yanında bir şiir kitabı hediyesiyle birlikte kitapçılarda ve gazete bayilerinde satılmıştı. DEP davası esnasında avukatlar bu konuyu dile getirerek mahkemeyi suçlamış, ancak mahkeme kitabı bastırdığını kabul etmemişti. Kitap bu kez doğrudan mahkeme başkanının kontrolünde satılıyor.

DEP davasının 697 sayfadan oluşan gerekçeli kararının oluşturduğu kitap hukukçular arasında "skandal" olarak değerlendiriliyor. Ne Türkiye'deki, ne de Avrupa'daki hukukçulara göre bu olayın başka bir örneği yok. Sürgündeki DEP Milletvekili Remzi Kartal ise, kitap olayını dahiyane bir fikir olarak nitelendiriyor. DGM'nin kitabı bastırmasındaki amacın, yapay bir DEP–PKK bağlantısı kurarak bir propaganda malzemesi yaratmak olduğunu söyleyen Kartal, kitabı "Türkiye'nin akıllı Başbakanı ve onun akıllı danışmanlarının hazırladığı dahiyane bir buluş" olarak niteliyor.

DEP davasında yargılanan milletvekilleri anti demokratik yöntemler uygulanarak ağır cezalara çarptırıldı. Dava bitti ama uygulama devam ediyor. Çünkü uluslararası hukuka göre mahkeme kararları satılamaz.

Gerekçeli kararı, DEP davasının sonuçlanmasından ancak 3 ay sonra, üstelik gazetelerde yayınlanmasının ardından edinen DEP avukatlarından Yusuf Alataş, gerekçeli kararı siyasi, ideolojik ve ajitasyon malzemesi olarak değerlendirirken, telif haklarının Zübeyde Hanım Şehit Anaları Vakfı'na bağışlanmasını konusunda hükümete şu soruları yöneltti:

"Kamuoyunda, müvekkillerimizle, ülkemizde sürmekte olan şiddet sonucu hayatını kaybedenler arasında bir sebep sonuç imajı yaratmaya çalışma gayreti hangi güçlerden gelmektedir? Bu koşullar altında, yargılamanın adil yapıldığına, mahkemenin tarafsız olduğuna, davanın siyasi amaçlı olmadığına bizi kim inandırabilir?"

Aynı konuda görüşünü aldığımız Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde Türkiye aleyhine görülen davalarda avukatlık yapan Kerim Yıldız Uluslararası Hukuk'ta da böyle bir örnek olmadığını söyledi ve olayı "hukukun kendi başına çiğnenmesi" olarak değerlendirdi. Yıldız'ın bu konudaki değerlendirmesi ise, "bu davranış kendi başına Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ihlalidir. Anti demokratik yöntemlerle yargılanan bir partinin üzerinden para kazanmak dünyada görülmemiştir. Ve uluslararası hukuka göre mahkeme kararları satılamaz" şeklinde oldu.

Olaya bir başka tepki de DEP davasında yargılanan ve kendisi de bir hukukçu olan Şırnak Bağımsız Milletvekili Mahmut Alınak'tan geldi. Alınak'ın hedefi "devleti elinde tutan çekirdek kadro" idi. Alınak, "gençlerin kanı üzerinde politika yapan güçler, bu sefer de bizim özgürlüğümüz ve isimlerimiz üzerinden para kazanıyorlar" dedi. Mahmut Alınak kitabın telif haklarının Tansu Çiller'in kurduğu vakfa bağışlanmasına da tepki göstererek, hükümeti suçladı ve "gerçekçi politikalar izlenseydi ne bu vakıf kurulacaktı, ne de insanlar yaşamlarının baharında ölmüş olacaklardı. Kimsenin timsah gözyaşları dökmeye hakkı yoktur" şeklinde konuştu.

Bakanlık beklentisi herşeyin önüne geçti. CHP tıkandı

Bir de şu demokratikleşme olmasa!

▼ Ne demokratikleşme, ne de insan hakları ve özgürlükler.. Başta sosyal demokratlar olmak üzere, iktidar partilerinin milletvekilleri bakanlık kapabilmek için yoğun bir kulis faaliyeti başlattılar. CHP, milletvekillerinin bakanlık beklentisi nedeniyle Grup ve parti yönetimlerini belirleyemiyor.

Ankara, Söz– Ne demokratikleşme, ne de insan hakları ve özgürlükler.. Varsa yoksa bakanlık! Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) milletvekillerinin büyük bir çoğunluğunun son günlerdeki politik faaliyeti böyle özetlenebilir. DYP'deki durum da pek farklı değil. Yeni hükümet ihtiyacı herkesin bakanlık hevesini doruğa çıkarmış durumda.

CHP bir yandan 51. hükümet tartışmalarını sürdürürken, diğer yandan da, milletvekillerinin bakanlık beklentisi nedeniyle TBMM Grup ve parti yönetimlerini belirlemekte zorlanıyor.

Kamuoyuna yaptıkları açıklamalarda, hükümete mecbur olmadıklarını, yeni bir hükümette önceki hükümetin hatalarını tekrarlamak istemediklerini ifade eden CHP'liler, alttan alta da bakanlık kulislerini sürdürüyorlar. Bütünleşmenin ardından iki partinin oy oranının ancak yüzde onu bulması birçok milletvekiline "seçilemem" kaygısı yaşatıyor. Bu tedirginlik içindeki milletvekilleri de bakanlık koltuğuna oturarak, siyasi geleceklerini garantiye almak istiyorlar. Genel Başkan Hikmet Çetin'in Başbakan Tansu Çiller'den yeni kurulan 5 devlet bakanlığından ikisi için söz aldığı söylentileri de CHP'li milletvekillerinin şevkini daha da artırıyor.

CHP'de yönetim boşluğu

SHP'nin kendisini feshederek CHP'ye katılmasıyla, yeni parti ve TBMM grup yönetimlerini oluşturması gereken CHP hükümete devam edip etmeyeceğini bilmezken (!), bakanlık beklentisi içindeki milletvekillerinin görev kabul etmemesi yüzünden bu iki yönetim organını tamamlayamıyor. Özellikle genel sekreter yardımcılıklarını belirleyemeyen CHP'de partinin en etkili icra organı olacak Başkanlık Divanı da oluşturulamıyor.

CHP geçtiğimiz hafta başında genel başkan ve genel sekreter yardımcılarını belirlemek amacıyla yaptığı Merkez Yürütme Kurulu (MYK) toplantısında, genel başkan yardımcılarını belirlerken, genel sekreter yardımcılarını belirleyemedi. Genel Sekreter Adnan Keskin'in genel sekreter yardımcılığı önerdiği Fikri Sağlar, Mehmet Kahraman, Bahattin Alagöz ve Esin Bozoğlu bu görevi kabul etmediler. Sağlar, Kahraman, Alagöz ve Bozoğlu bakanlık beklentisi ile genel sekreter yardımcılığı görevini reddederken, Grup yönetimine de aday bulunamadığı için seçim yapılamadı.

Geçen hafta yapılan CHP Grup toplantısında grup yönetiminin bu hafta seçileceğini açıklayan Genel Başkan Çetin, bakanlık beklentisi içinde olan milletvekillerinin bu görevlere aday olmaması nedeniyle, seçimlerin daha sonra yapılacağını açıklamakla yetindi.

DYP Genel Başkanı ve Başbakan Tansu Çiller ile CHP Genel Başkanı Hikmet Çetin, yeni hükümetin çatısını henüz oluşturmadan, DYP'li ve CHP'li milletvekilleri bakanlık kulislerini başlattılar. CHP'de bakanlık yapmış milletvekilleri yeniden bakanlık kapmaya çalışırken, hala bakan olamamış milletvekilleri de bakan olmaya çalışıyorlar. CHP Genel Başkanı Hikmet Çetin'in milletvekili olamayanların olası bir kabinede görev almayacaklarına ilişkin üstü kapalı açıklaması miletvekillerini daha da umutlandırdı.

Bakanlık mı sekreterlik mi?

Hasan Fehmi Güneş, Ali Topuz, Mustafa Timisi, İsmail Cem, Erol Çevikçe, Etem Cankurtaran, Ertöz Vahit Suiçmez genel başkan yardımcılıklarına getirilirken, kendini fesheden SHP'nin eski genel başkan yardımcılarından Fehmi Işıklar, yeniden kendisine teklif edilen bu görevi reddetti. Genel sekreter yardımcılığı kriz yaşanan CHP'de, Genel Sekreter Adnan Keskin'in yardımcılığını önerdiği Fikri Sağlar, Mehmet Kahraman, Bahattin Alagöz ve Esin Bozoğlu bu görevi kabul etmediler. Öte yandan, bütünleşmiş CHP'nin eski CHP kanadından ise Eşref Erdem, Mehmet Sevigen, Bilgen Keleş, Hasan Akyol ve Haydar Oymak'ın genel sekreter yardımcılıklarına kesin gözüyle bakılıyor. CHP bakanlık beklentisindeki milletvekillerinin göreve talip olmamaları nedeniyle yeni parti grubunu da oluşturamadı. Seçimle belirlenmesi gereken grup yönetimi için adaylıklar belli olmadan atama da yapılamıyor. Bakanlıkların belirlenmesinin ardından CHP'de ciddi boyutlarda bir grup yönetim krizi yaşanacak.

Genel Başkan Hikmet Çetin'in Çiller'den yeni kurulan 5 devlet bakanlığının ikisi için söz aldığı söylentileri milletvekillerinin bakanlık şevkini artırıyor. Yaptıkları açıklamalarda hükümette kalıp kalmayacaklarının henüz belli olmadığını söyleyen CHP milletvekilleri bakanlık paylaşımı yapmaktan da geri kalmıyorlar. CHP'de bakanlık beklentisini dile getiren milletvekilleri şunlar: Şeyfi Oktay, Mehmet Moğultay, İsmail Cem, Algan Hacaloğlu, Mehmet Kahraman, Fikri Sağlar, Fuat Çay, İrfan Gürpınar, Onur Kumbaracıbaşı, Mehmet Sevigen, Ercan Karakaş, Abdülkadir Ateş, Sabri Yavuz.

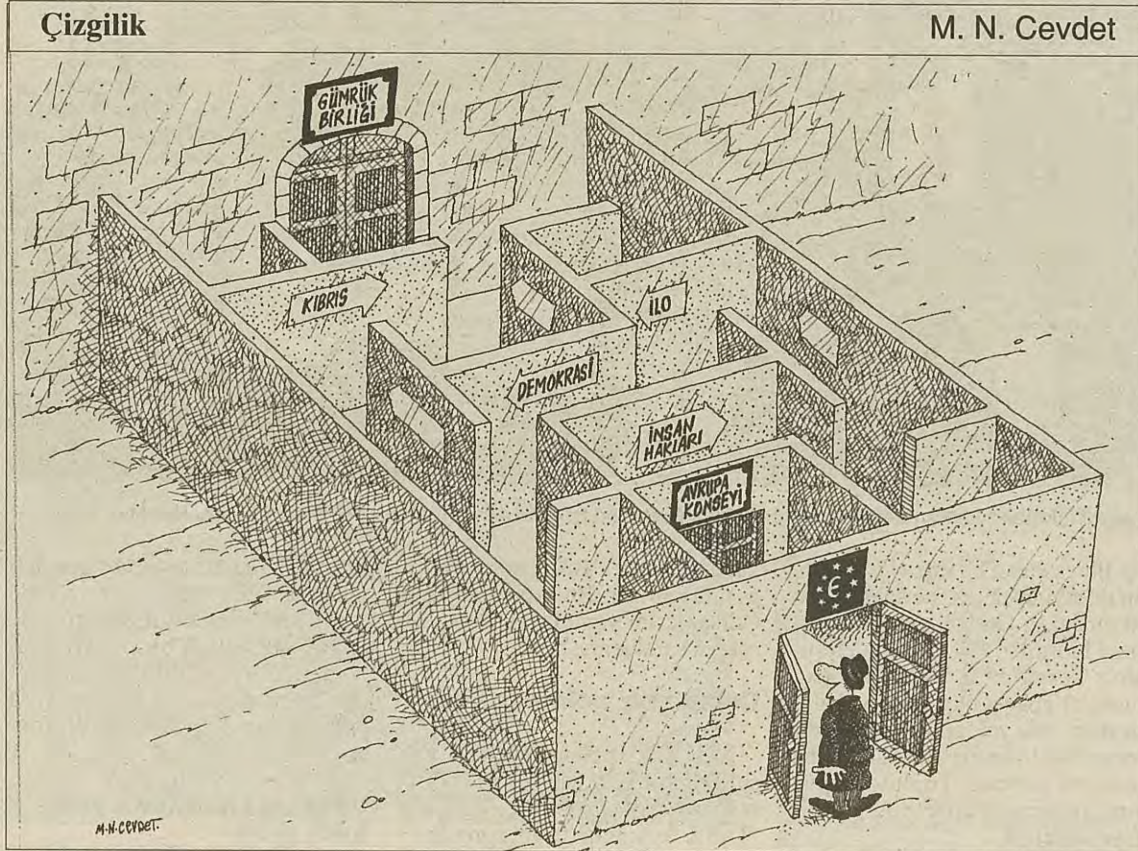
DYP cephesi ve baba muhabbeti

Tansu Çiller Süleyman Demirel'in partideki karizması ve ağırlığını yeterince ölçemediği için zor duruma düşüyor. Sayıları 30'u aşan muhalif milletvekillerinin sürekli engeliyle karşılaşan Tansu Çiller, partisinde kendi ağırlığını yeterince hissettiremediğinden Demirel'in isteklerine boyun eğmek zorunda kalıyor.

Demirel'in Meclis'i seçime götürme yetkisi istemesiyle başlayan ve son olarak da "Mühür bende hükümet kurma yetkisini istediğime veririm" sözleriyle iyice gerginleşen Çiller–Demirel ilişkisi, muhaliflerin kabinede yer alabilecekleri sinyali üzerine yumuşadı. Bu gelişme üzerine, Demirel ile birlikte Çiller'e karşı aynı cephede yeralan TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk suskunluğunu şimdilik sürdürürken, ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz eleştiri oklarını Çiller'le birlikte Demirel'e de yöneltti.

İsmet Sezgin, Akın Gönen, Cavit Çağlar ve Coşkun Kırca'nın kabinede yer almasıyla hükümette etkinliğini artıracak olan Demirel'in, Çiller üstündeki baskısının daha da artacağı belirtiliyor.

Çizgilik M. N. Cevdet

Çok mu az mı?

Tektaş AĞAOĞLU

Türkiye'nin hapishanelerinde kaç düşünce "suçlu"su var?
Yüz mü? Yetmiş mi? On mu?
Kaç kişi?
Kaç kişi olursa "çok fazla" olur?
Kaç kişi "tahammülü" aşar?
Bir daha düşünelim.
Yüz düşünce "suçlu"su çok mu?
Niçin bin değil?
Bin kişi mi olsa daha çok özgür düşünce olur, on kişi mi?
Sayılarla çok fazla uğraşıyoruz.
Sayılar acem kılıcı gibidir. İki yanı da keser.
Çok, az olabilir. Az da, çok.
Düşünce "suçlu"larını sayıya dökmede de yine bir acayiplik var.
Pazarlık kokuyor.
Azın çok, çokun az olduğunu bence görmek için bir İsmail Beşikçi yeter!

Konya E Tipi Cezaevi'nde açlık grevi yapan siyasi tutuklu sayısı 200'e ulaştı

Konya E Tipi Cezaevi'nde bulunan siyasi tutukluların açlık grevi 23 günü doldurdu. Açlık grevine 17 Şubat'ta başlayan 100 kişinin büyük oranda kilo kaybettikleri, midelerinden rahatsız oldukları ve halsiz düştükleri bildirildi. Açlık grevcilerinin sayısı 5 günlük dönüşümlü olarak katılan 250 kişiden 100'ünün de 9 Mart'ta katılımıyla 200'e ulaştı. Dönüşümlü olarak açlık grevine katılanlara verilen yemeklerden zehirlenmelerin olduğu ve doktorun müdahale ettiği belirtildi. Cezaevinde kadınlara verilen yemeklerin de koktuğu ve çürük olduğu için yenemediği tutuklular tarafından vurgulandı. Tutuklular, basının açlık grevine duyarsızlığından yakındılar ve Adalet Bakanlığı nezdinde girişimde bulunularak, önceden yapılan açlık grevlerinin sonuçlarına göre çözüm üretilmesini istediler.

Sözleşmeliler de nisanda zam istiyor

KİT'lerde çalışan sözleşmeli personel, memurların sahip olduğu yasal haklardan yararlanabilecekleri yasal olarak belirtilmesine rağmen, ters yönde uygulamaların yapıldığını belirterek, nisan ayında yapılacak zamların kendilerine yansıtılmasını istediler. Birleşik Taşımacılık Sendikası, Tüm Haber-Sen, Ener–Sen, Maden–Sen, Tüm Banka–Sen, Tüm Gıda-Sen, Demir–Sen ve Sekam–Sen tarafından yapılan açıklamada; hükümetin kamu çalışanlarına yapılacak zamma sözleşmeli personelin dahil edilmeyeceği yolundaki açıklamasına tepki gösterildi. İşçi–sözleşmeli–kadrolu ayrımına son verilerek, çalışanların tek statüde istihdam edilmesinin istendiği açıklamada, ücret belirlemesinin toplusözleşmelerle yapılması talep edildi.

100.0
SÜRÜYE SAYAMADILAR BİZİ
İstanbul ULUSAL RADYO
"Umudunuzu Yeşerten Radyo"
ile
DAYANIŞMA ŞENLİĞİ
"KARDEŞLİK BARİKATI İÇİN BİR TUĞLA DA SENDEN"
Tarih:
24 Mart 1995 / Cuma
Saat :
19.00-24.00 arası
Yer :
Salon Labella,Rumeli Cad.No:142/4 Osmanbey/İstanbul
İrtibat için
Tel: 562 16 22- 610 06 04- 634 28 33

Öz İplik-İş'in göstermelik grevi bitti. Sabancı'nın fabrikalarındaki grevi medya görmüyor

Satış sözleşmesine 'prim' kılıfı

Ayla ÖNDER

İstanbul- Dokuma işkolunda üç sendikanın ortak kararı ile başlatılan "Üçlü ittifak"a, Hak-İş'e bağlı Öz İplik-İş'ten de bir darbe geldi. Sendika, 7 bin 500 işçi adına sözleşmeye 8 Mart günü imza attı. Başlangıçta Tekstil işkolundaki işçilerin morallerini yükselten bu ittifakı ilk bozan Türk-İş'e bağlı Teksif olmuştu. Öz İplik-İş'in, DİSK'e bağlı Tekstil İşçileri Sendikası'yla ittifakı zaten samimi bulunmuyordu. Geçtiğimiz hafta ittifakın ikinci ayağı da koptu. Yalnız kalan DİSK Tekstil üyesi 9 bin işçinin grevi ise devam ediyor.

Teksif'in, grev uygulamasından birkaç gün önce işverenlerle anlaşma imzalaması büyük bir tepki uyandırmamıştı. Çünkü Genel Başkan Şevket Yılmaz yıllardır satış sözleşmelerini imzalamakla ünlüydü. Artık işçiye ihanete gerekçe bulmak da zordu. Yılmaz'ın sözleşmeyi sonlandırma gerekçesi şöyle olmuştu; "Şeker Bayramı'ndan önce işçilerin eline para geçsin!"

Tekstil işkolunda halen dokuzbin işçi grevde. Grevdeki işyerlerinin büyük bir bölümü Sabancı Holding' e ait.

Greve destek olmazsa...

DİSK'in İstanbul, Bursa, K. Maraş'ta ve Adana'daki grevleri devam ediyor. İşverenler sendikasının önce yüzde 25'le başlattığı, sonra yüzde 52'ye kadar çıkardığı ücret teklifinde en son gelişme "prim" teklifi oldu. Sendika artı 300 bin liralık teklifi kabul etmedi.

DİSK Teksil Sendikası Genel Başkan Vekili Süleyman Çelebi ve İstanbul 2 No'lu Şube Başkanı Kazım Doğan'ın, Öz İplik-İş'in tavrına ilişkin görüşlerini aldık. İki sendikacı da konuya oldukça farklı bakıyor. Şube Başkanı Doğan "satışı" son derece sert bir tutumla eleştiriyor. Doğan'ın yorumu şöyle: "Öz İplik-İş'in imzaladığı sözleşme Teksif'in aynısı. Madem greve çıkacaktı bu sözleşmeyi aynı haliyle niye imzaladı? Greve Zaten istanbul'da çıkartmadılar işçiyi. Yalova'da ve Adana Güney Sanayii'nde çıktı. 24 Şubat'ta başlayan grevin 5 günü bayramdı zaten. İstanbul'daki üyelerini de baskı altına aldılar. Bayramdan önce tek tek imza aldılar işçilerden. 'Greve çıkmak istemiyoruz' diye. Adana ve Yalova'da işçiler 'satıldık' diye veryansın ediyor. Tekstil işçisinin kaderini bunlar senelerdir ellerinde tutuyorlar. Sonuçta DİSK tamamiyle yalnız bırakıldı. Birliğin aldatmaca olduğu ortaya çıktı."

Süleyman Çelebi ise şöyle düşünüyor: "Öz İplik-İş, grevin son aşamasından sonra az da olsa 500 bin liraya varan bir düzey yakaladı. Bu düzeyi üyelerine de sordular ve duyurdular. Ondan sonra sözleşmeyi bitirdiler. Bizim başta eleştirimiz Teksif'e idi. Teksif vazgeçmeseydi apayrı bir düzey yakalanabilirdi. Biz yolumuza devam ediyoruz. Bir uzlaşma noktası bulana kadar bu sürecek. Toplusözleşme sonuçta bir uzlaşmadır ama teslimiyet değildir.

"Öz İplik-İş'in kazanımını işe şöyle görüyorum. İşverenler sendikası bir lira, bir kuruş, bir kelime fazla vermeyiz diyorlardı. Ama 500 bin lira aşama kaydettiler. Bu önemli adımdır. Buna önemli demeyelim de, isterseniz yeterli bir adım diyelim. Yalnız şöyle bir durum var. Onların 7 işyeri grev istemedi."

Çelebi, greve diğer sendikaların destek vermediğinden de yakındı. "Faksla dayanışma" dileklerinin iletildiğini, böylece geçiştirildiğini anlattı. "Biz ilk önce ortalama yüzde 220 zam teklifi vermiştik. Üç sendika olarak sunduğumuz taslakta ise ortalama yüzde 150 teklif verdik. Bizim yaptığımız grev sıfır zam sözleşmesinin dayatıldığı bir döneme geliyor. Başlattığımız bu mücadelede diğer sendikalar 'maddi manevi yanınızdayız' diyorlar. Havasını atıp gidiyorlar o kadar. Bütün kesimlere sesleniyorum. Demokrasiden yana bütün kurum ve kuruluşlar bunu kendi grevleri olarak görsünler. Sendikal harekete katkı versinler. Yoksa onlar da boğulur, kalırlar. Bu ortamda kamu çalışanlarını yanımızda göremezsek bu kendilerine döner."

Ortada bir anlaşma yoktu

Öz İplik-İş Genel Başkanı Yusuf Engin'e göre ise, "ortada bozulan bir anlaşma yok." Engin "DİSK'le aramızda anlaşma bozma falan sözkonusu değil" diyor. "20 Şubat'ta Teksif imzaladıktan sonra biz Tekstil'le biraraya geldik. Beraberlik buraya kadardı. Aramızda bir anlaşma yoktu. Birimiz imzalarsa diğerimize arkadan vurdu diye arkamızdan laflar etmeyeceğimize dair görüş birliğine vardık. İşverenlerle görüşmelerimizde işyerlerin de "prim" adı altında bir gelişme sağlanabildi. Verimlilikle ölçülebilecek bir prim sistemi var. Bu ayda 500 bin lira. Verime göre de artacak."

Sömürü sistemine yeni kılıf; prim

Gerçekte Öz İplik-İş'in sözleşmesi Teksif'ten farklı değil. Sendika ağaları kamuoyuna "onlardan 500 bin lira fazla kopardık" imajı vermek istiyorlar. "Prim" zamla somut durumu örtüyorlar. Toplusözleşme taslağını ihlal eden patronlar, işyeri özelindeki "protokol"e uyar mı? Çok açık ki bunu uygulayıp, uygulamamak patronun keyfine kalmış.

Petrol-İş Sendikası Eğitim Uzmanı İlyas Köstekli de bu durumu çok tehlikeli görüyor. Köstekli işçiyi uyarıyor; "Prim artışı asla sağlıklı olmaz. Sömürmenin yeni adı bu. İşverenler verime bağlı ücreti eskiden beri söylüyorlar zaten. Böyle bir şeyi doğru karşılamak imkansız. İşçinin ücreti işverenin sözü ile belirlenecek. İşçiye yeterli bir ücret verilirse, belki onun üzerinden verilebilir. Bir kere işçi çalışmıyor değil, çalışıyor. İşçiyi verimliliğe bağlı kılmak onu sömürmenin yeni metodu olabilir. Bunların amacı işçinin örgütünü bozmak, çıkar gruplarını yaratmaktır. "Patron bu primi ödemezse ne yapacaksınız?"

Köstekli, bu sözleşme döneminin "çetin" geçeceğine inanıyor; "Bir kere bu dönem 5 Nisan kararlarının devamı anlamına geliyor. Yaklaşık 600 bin işçiyi kapsıyor. Aynı anda Gümrük Birliği'ne katılmak da psikolojik olarak işçi üzerinde baskı aracı olarak kullanılıyor. 1995 yılında bizim araştırmalarımıza göre 1 milyona yakın işçi işten atıldı. Atılanların içinde 150 bin dolayında sendikalı işçi var. Sendikalı üye oranının en düşük olduğu dönemi yaşıyoruz.

Bu noktada 95 yılında, sanıyorum işçiler ve işverenler arasında çok çetin çatışmalar olacak. Hem kamu çalışanları açısından da böyle." Köstekli'ye göre hükümet buna rağmen bu "tehlikeyi" göze alıyor. "Hükümet böyle bir tehlikeyi göze almak durumunda. Çünkü bütün hesapları ücretlerin düşüklüğüne göre yapıyor."

Erhan Yener'i yitirdik. Perde kapandı...

Barış Sahnesi kurucusu,
arkadaşımız Erhan Yener,
yakalandığı dünyevi hastalıktan
kurtulamayarak Berlin'de öldü.
Sevgili Erhan, son repliğinde;
dini tören istemediğini,
Berlin'de gömülmek istediğini
Mezarının Devrim'den sonra
Türkiye'ye nakledilmesini fısıldadı...

ARKADAŞLARI

13 MART'I UNUTMADIK !

ONLAR AYAKTA,
ATEŞ FİTİLLERİ GİBİ ,
DİMDİK AYAKTA,
BARUT ORTASINDALAR,
YUMRUKLARI,
YUKARI KALKIK YUMRUKLARI,
BEN ÖLMEDİM DER DAHA!..

TKEP davasında yargılanan; Seyit KONUK,İbrahim Ethem COŞKUN,Necati VARDAR'ı idam edilişlerinin 13.yılında da unutmadık !
MÜCADELEMİZİN SEMBOLÜ OLDULAR.

İSVİÇRE EMEK OKURLARI

Kürt sorununa TOBB'lu çözüm

Mustafa ERDOĞAN

Ankara– Olağanüstü Hal Bölgesi'ndeki savaş 11. yılını doldururken, yaşanan çözümsüzlük ortamı Türkiye'de birçok çevreyi rahatsız ediyor. Savaşın yıllık maliyetinin 700 trilyonu bulması, bölgenin yeraltı ve yerüstü zenginliklerinin kullanılamıyor olması, başta sermaye çevrelerini rahatsız ediyor. Türk işadamları sorunun çözümü için geçen 10 yıl boyunca askeri yöntemlerden sonuç beklediler, ancak beklenen sonuca bir türlü ulaşılamadı. ABD ve Avrupa'nın bu konuda Türkiye'ye tanıdığı kredi ise tükenmiş durumda.

nokta ise, araştırmayı yaptıranların kimliği. Başbakan Çiller'e yakınlığı ile tanınan Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı Yalım Erez'in Kürt kökenli olması ve Kürt sorunu konusunda askeri çevrelerle aynı paralelde düşünmeyen Doğu Ergil'in araştırmayı gerçekleştirmiş olması birçok soruyu beraberinde getiriyor. MİT eski daire başkanlarından Prof. Dr. Mahir Kaynak, yapılan çalışmanın sonucunun başlangıcından belli olduğunu düşünüyor. Kaynak'a göre, Ergil'in araştırma için seçilmesi, sorunun diyaloğa açık öneriler içermesi açısından düşünülmüş bir plan.

madamları da bulunuyordu. Bu elemanlar arasında Kürtçe bilenler de vardı.

Ergil'le birlikte toplam 10 kişiden oluşan heyet, bölgedeki yerleşim birimleri ile Adana ve Mersin'in Kürt mahallelerinde anket çalışması yürüttü. Her yerleşim biriminden 250'şer denek arasında yapılan çalışmada, yöre insanının kimliği, Kürt sorununa çözüm önerileri ile isim vermeden PKK ile yakınlık dereceleri soruluyordu. Anket soruları arasında ayrıca bölge insanının kendisini hangi ulusal kimlik ile tanımladığı, anadili ve ekonomik durumu hakkında bilgi edinmeye yönelik sorular da yer alıyor. Göç bölgelerinde yapılan anket

Doğu Ergil ve ekibi OHAL bölgesinde yaptıkları araştırma sırasında hiçbir engelle karşılaşmadılar. Ergil (gazete okuyan) gezi sırasında bölge insanıyla yüz yüze görüşmeler yaptı

Bunun üzerine iş çevreleri, başta Türkiye Sanayici ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) olmak üzere, kamuoyunda yankı uyandıran sert açıklamalar yaptılar. Bu açıklamaların hemen tümünde, Türkiye'nin askeri yöntemlerde ısrar etmesinin ülkeyi birçok açıdan içinden çıkılmaz bir noktaya getirdiği vurgulandı. Günümüzde ise, iş çevreleri sorunun kendi anladıkları tarzda çözümü için devlete somut projeler öneriyorlar. Bunların en önemlisi de kuşkusuz Prof. Doğu Ergil'in bölgede gerçekleştirdiği araştırma oldu. Ergil, geçen ay bölgede 4 yerleşim birimini kapsayan bir geziye çıktı. Yaklaşık bin 500 kişi ile anket yaptı. Bugüne kadar yapılan diğer araştırmalardan farklı olarak Kürtler'in yoğun olarak yaşadığı Adana, Mersin ve Antalya gibi metropollerde de incelemelerde bulundu.

Araştırma ile ilgili olarak ayrıntılı bilgi vermekten kaçınan Ergil, Söz'e yaptığı açıklamada, araştırma sonuçlarının birkaç ay sonra açıklanacağını söyledi. Böyle bir çalışmayı Türkiye'de toplumsal barışın sağlanması için gerçekleştirdiklerini belirten Ergil, tüm incelemelerin ardından bölge ile ilgili tarihsel, kültürel ve ekonomik araştırmaların yapılacağını söyledi.

Araştırmada en ilgi çekici

'Sistem tıkanmış'

Prof. Doğu Ergil araştırma gezisine Diyarbakır'dan başladı. Öncelikle Diyarbakır Valisi ile görüşen Ergil, gittiği illerde Ticaret Odaları'nı pilot uğrak yerleri olarak seçti. Daha sonra bölgedeki demokratik kitle örgütlerinden yörenin sorunları ve çözüm önerileri konusunda bilgi alan Ergil'in, Olağanüstü Hal Bölge Valisi Ünal Erkan'la görüşmemesi dikkat çekti. Erkan'ın konu ile ilgili olarak söyleyecekleri önceden biliniyordu zaten...

Ergil ve araştırma grubunun bölgede karşılaştıkları manzara korkunçtu. Bölgede işsizlik ve yoksulluk dayanılmaz boyutlara ulaşmış, can güvenliği kalmamış ve faili meçhul cinayetler insanları canından bezdirmişti.

Varılan sonuç ise şu oldu, devlet, inkara dayalı politikalarından vazgeçmeli, sorunun adını koyarak çözüme gitmeli ve her ne surette olursa olsun Kürt kimliğini tanımalıydı. Ama nasıl?

Anket hazırlandı

Ergil, bölgede kapsamlı bir anket düzenledi. Bölgeye götürdüğü araştırma heyetinde ODTÜ ve Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin sosyoloji ve uluslararası ilişkiler bölümlerinden mezun, genç bili-

çalışmasında halkın göç sonrası uğradığı tahribatın boyutları ölçülmeye çalışılırken, göç alan bölgelerdeki olası siyasal ve örgütsel hareketlilik algılanmaya çalışılıyor. Bu konudaki ilgi çekici sorular ise şöyle:

–Yıllardır yaşadığınız yerlerden göçettiniz. Burada yeni ve daha mutlu bir hayat kuracağınıza inanıyor musunuz?

–Gençler, heyecanlı ve ateşlidirler. Yaşananları ileride bir öcalma, intikam nedeni olarak görebilirler mi?

–Barış ve güvenlik sağlanırsa geri dönmeyi düşünür müsünüz?

Sonuçlar MGK ve Başbakan'a iletilecek...

Ergil ile bölgede araştırma gezisine katılan araştırmacılar, anket sonuçlarının incelenmekte olduğunu ve sonucun çözüm önerileri ile birlikte rapor haline getirilerek MGK, Cumhurbaşkanlığı ve Başbakanlığa iletileceğini söylediler.

Ankette yer alan sorulara bölge halkının ağırlıklı kesiminin Kürt kimliğine vurgu yapan yanıtlar verdiği öğrenildi. Nasıl bir yapı istiyorsunuz sorusuna ise, gençlikle gençlerin radikal, orta kuşaktan deneklerin ise "Türkiye ile federasyon ya da kapsamlı bir özerklik" gibi daha ılımlı yanıt verdikleri öne sürülüyor.

İki 'demokratikleşme'

Haluk GERGER

Burjuva demokrasisini pespayeliği, giderek global kapitalist entegrasyona AB ile eklemlenerek geçme aşamasındaki düzenin de canını acıttığından iki "demokratikleşme" akımı belirginleşiyor.

Bunlardan biri, "milli"si düşmüş kozmopolit bir "demokratik devrim"i tamamlama hareketi. Ötekiyse, emperyalizmle çelişkili küçük burjuvaların nasyonal solculuğunun "milli"si çarpık "demokratikleşme"si. Birincisi, arkasına küreselleşmenin ve yeni düzenin, ikincisi de şovenizmin ve laikliğin rüzgarını almış görünüyor.

Biri demokratikleşme için emperyalizmden medet umuyor. Öteki, insan haklarını emperyalizmin oyunu görüyor, kutsal devletini ele güne karşı canhıraş savunurken demokratikleşmeyi "milli birlik ve beraberlik"in "imtiyazsız, sınıfsız kaynaşmış kitle" dayanışmasında arıyor.

Biri kozmopolit, öteki tedhişçi Türkçü. Biri "işçi-patron kolkola" şarlatanı, öteki "ordu-millet elele" kalıntısı.

Her ikisinde de, "memleket elden gidiyor" paniğini gözlemlemek mümkün. Biri için burjuvaca bir "kar kapısı tehlikede" telaşı sözkonusu. Öteki içinse, küçük burjuvaca bir "milliyetçilik" çıkış noktası. Buluştukları ilk kavşağın hiç olmazsa görüntüde "demokratikleşme" olması ilginç ve kimbilir, belki de yanıltıcı.

Büyük burjuvanın bağrından kopanı, 12 Eylül birikiminin ve emperyalizmin soğuk savaş zaferinin sonucu olarak daha güvenli ve cesur, hedefleri daha net. Kürt sorununda belirgin militarizmin içsel yıkıcılığını daha çok duyumsuyor gibi. Nasyonal solcular ise, kendilerini iktidara taşıyacağını düşündükleri ve aslında birbirleriyle çelişkili, iki toplumsal realiteyi bağdaştırma çabasının çıkmazında şimdilik. Bir yandan sokaktaki küçük adamın umarsızlığının şovenist patlamasını, öte yandan da daha adil paylaşım talebini bağdaştırmaya çalışıyorlar. Daha önceleri birçok yerde ancak faşist simyacılığın yapabildiğini bu kez onlar, sol bir söylemle ve demokratikleşerek, ilerici Kemalist devletçilik olarak gerçekleştirme peşindeler.

Ne var ki, her iki hareket de, maddi temeli olmayan, toplumsal yapı ve ilişkilerde maddi karşılığı bulunmayan projelerini, gerçekte mevcut olmayan bir Türkiye varsayımına dayandırmaktalar.

Burjuva demokratlar, hadlerini bilmemekte; sınıflarının asla inşa edemedikleri bir (tüm boyutlarıyla) gelişmiş Türkiye'yi veri almakta, ona uygun bir proje sunmaktadırlar. Aslında kafalarında sanki bir İsviçre vardır ve akıllarınca bütün mesele onun refahını, barışını, istikrarını yürürlüğe koymaktır. Kimileri TÜSİAD'ın, YDH'nin "barış" ve "demokrasi" çabalarında Marksistleri şaşırtan kerametler buluyorlar. Oysa, Marksistler neden şaşırsınlar ki? Örneğin, şayet savaş aleyhlerine gelişiyorsa, burjuvalar neden ateşkes istemesin, hatta barışçıl çözüm aramasın? Üstelik barışçıl ve demokratik istikrar onların ilkesel olarak yeğledikleri bir durum değil midir? Marksistlerin söylediği şudur: Türk burjuvası kendini sürdürebilir bir ekonomik kalkınma gerçekleştirecek durumda olmadığı için, demokratikleşme arzusu da, insan haklarına saygısı da dolayısıyla kalıcı olamaz; maddi temeli yoktur, günü kurtarmaya yöneliktir, göz boyamacadır, yapaydır, gelip geçicidir, sahtedir.

Biri demokratikleşme için emperyalizmden medet umuyor. Öteki, insan haklarını emperyalizmin oyunu görüyor, kutsal devletini ele güne karşı canhıraş savunuyor.

Kıvılcımlı'nın çok güzel belirttiği gibi, "Sermaye... gerek kendi ulusunun, gerekse başka ulusların çalışanlarınca biriktirilmiş... mülkceğizleri... gaspetmiştir. Yalnız bu gaspediş Batı'da anayurdunu hızlı bir ilerlemeyle büyük sanayileşme ve bayındırlık yaratışına yüceltmiş, kendi ulusu için de hayat standardını görece de olsa yükseltmiş olmak gibi tarihsel bir görev başarma haklılığı ile gerçeklenebilmiştir... (Bizde ise) özel sermayemiz ya da kapitalizmimiz, 'Cin olmadan adam çarpmaya' kalkışmış bir mostra oldu: Modern olmadan, daha doğrusu 19. yüzyıl Batı dünyasının kalkınmasını hiçbir zaman yaratamadan ultra-modern oldu, yani tekelci finans–kapital emrine girdi. Böylece tarihsel görev yokluğu ve ulus önünde haklı çıkma yokluğu kapitalizmimizi 'yüzük taşı' gibi göze batar etmiş; kendi sosyal sınıfını bile inkar edip ezen ultra-modern tekelci finans kapitalistlerin sayıca ve kalitece düşüklükleri, aşağılık kompleksini andıran en ters tepkilere yönelmiş oldu:

a) Bir yandan kendi ulusuna karşı insan hakkı tanımaz bir keskin yırtıcılık kazandı;

b)Öte yandan, ulus önündeki zaafını telafi etmek için, uluslararası yabancı finans–tekele kul köle olmak zorunda kaldı."

Ötekilerse, kendi denetimlerinde seferber edilebilen ve sendika bürokratlarınca yönlendirilen korporatif bir çalışanlar örgüsünün ağırlıkta olduğu bir tür elitist-bürokrat/Peronist-popülist Türkiye düşlüyorlar.

Her ikisi de bilmez görünürler ki, şikayetçi oldukları onca yoksulluk, onca gerilik ve bütün militarizm sadece asıllarının çıplak görüntüsüdür.

Retorikten uyanıp da gerçek hayatla yüzyüze geldiklerinde ve karşılarında ayağa kalkmış yoksul Kürt köylüsünü, grev yapan çöpçüyü, başka örgütlülüklerin işçi sınıfını, toplusözleşme hakkı talep eden devlet memurunu, yani ayakların baş olmaya kalkıştıklarını gördüklerinde bütün umarsızlıklarıyla reflekslerinin sınıfsal özü ortaya çıkmayacak mı?

Nasyonal Cumhuriyetçiler'in "demokratikleşme"si, halk düşmanı otoriter bir vesayet rejiminden başka neye dönüşebilir ki? 12 Eylül öncesinin "bu buhran bitecek, fabrika işçinin olacak" sloganındaki sol söylem MHP'nin faşizmini ne kadar örtebildi ki, "Mehmetçik sosyalizm"in Marksizmden çalıntı dili gerçeği değiştirebilsin...

Kozmopolit Cumhuriyetçiler'in ise, zenginlerin özel korumasını da üstlenecek ölüm mangalarıyla Latin Amerika tipi bir kitlesel tabanlı "modern faşizmi"in vahşi kapitalizmini finans kapitalin küreselleşmesine eklemlenmenin ana aracı olarak görmeyeceklerini söyleyebilir misiniz?

Aslında cumhuriyetlerinin adı ne olursa olsun, savundukları düzen aynı sömürü düzenidir ve çelişkileri ortak düşman karşısında kendiliğinden çözülüverir. Ortak düşman ise bellidir; Emek cephesidir, Kürtler'dir, demokratlardır, komünistlerdir. Kimbilir, bakarsınız günün birinde "memleket elden gidiyor" paniğinde birinin bankası ötekinin gazetesini kurtarıverir...

Geriye kalıyor demokratikleşme. O, artık, ülkeyi sosyalizme taşıyacak olanların kurtuluşa giderken uğrayacakları bir durak, daha doğrusu geçecekleri bir kavşaktır ve orada pusuya yatmış silahlı sabotaj güçleri de zengin çocuklarıyla solcu ağızlı devletçi millicilerden oluşacaktır. Hayat, kimi sınıflara başka bir rol biçmiyor artık...

8 Mart Dünya Kadınlar Günü çeşitli eylemlerle kutlandı

Dünya, artık bensiz dönemezsin!

İstanbul/Ankara, Söz- Kadınlara yönelik saldırıların arttığı, sağlarda cinsiyetçi şiddetin tırmandırıldığı, kadınların bedenlerinin satıldığı pazarların yaygınlaştığı, derinleşen ekonomik krizle birlikte iyi anne, iyi eş, iyi ev kadını rollerinin daha çok yüceldiği bir yılda, yeni bir 8 Mart'ı karşıladık.

Kocalarına, çocuklarına hizmet eden, bu nedenle sendikal çalışmalara zaman ayıramayan, sendika yönetimlerini erkeklere terkeden işçi kadınlar, 8 Mart'ı fabrikalarında kutladılar. Düzenlenen toplantılarda "Haydi kadınlar sendikalara, sendika yönetimlerine" sloganlarını attılar..

Kadın etkinliklerini, mitingleri, toplantıları toparladığımızda, kadınların seslerinin daha çok yükseldiğini, taleplerini dile getirken daha kararlı olduklarını gördük.. Türkiye'de 2-11 Mart tarihlerinde azımsanmayacak bir kadın eylemliliği gözlendi.

Mart inisiyatifi kadınları birleştirdi

İstanbul'da 8 Mart günü çok sayıda kadın kuruluşundan oluşan "95 8 Mart Kadın İnisiyatifi" kaklardaydı. Ellerinde çiçekler, dövizler, kokartlarla İstiklal Caddesi'nde yürüyen kadınlar, sokaktaki hemcinsleriyle merhabaştılar, kokartlar, bildiriler dağıttılar. "Emeğimiz kimliğimiz benimizden ellerinizi çekin; Merhaba dünya, artık bensiz dönemezsin; Kadınlar savaş istemiyoruz, barış hemen şimdi; Faşizme, töreye karşı kadınlar örgütlü mücadeleye; Özelleştirme öncelikle kadının işsiz, eğitimsiz sağlıksız, kalması demektir; Bekaret kontrolüne hayır" vb. sloganlarıyla caddeye hakim olan inisiyatif oldukça etkiliydi. Kadınların pek çoğu paylaştılar bu talepleri. O sırada dayanışma ağı bakışlarla, tokalaşmalarla selamlaşmalarla da doldu.

Kimler katıldı?

İlk kez bir 8 Mart'ta bu kadar farklı gruplardan kadın biraraya gelmişti. DİSK'li, Banksen'li, Tüm Maliye-Sen'li, Sinesen'li, Eğitim-Sen'li, BTS'li kadınlar; Birleşik Sosyalist Partili, İşçi Partili kadınlar; Toplumsal Araştırmalar Kültür ve Sanat İçin Vakıf üyeleri; Azadi, Özgür Kadın, Ek Etek, Mavi Çorap, Minerva, Partı dergileri çevrelerinden kadınlar; Aydınlık Yarınlar İçin Kadın ve Çocuk Grubu, Marmara Üniversitesi'nden Genç Kadınlar ile birçok kadın oluşumu ortak eylemde birleşti. Aylarca süren 8 Mart Kadın Platformu Toplantıları sonucunda 11 Mart'ta ortak sokak şenliği yapmayı planlalar.

BSP'li kadınlar bütün Türkiye'de 2-8 Mart arası cadde ve sokakları afişlediler, bildiriler dağıttılar. "Savaşlara, özelleştirmeye, şeriat heveslilerine karşı sözleri vardı." Bildirilerde "Kadını erkek egemenliğinin gözüyle yansıtıp kişiliksizleştiren, birer cinsel nesne konumuna indirgeyen, medyasıyla birlikte bütünlüklü bir kurgu olarak süren erkek egemen şiddete karşı" sözlerini söylediler. "Ev işleri toplumsallaştırılsın, Cinsiyetçi eğitime hayır, Kadınlar kurtuluşumuz için elele" gibi sloganların da yer aldığı bildiriyi dağıtan BSP'li kadınlar binlerce kadınla bu kanalla iletişim kurdu.

8 Mart bütün Türkiye'de çeşitli etkinliklerle kutlandı. Miting yapıldı, bildiri dağıtıldı, afiş asıldı ve toplantılar düzenlendi.

8 Mart günü çoğunlukla genç kadın işçilerin yoğun çalıştığı Merter'de bir korsan eylem oldu. "İşçi Kadınlar Birliği" adlı kadın grubu Merter Camii'nin önünden başlayarak pankartlarıyla yürüdüler. Sokaktaki kadınların şaşkın bakışlarıyla süren yürüyüş, DİSK Genel Merkezi önünde son buldu.

Aynı dakikalarda DİSK'e bağlı sendikalarda görevli sendikacı kadınlar da işçi kadınlarla birlikte Merter'de bir yürüyüş yaptı. "İşçi Kadınlar Birliği" eylemi erkeklerle birlikte yürütürken, sendikacı kadınlar buna karşı çıktı.

8 Mart günü ilk tütün işçisi önderlerinden, ilk sendikacı kadın Zehra Kosova DİSK toplantı salonundaydı. O gece kürsüde kadınlar yer aldı.

Evrensel Kültür Merkezi (EKM), 3 ve 4 Mart'ta iki etkinlik gerçekleştirdi. 3 Mart günü EKM'nin salonunda "Kadın gözüyle kadının fırçasından karma resim sergisi" açıldı. 4 Mart'ta ise, EKM bir gece düzenledi. "8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü" adlı etkinlik Kartal Spor Salonu'nda gerçekleşti.

Kadın Eserleri Kütüphanesi 8 Mart günü, Dünya Kadınlar Günü Şenliği'ni gerçekleştirdi. Kadın sanatçılar konser verdi.

Azadi gazetesi Kürt Kadın Grubu'nun Stran Kültür Merkezi'nde gerçekleştirdiği etkinlik Kürt kadınlar tarafından ilgiyle izlendi. 5 Mart günü yapılan bu toplantıda şiirler okundu, slayt gösterileri izlendi. Müzik toplulukları konser verdi. Tartışma bölümünde dünya ve Kürt kadınının ezilmişliği gündeme geldi. Salonda kadınların el sanatlarından oluşan bir sergi açıldı.

İşçi Partisi'nin 8 Mart gecesi Okmeydanı Anadolu Düğün Salonu'nda bir şenliği vardı. Gece burada toplanan partili kadınlar, hem eğlendiler, hem mikrofondan sorunlarını dile getirdiler.

Miting

İstanbul'da hafta arasına denk gelen 8 Mart kutlamalarına çok sayıda kadın ilgi gösterdi. Ancak hafta sonu katılımın daha çok olacağı tahmin ediliyor. 11 Mart günü Şişli Abide-i Hürriyet Meydanı'nda Emekçi Kadınlar Bülteni çevresinin mitingi var.

8 Mart Kadın İnisiyatifi ise Kadıköy'de, Eminönü İskelesi önünde şenlik düzenliyor. Çok geniş bir program içeren şenlikte, halk oyunları, gitar dinletisi, tecavüz konulu skeç, kadın işçilerden skeç gibi gösteriler yer alacak. Şiddete maruz kalan kadınlar da tanıklıklarını anlatacak.

Ankara'da Yüksel Caddesi'nde süren gelenek

Ankara'da 8 Mart'ta 50'ye yakın kadın grubu ve derneğin yanısıra siyasi partiler birlikte tutum aldılar. Kadınlar da, Ankara'da kendilerine sadece bir gün ayrılmasını sorguluyorlardı. Yılın 364 günü, konuşmalarına fırsat verilmediğinden yakındılar.

Başkent'te etkinlikler için bir hafta ayrıldı. 3 Mart'ta BSP'li kadınların "Kadınlar özgürleşmeden yaşam özgürleşmez" afişleri ve bildirileri sokaklara, caddelere canlılık ve renk getirdi.

Aynı gün Hacettepe Üniversitesi Matematik Bölümü'nde düzenlenen toplantıda "1990'lar Türkiyesi'nde kadın sorunu" paneli yapıldı. 8 Mart günü, Edebiyat Fakültesi kantininde yapılan forumda yeşil ve sosyalist kadınlar "Ütopyalar ve kadın sorunu" arasındaki bağı anlattı.

Ankara'da her yıl 8 Mart kadın etkinliklerinin Yüksel Caddesi'nde kutlanması bir gelenek haline geldi. Kadınlar yağmurlu havaya rağmen burada sokak tiyatrosu oynadılar. Şiirler okundu, şarkılar sokağı şenlendirdi. Yapılan konuşmalarda cins ayrımcılığı, kadına yönelik şiddet, kadın doğurganlığının denetimi, cinsel şiddet, bekaret kontrolu, savaş, özelleştirme protesto edildi. Bir dilekçe ağacı oluşturuldu ve renkli kağıtlara onlarca dilekçe yazılıp asıldı bu ağaca.

'Sığınma evimi istiyorum'

Kadın Dayanışma Vakfı'nın forumunda ise, İstanbul'da Bakırköy ve Şişli ile Ankara Altındağ Kadın Sığınma evlerinin öneminden sözedildi. Kapatılan kadın evlerinin yeniden açılması istendi.

Pir Sultan Abdal Derneği Kadın Komisyonu da Naciye Erkol, Nebahat Altıok, Hatice Sönmez ve Sivas katliamında kızını kaybeden Sultan Karababa'nın katıldığı bir panel gerçekleştirdi.

DİSK Oleyis üyesi kadınlar "Evde, işte, sendikada, toplumda eşitlik ve özgürlük için mücadele" konulu bir gece düzenlediler.

Birleşik Sosyalist Parti üyesi kadınlar, partinin genel merkezinde 9 Mart günü film, 10 Mart günü ise şiir gecesi gerçekleştirdiler.

Ankara'da 8 Mart'a ayrılan hafta cumartesi günü, Ankara Kadın Platformu'nun yapacağı yürüyüşle sona erecek. Bu yürüyüşte kadınlarla birlikte erkeklerin de yürümesine karşı çıkan BSP'li ve HADEP'li kadınlar eyleme katılmaktan vazgeçti.

Bursa'da polis ablukasında 8 Mart

Bursa'da siyasi parti, demokratik kitle örgütü ve sendikalardan oluşan 'Bursa Kadın İnisiyatifi'nin 8 Mart'a yönelik çalışmaları birtakım engellerle karşılaştı. Grup önce ikiye bölündü. Sendikaların bazıları, Yıldırım Halkevi ve BSP dışındaki çevreler oluşumun adına itiraz edip, "Emekçi Kadınlar Platformu" adında ısrar ettiler.

Bursa Kadın İnisiyatifi bu olumsuzluklara karşın, 8 Mart etkinliklerini gerçekleştirdi. 5 Mart günü organize edilen şenlik, yoğun polis ablukası altında yapıldı. 7 Mart gecesi düzenlenen salon toplantısında da polislerin yoğunluğu dikkat çekti.

Samsun'da Emekçi Kadınlar oluşumu

Samsun'da, 8 Mart'ı Samsun Emekçi Kadınlar oluşumu kutladı. İçinde birçok unsuru barındırıyordu bu oluşum. CHP, BSP, İHD, Eğitim-Sen ve SKM'li kadınlar, 8 Mart günü afişler astılar, bildiri dağıttılar. Şehrin kalabalık merkezlerinde yapılan rozet takma etkinliği birçok kadına 8 Mart mesajını iletme, onların taleplerini dinleme açısından etkili oldu. Şehirde yerel radyolar ve TV'ler birçok programını kadın sorununa ayırdı.

Moğolistan'da 8 Mart yasağı

8 Mart, bütün dünya ülkelerinde kutlandı. Bazı ülkelerde 8 Mart tatil olarak ilan edildi. Ancak Moğolistan'da yaşayan kadınlar için bu yılki 8 Mart diğer günlerden farklı olmadı. Çalışan kadınlar o gün işe gitmek zorunda kaldılar. Tatil günü, meclis tarafından şu gerekçeyle kaldırıldı;

"Kadınlar o gün sürekli içip sarhoş dolaşıyor, çocuklara kötü örnek oluyorlar!" 8 Mart yasağını Devlet Başkanı Punsalmaagin Oşirbat koydu.

Cezayir'de kadın olmak...

▼ İsviçre'de yayınlanan Le Nouveau Quotidien gazetesinin 13 Temmuz 1994 tarihli sayısında Cezayirli bir kadın gazetecinin mektubu yayımlandı. Gazetenin, "Bu cesaretli meslektaşımızın adını güvenlik nedeniyle açıklamıyoruz" notunu düştüğü mektubu, Vakıf Çağın arkadaşımızın çevirisiyle yayımlıyoruz.

"Cezayir'de yaşamaya nasıl devam edilir" diye soran İsviçreli dostlara...

Nasıl cevaplayacağımı bilemiyorum. Benim için çok basit, ama etrafınızda çılgınlaşmış insanların cani çığlıkları cirit atarken, varın siz açıklayın basit şeyleri! Kadın olmak, gazeteci olmak, bir de üstüne üstlük bekar olmak benim ülkemde marjinalin de marjinali. Cezayir'in Arab–İslam toplumu kadına tek rol biçmiştir: İyi karı, doğurgan ana. Doğurduğu çocuk tercihen erkek olmalıdır. Yani Müslüman üreten bir fabrika.

Cezayirli kadınların hükümetle islamcılar arasındaki savaşı kınamak için Paris'te düzenlediği gösteriden.

Kadın başına ortalama 4,5 doğumla yılda 800 bin bebeğe hayat verirsiniz. 80'li yıllarda doğum ortalaması yüzde 3.4'e düştüyse bu, kadınların az doğurmaya karar verdiğinden değildir. Bu yalnızca konut krizi nedeniyle evlenme yaşının yukarı çekilmesine bağlıdır. 2 milyon konut açığı var. Herkes başını sokacak bir yer arıyor. Banyo yatak odası olur, balkonlar kapatılır lavabolar oraya taşınır. Mutfakta fazladan bir oda oluşturmak için çeşitli 'transformasyon'lardan geçilir... 365 bin çalışan kadın, "dişi nüfus"un yalnızca yüzde 5'ini oluşturur. Çalışanların da sadece yüzde 8'i kadındır. İşsizlik bahanesi kadınları mutfağa yollamak isteyen islamcıları şevke getirmeye yetiyor.

10 yıldan beri cuma vaazlarının ateşli kara cübbelileri, hicab (çarşaf) giymeyen kadınlara cehennem vaat etmekteler. 1987'de fanatik gruplar işsiz, boşanmış ve fahişelikle suçlanan bir kadının evini ateşe verip üç yaşındaki çocuğunu canlı canlı yaktıklarında kadınlar, "dikkat toplumun en zayıf tabakasına saldırıyorlar sıra demokrat ve liberallere de gelecektir" diye uyardılar. Hiç kimse bu sese kulak vermedi ve yönetimin duyarsız gözleri önünde saldırılar çoğalmaya başladı. Önce Ulusal Kurtuluş Cephesi (FLN) üyesi ve daha sonra İslami Selamet Cephesi'nin (FIS) Başkanı olan Abbasi Madani, 1991'de Batılılar gibi giyinen kadınları "sömürgecilerin piçleri" olarak nitelemişti.

Posta kutularına hergün ölüm tehditleri yağıyor. Savunmasız kadınlar, erkekler öldürülüyor. Bu, terörün yükselişidir. Katil kurşunun ya da boğazlayan bıçağın nereden geleceğini kestiremezsiniz... Tehdit edilen herkes gibi ben de önlem alıyorum; alışkanlıklarımı ve oturduğum yeri sık sık değiştirmek zorundayım. Mahallede kimse beni tanımamalı; hiçbir komşu mesleğimi bilmemeli.

Bugün tehlikeye rağmen (25'ten fazla kadın, 13 gazeteci katledildi) kendimi ayrıcalıklı sayıyorum; diğer tarafta sessizliğe bürünmüş, kapatılmış milyonlarca kızkardeşimi düşününce...

Bazı mahallelerde kadınların çarşaf kullanmasını mecbur kılan bildiriler cami kapılarına ve panolara asılıyor. Bu yasağa uymazsak, cezamız ölümdür.

Aile yasasının 54. maddesine göre boşanma sonucunda ikametgah kocaya kalıyor. Kadın, evi terketmek zorunda. Yasal olarak sokağa atılıyor. Bu yasa 1984'te FLN tarafından kabul edildi. Cezayir'de boşanmış ya da çocuklarıyla sokağa atılmış kadınlara yardım edecek herhangi bir sosyal kurum yok. Dövülen kadınlar ve ailesi tarafından sokağa atılmış bekar annelerin sözü bile edilmez. Yeraltında kurulmuş fahişelik ağına malzeme olurlar.

Hastayım: Ülkemde ağrım var... Dayanılması zor ölümlerim var

Bir gün huzur bütün farklılıkları kabullenip gelince ülkeme, bütün dostları güvenli bir gezintiye davet ediyorum.

'Yeşil Kadınlar' seçti
Leyla Zana yılın kadını

Ankara– Yeşiller, DEP milletvekili Leyla Zana'yı yılın kadını seçtiler. Yeşiller'in Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde kalmakta olan Zana'yı ziyaret etme girişimleri ise engellendi.

Yeşil kadınlar, dünyanın her yerinde ve ülkemizde savaşın acısını çeken kadınlar adına, demokratik platformda seçmenlerini temsil etmeye çalışırken milletvekillik hakları elinden alınmış bir aydın kadın, düşünce özgürlüğünün yok edilmesine başkaldıran bir yurttaş olarak, Leyla Zana'yı yılın kadını seçtiklerini belirttiler.

Leyla Zana'ya hitaben bir mektup kaleme alan Yeşil kadınlar, "Biz ülkemizde ve dünyada yaşanan savaşlara ve şiddete karşı çıkan, yaşamdan yana olan ve doğadaki her canlının yaşama hakkını savunan, farklı kültürleri gerçek zenginlikler olarak gören 'Yeşil Kadınlar',

Türk–Kürt ayrımı yapmaksızın savaş ve şiddetin kurbanı olan ve gözyaşları dinmeyen bütün kadınların acısını anlıyor, paylaşıyor; barış için, güzel bir dünya için yapılan bütün girişimleri destekliyoruz" dediler.

Yeşil Kadınlar, barışı simgeleyen bir fidanı Zana'ya götürdüler ancak, içeri göndermelerine izin verilmedi. Yeşiller'in 1994 yılında başlattıkları barış kampanyasının sembolü olan ağacın anlamı ise şöyle ifade ediliyor:

"Bu ağacın kökleri doğa, gövdesi insanlık, dalları kültürler, meyveleri ise farklılıklarımız, yani gerçek zenginliklerimizdir.

Artık herkesin bir barış ağacı dikmesinin vakti gelmiştir."

Ne kadar muhalefet, o kadar birlik

Yavuz ALOGAN

Sosyalist grupçuk ve partilerde üç ayrı kültürel kuşak yanyana ve içiçe yeralıyor. Birinci kuşak 1968'i görmüş, kendisini bir siyasal davanın misyonerlik ruhuyla donatmış ya da varoluşunu ancak siyasal olarak ifade edebilen yaşlılardan; ikinci grup 70'li yılların ortasında yetişmiş, daha biçimli ve kalıplı düşünmeye alışmış, kitabiliğin yanısıra pragmatik de olabilen orta yaşlılardan ve nihayet sonuncu grup, 1980'den sonra aile–okul–devlet üçlüsünün pek çok noktada kesişen terörü altında kendisini sosyalist olarak tanımlamış gençlerden oluşuyor. Bu üç kültürel kuşağın biraradalığı, henüz yeterince kullanılmayan bir etkileşim imkanı sağlamanın yanısıra, siyasal bir hareket için asgari düzeyde gerekli olan ortak dilin ve beklentilerin oluşmasını da önemli ölçüde zorlaştırıyor.

> Birlik düşüncesinin bir ilerleme olarak gördüğümüz bugünkü evresinde üç yanılsama var: Birincisi, solun geniş kitlelere açılabilmesi için "işçi sınıfının bileşimi değişmiştir" ve "asgari program sosyalist olmamalıdır" gibi öncüllerden hareket eden sol liberallerin yanılsamasıdır.

1986'dan itibaren (on yıla yakın bir süredir) bütün bu sosyalist grupçuk ve partileri çeşitli biçimlerde (platformlarda, eylemde, siyasal bir parti içnde ya da blok, cephe vb. biçiminde) birleştirme girişimlerinin yarattığı umutlar, gizemsizleşmeler ve düşkırıklıkları da bu üç ayrı kültürel kuşağı farklı biçimlerde etkiledi.

Özellikle ikinci, ama aynı zamanda birinci kuşak, bu birleşme çabası süreçlerinde, 80 öncesinin umut veren mücadelelerine esin kaynağı olan büyük teorilerin artık pratiği kesmediğini, ideolojik iklimin hızla değiştiğini farketti. Bu farkındalığın iki sonucu oldu; grupçuklar kendi içlerinde eski söylemlerini yeniden kurarak varlıklarını garanti altına aldılar (geçmişi sorgulamak zaman alır, oysa hayat sizi beklemez); ama kendi dışlarında daha hoşgörülü, daha sempatik ve medyatik bir tutumu benimseyerek, partilerde, platformlarda ya da ortak eylemlerde birbirlerine sokuldular, en azından yanyana durmaya özem gösterdiler. Başlangıçta herkesi tek bir ortak programda birleştirme projesi vardı (1986–90). Daha sonra grupçuklar kendi geleneksel eğilimlerini yansıtan kendi programatik çerçevelerini koruyarak asgari müştereklerde oluşan bir genel program ekseninde biraraya gelmeye yöneldiler (BSP ve daha geniş birlikler için yapılan çalışmalar). Bu gelişme hiç kuşkusuz bir ilerlemedir; daha doğrusu bundan sonraki uzun vadeli gelişmelerin önemli bir evresidir.

Bununla birlikte ortaya çıkan bu iki sonuç sorunsuz değildir. Birincisi, grupçuklar kendi iç programatik çerçevelerini yeniden ve önemli ölçüde eskisi gibi kurarlarken, geçmişten devraldıkları ve bugünün dünyasını açıklamayan materyali gençlerden oluşan üçüncü kültürel kuşağa olduğu gibi aktarmaktadırlar. (Kutsal kitaplar, efsaneler ve dogmalar biçimde) İkincisi sempatik ve medyatik olma konusunda zaman zaman ipin ucu kaçırılmakta, partilerin ve grupçukların eylemleri neredeyse tamamen "seyirlik" faaliyetlere indirgenmektedir.

Birlik düşüncesinin bir ilerleme olarak gördüğümüz bugünkü evresinde üç yanılsama var: Birincisi, solun geniş kitlelere açılabilmesi için "işçi sınıfının bileşimi değişmiştir" ve "asgari program sosyalist olmamalıdır" gibi öncüllerden hareket eden sol liberallerin yanılsaması; ikincisi, tekil işçilerin siyasal ve dinsel kimliklerini bir "proleter dayanışması"yla aşabileceklerini sanarak bir işçi–kitle hereketi oluşturmayı tasarlayan uvriyeristlerin yanılsaması; ve üçüncüsü, düzen partileriyle aynı kulvarda ve aynı yöntemlerle yarışarak oy ve taraftar toplamayı amaçlayan bir siyasal partinin (birleşik ya da değil) karşısında yer aldığı sistemin bir parçası haline gelme tehlikesinden bağışık olacağını sananların yanılsaması.

Sosyalistlerin yanılsamaları ve hedefledikleri biçim (parti, platform, "meclis") ne olursa olsun beslenebilecekleri yegane kaynak etkin muhalefettir. "Seyirlik" faaliyetlerle oyalanan ve kendisini düzen eleştirisiyle sınırlayan, sokağa inip orada anlamlı, bir niceliksel güce dönüşmeyen bir hareketin aynı sözcükleri farklı biçimlerde dizmekten başka yapabileceği şey yoktur. Sosyalist parti ve grupçukların güçlü bir birliği haketmeleri için öncelikle etkin muhalefet yapabilmeleri, başka deyişle görüşlerini hayata geçirmeleri, üç ayrı kuşak arasında ortak bir dil oluşturmaya özen göstermeleri gerekir. Ne kadar muhalefet o kadar birlik.

Sosyalistler, Gümrük Birliği hakkındaki görüşlerini SÖZ'e açıkladı

Mücadelenin alanı bütün Avrupa!

Doğu Perinçek: 'Avrupa trenine katıldık' diye bayram yapıyorlar ama sistemin treni uçuruma gidiyor.
İhsan Çaralan: Gümrük Birliği'ne karşıyım /yanayım tartışması halkın bir kez daha aldatılmasına katkıda bulunmaktır.
Kemal Okuyan: Yapılması gereken, yeni mücadele araçları geliştirmektir.
Sadun Aren: Mücadelenin alanı genişliyor ve içeriği zenginleşiyor.

Haber Merkezi- Gümrük Birliği ön anlaşmasının imzalanmasından sonra, Türkiye'de adeta bir "resmi bayram" havası esmeye başladı. Başbakan bir "Avrupa fatihi" havasında. Gazetelerin birinci sayfaları anlaşma ile ilgili haberlerle dolu. Herkes birdenbire memleketin "demokratikleşmesi" gerektiğini farketti. Sokaktaki insan ise olan biteni anlamaya çalışıyor.

Oysa Türkiye henüz Gümrük Birliği'ne girmek için bütün aşamalardan geçmedi. Ama gazetelerde sonunda bıyığını kesen "Eurotürk"ün çizgi bantlarındaki maceralarını izlemeye başladık bile.

SÖZ Gümrük Birliği hakkında sosyalistlerin ne düşündüğünü soruşturdu. Önümüzdeki sayıda devam etmeyi düşündüğümüz bu soruşturmada bize ulaşan görüşler şöyle:

Birleşik Sosyalist Parti (BSP) Genel Başkanı Sadun Aren:

"Başkanlık Kurulumuz, Gümrük Birliği'ne ilişkin kamuoyuna bir açıklama yapmış bulunuyor. Ben bir noktayı vurgulamak istiyorum.

Ortaya çıkan yeni durum, partimizin programını geçmişte olduğundan çok daha geniş, ulusal sınırları aşan bir çerçevede gerçekleştirmesini gerektiriyor.

Gümrük Birliği'ne hatta Avrupa Birliği'ne girmek, Türkiye ve diğer ülkelerdeki sosyalistlerin işçi sınıfının çıkarları için mücadele vermesini önlemiyor. Bu mücadelenin alanını genişletiyor ve içeriğini zenginleştiriyor.

Ben bu mücadeleyi iki yönlü bir mücadele olarak görüyorum. Partimizin kardeş partilerle ilişkileri var, ama istenir düzeyde değil. Biz bu bağları sıklaştıracağız. Bu şimdi, Gümrük Birliği'ne girişle birlikte, yalnız teorik ya da dolaylı bir ihtiyaç olmaktan çıkıyor ve tamamen pratik ve acil bir sorun haline geliyor. Sosyalist amaçlı Avrupa partileriyle işbirliğini ve ortak eylemleri gerçekleştireceğiz. İşçi ve emekçi sınıfların günlük mücadeleleri açısından da yeni bir durumun ortaya çıktığını düşünüyorum. Türkiye'deki sendikalarla, demokratik kitle örgütleriyle Avrupa'daki benzer örgütler arasında daha geçerli ve pratik ilişkiler kurulmasını teşvik edeceğiz. Örneğin, bu örgütlerin ortak bir ücret politikası hazırlamaları ve bunu hayata geçirmeleri, düşük ücret ve maaşlarla çalışan Türkiye'deki işçi ve emekçi sınıfların çıkarına olacaktır. Kısaca Gümrük Birliği'ne giriş, sosyalist mücadeleyi zayıflatmayacak, onu çok daha yüksek bir evreye yükseltecektir."

Öte yandan, BSP Başkanlık Kurulu da yaptığı açıklamada, Gümrük Birliği'nin sermayenin yayılma alanını genişleteceğini belirterek, mücadele için emekçilerin uluslararası dayanışmasının şart olduğunu vurguladı.

İşçi Partisi (İP) Genel Başkanı Doğu Perinçek:

"Bu basit bir ekonomik veya teknik tercih değil. Bir yaşam tarzı, bir sistem yeniden seçilmiş oluyor. Türkiye Gümrük Birliği'ne girerek, emperyalist kapitalist sistem içindeki ezilen konumunu derinleştirmiş oluyor. 'Avrupa trenine katıldık' diye bayram yapıyorlar, ama bu emperyalist kapitalist sistemin treni uçuruma gidiyor. Kapitalizm çürüyen ve çöken bir sistem; insanı yıkıma uğratıyor. Gümrük Birliği'ne katılmanın hiçbir olumlu yanı yok. Bu çürümeye ve çökmeye katılmaktır. Biz parti olarak, herhangi bir emperyalist kapitalist birleşme içinde yer almaya karşıyız. Türkiye ancak emperyalist kapitalist sistemden koparak kendisine bağımsız özgür, laik, bir gelecek yaratabilir. Amerika ve Avrupa, bütün dünyada gericiliğin, baskının ve şiddetin ekseni. Şili, Endonezya, İspanya, Portekiz, Filipinler faşizmi Batı kapitalizmine dayandı. Bizde de 12 Mart, 12 Eylül hep Batı güdümlü askeri cuntalardı. Batı bugün Türkiye halkını yoksullaştıran, milyonları işten atan, sendikasız bırakan bir programı dayatıyor. Bu program ancak polis rejimiyle askeri diktatörlüklerle uygulanabilir. O nedenle Türkiye, Batı emperyalistlerinden bağımsızlaştığı oranda demokratlaşabilir. İşçi Partisi Lenin'den bu yana dünya sosyalistlerinin çok berrak olarak saptadıkları üzere, emperyalizme karşı mücadeleyi esas alıyor ve demokrasi mücadelesinin de esas içeriğini emperyalizme karşı kararlı tavırda görüyor ve bunu uyguluyor."

BSP Genel Başkanı Sadun Aren

İP Genel Başkanı Doğu Perinçek

Sosyalist İktidar Partisi (SİP) Genel Başkan Yardımcısı Kemal Okuyan:

"Herşeyden önce Türkiye'nin hala Gümrük Birliği'ne girme sürecinin başında olduğu unutulmamalıdır. Bu süreç Almanya'nın belirlediği bir zaman dilimine yayılacak ve Türkiye'nin iktisadi tutsaklığının daha da pekişmesine çalışılacaktır. Bu nedenle sorun, Gümrük Birliği'ne karşı olup olmama sorunu değildir. Komünistler açısından Gümrük Birliği'ni şu veya bu gerekçe ile onaylamak zaten kabul edilebilir birşey olamaz. Yapılması gereken ve Sosyalist İktidar Partisi olarak yapacağımız, bu sürecin mevcut krize olan etkisini hesaba katmak ve yeni mücadele araçları geliştirmektir.

Gümrük Birliği'nin bu ülkenin uluslararası kapitalist işbölümündeki yerinde ciddi değişimlere yol açacağı sanılmamalıdır. İspanya'yı, hatta Portekiz'i keskin sınıf kavgalarından şimdilik kurtaran Avrupa entegrasyonu dönemi büyük ölçüde kapanmış, üstüne üstlük, Türkiye'nin böyle bir istikrarlılaştırma operasyonuna olumlu yanıt vermeyecek kadar aksadığı ortaya çıkmıştır. Böyle bir durumda, Gümrük Birliği'nin emperyalist ülkeler açısından ülkemizi nazikçe 'talan etme' perspektifi ağırlık kazanmaktadır. Bu perspektifin anti-kapitalist, anti-emperyalist tepki ve mücadeleye yol açması için komünistlerin yakın dönem politikalarını gözden geçirmeleri gerekmektedir. Sermaye partilerinin Gümrük Birliği'ne yaklaşımlarında ciddiye alınacak birşey yoktur. Vatan toprakları emperyalizme peşkeş çekmek, Türkiye kapitalizminin varlık nedenidir. Türkiye'de şu anda 'Gümrük Birliği'ne karşı çıkışında samimi ne bir sermaye grubu, ne de bir siyasi parti vardır. Mümtaz Soysal, 'niye daha iyi pazarlık yapılmadı' demekte, Refah Partisi ise, oyları yüzde 20'lerde gezinen bir düzen partisi için fazla demagojik tepkiler vermektedir."

İhsan Çaralan (Gerçek Dergisi Genel Koordinatörü):

"Sistem ne zaman çıkmaza girse, sistemin propaganda odakları faaliyete geçiyor. Kürt sorununu, bütün sorunları çözeceği propagandasını başlatıyor. Son birkaç haftadır da Gümrük Birliği'ne giriş herşeyi çözecek sihirli değnek yapıldı. Propagandacılar elbette bunların hiçbirinin olmayacağını, tersine işçiler ve emekçiler ve Kürtler için işsizliğin, pahalılığın, baskı ve zorbalığın da artacağının farkındalar. Tartışmayı bu yüzden saptırıp, 'Gümrük Birliği'ne girmekle ne kazanır ne kaybederiz?' tartışması açıyorlar. Çünkü tartışma bu platformda kaldığı takdirde 'girmeyelim' diyenler varolan düzeni savunur pozisyona düşüyor,'girelim' diyenler ise, 'demokratik', 'modern' bir Türkiye'yi savunur havasına giriyorlar.

Türkiye'nin işçileri, emekçileri aydınları, devrimcileri, ilericileri bu burjuva- gerici platformda tartışmak zorunda değil. Tersine bütünüyle sistemi, sadece Türkiye'deki sistemi değil, bu tıkanmış ve artık sahiplerinin de pek sahiplenmediği sistemi, kapitalist sistemi tartışmak, ona karşı bir tutum belirlemek zorundalar. Sisteme bir bütün olarak karşı çıkan ve düzeni işçilerden, emekçilerden yana değiştirmek isteyen, bağımsız, demokratik bir Türkiye'yi amaçlayan bir program etrafında mücadeleden çıkaran, bir 'GB'ye karşıyım /yanayım' tartışması halkın bir kez daha aldatılmasına katkıda bulunmak anlamına gelir. Adı ne olursa olsun, partilerin niteliğini belirleyen de bu tartışmada aldıkları yerle belli oluyor. Kimisi yumuşak itirazlar ve şerhlerle 'evet' diyor, kimisi de sert itirazlarda bulunuyor.

Gümrük Birliği, Türkiye'nin hiçbir sorununu çözemez. Türkiye'nin açık pazar olmasıyla sömürü daha da artırılacak, buna karşı işçi ve emekçi tepkisinin önlenebilmesi için baskı ve şiddet daha da çok uygulamaya sokulacak. Kürtler daha çok öldürülüp daha çok sürülecek. Ve tabii sermaye kesimleri arasındaki çatışma da daha sıcak bir biçimde gündeme gelecektir."

DİSK Genel Sekreteri Mehmet Atay:

"Gümrük Birliği'ne evet mi yoksa hayır mı demek gerekir, gibi bir soru anlamlı değildir. Önemli olan bu süreci işçilerin, emekçilerin lehine değerlendirebilmek ve müdahale etmenin yollarını bulmaktır. Gümrük Birliği'ni değerlendirirken, herşeyden önce Avrupa'nın bir cennet olarak sunulmasının doğru olmadığını vurgulamalıyız. Gümrük Birliği'nin kendiliğinden sosyal ve demokratik hakların gelişimine yol açacağını ummak yanlıştır. Avrupa işçileri, emekçiler için bile sosyal Avrupa'yı savunmak ve geliştirmek hala önemli bir mücadele konusudur. Biz ancak bu mücadeleyle eklemlenebilirsek, kendi lehimize bir süreci başlatmış oluruz.

Avrupa ile bütünleşmek, Avrupa'nın sosyal ve demokratik yönüyle bütünleşmektir. Elbette Gümrük Birliği ile birlikte işsizlik artacaktır, bazı sektörler çökecektir. İşsizliğe karşı iş güvencesi ve işsizlik sigortası, sendikasızlaştırmaya karşı demokratik sendikal mücadelenin yükseltilmesi, ücretlerin düşürülmesine karşı güçlü bir toplusözleşme mücadelesi önümüzdeki görevlerdir.

Bunlar uluslararası sınıf mücadelesinin yükseltilmesine bağlıdır. Anayasa değişikliği başta olmak üzere, yasa değişiklikleri gerçekleşmelidir. Sendikalar toplusözleşme ve grev yasalarındaki antidemokratik hükümler ayıklanmalıdır. Düşünce özgürlüğünü kısıtlayan yasalar değiştirilmelidir. Kürt sorununa demokratik çözüm yolları bulunmalıdır. Hükümet Avrupa ile olan ilişkilerde gerçekten samimi ise, Paris Şartı'nın 5. ve 6. maddelerindeki çekinceyi hemen kaldırmalıdır. Bu maddeler örgütlenme ve toplu pazarlıkla ilgilidir. Gümrük Birliği bize rağmen gerçekleşiyor. İyidir ya da kötüdür demek mümkün değil. Sorun ak/kara mantığıyla ele alınamaz. Önemli olan bu sürecin nasıl yaşanması gerektiğidir.

Avrupa burjuvazisinin Akdeniz atağı

Türkiye ile Avrupa Birliği arasında imzalanan Gümrük Birliği Anlaşması'yla Batılılar, Türkiye'nin hem pazarını bütünüyle denetleme, hem de askeri gücünü kullanma olanağına kavuşuyor.

Orhan İYİLER

Avrupa Birliği (AB) ile Türkiye arasında 6 Mart günü Brüksel'de Gümrük Birliği'ne dair imzalanan belgeden sonra, Türkiye'de bir şölen havası estirildi. Türkiye'nin artık yoksulluk yazgısını aştığı, bu anlaşmayla birlikte hızla kalkınacağı, yabancı sermayenin teknolojisiyle birlikte hücum edeceği, sağlık hizmetleri dahil hizmet sektöründe son derece önemli gelişmeler olacağı söylendi. Türkiye'nin en yakın zamanda, kalkınan diğer ülkelere, Avrupa'ya ve dünyaya önder olacak bir ülke olacağını ilan eden Başbakan Tansu Çiller, "Haydi Türkiye" çağrısında bulundu.

Pompalanan umutlar

Aynı akşam bu gelişmeleri yorumlayan M. Ali Birand, "pırıl pırıl bir gelecek" çizerken; Güneri Civaoğlu, sanayileşen, laik ve Avrupalılaşmış bir Türkiye'nin artık başladığını müjdeledi. Bütün yorumcular ve politik yetkililer şu noktada birleşmişti: Avrupa Türkiye'yi dışlayamamıştır ve kendi içine almak zorunda kalmıştır. Türkiye'ye Avrupalı formasyonu sağlanarak, bölgede hızla gelişen islami fundamentalizme yanıt verilmektedir. Soğuk savaş sırasında anti komünizme karşı nasıl Batı Almanya yükseltilmiş, Pasifik'te Kuzey Kore karşısında Güney Kore nasıl kalkınmış bir devlet haline getirilmişse; bugün de Avrupalılar ve ABD, İslam fundamentalizmine karşı Türkiye'yi Avrupalılaştırarak,

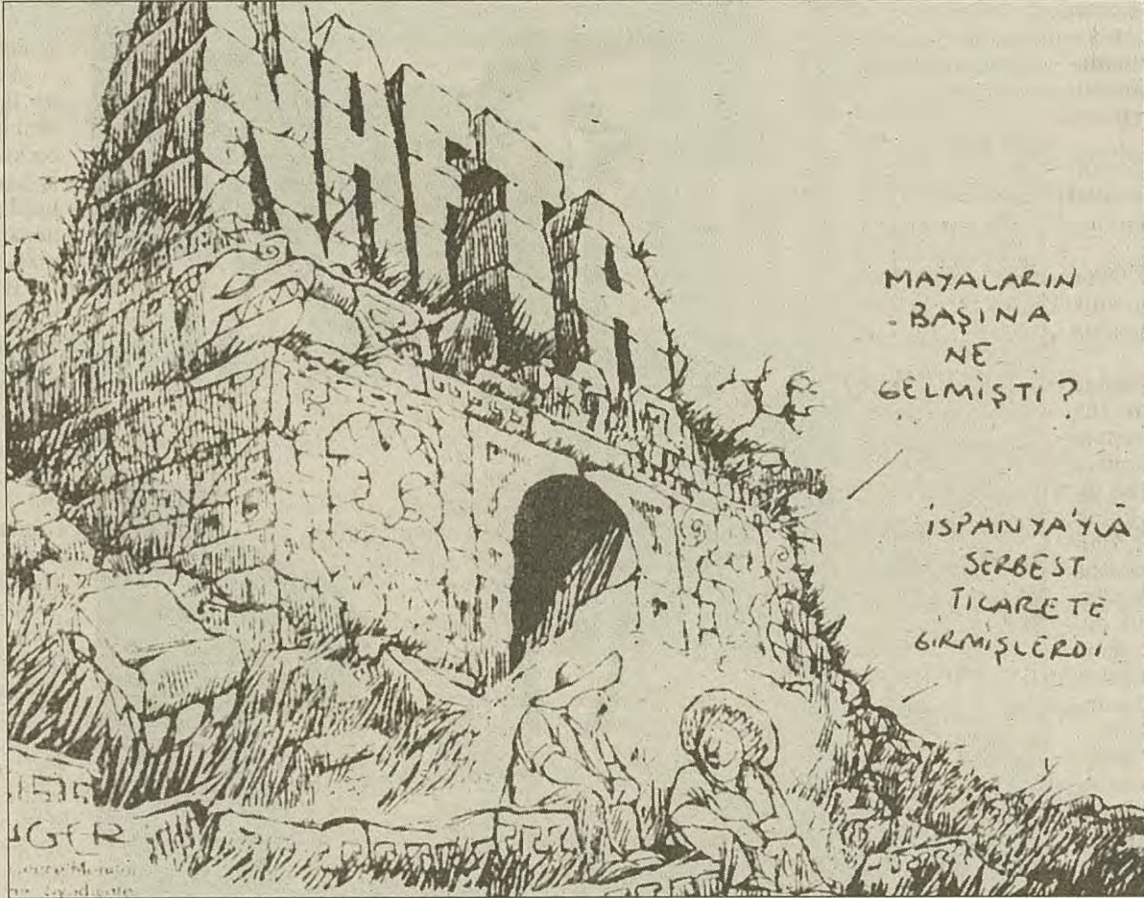
kalkınan, ilerleyen, sermaye akınına uğrayan, işsizliğin ortadan kaldırmış, bolluk içinde ve kaliteli mallar alan çekici bir örnek ülke yaratmayı amaçlıyorlar. Bu model sayesinde islami radikal girişimler ve islami devletler domino stratejisi içinde bir bir devrilecek.

AB'ye mi giriyoruz?

Ankara, sürekli olarak "Gümrük Birliği"nden söz ediyor. Gümrük Birliği'ne girişle Avrupa Birliği'ne (AB) girme şansının yakalandığını söylüyor. Burada son derece önemli bir yanlış/yalan var. Gümrük Birliği diye bir kurum yok. Türkiye, Batı Avrupa Birliği'ne (BAB) girmektedir ve Gümrük Birliği onun bir olgusudur. Batı Avrupa Birliği'ne girmek, AB'ye girme anlamına gelmiyor.

Normal mekanizma, ülkelerin önce AB'ye girmesi iken, Türkiye için mekanizma tersinden işletiliyor. AB'ye girenler BAB'ye geçmeden önce, kendi aralarındaki yapısal uyumu sağlamak için bir hazırlık dönemi geçirirler. BAB'ı oluşturmaktaki amaç, bu yapısal uyumu tamamlamış olanların ve en güçlü devletlerin Avrupa'nın özellikle güvenlik sorununda, askersel sorunlarda angajmanları yerine getirmesidir.

AB'ye 2000 yılına kadar alınması düşünülen ülkeler belirlenmiştir. Viseagard ülkeleri olarak adlandırılan Polonya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya ve Macaristan'ın katılımıyla ilgili çalışmalar Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği'nin diğer kurumlarında yürütülmektedir. Bu ülkeler doğrudan Avrupa Birliği'ne alınacaktır. Türkiye bu sürecin tamamen dışındadır.

Batılılar'ın amaçları

Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne alınması Batılıların çok yalın ekonomik çıkarlarına dayanır. Amaç, 65 milyonluk bir pazarıyla doğrudan doğruya üretilen malların Türkiye'ye gümrüksüz girme şansını Batılıların ele geçirmiş olmasıdır. Avrupa Birliği'ni somutlaştıran Maastricht Antlaşması, üç konuda kesin birliği öngörmektedir: Para birliği, dış politika birliği ve Europolis'in de konusuna giren iç politik düzenlemelerde birlik. Maastricht Antlaşması'nın bir maddesi, "Avrupa'nın güvenliğini NATO'nun paralelinde ve onun doğrultusunda oluşan Batı Avrupa Birliği askeri güç olarak sağlayacaktır" diyor. Bugün Avrupa Birliği'nin 70–100 bin arasında NATO standartlarında hatta yer yer spesifik araçlarda NATO silahlarını da geride bırakabilecek ölçekte bir askeri oluşum yaratmış bulunuyor.

Batılılar Türkiye'yi BAB'a alarak, hem ekonomik anlamda pazarı bütünüyle denetler hale gelmişlerdir; hem de Türkiye'nin askeri gücünü kullanma olanağına kavuşmuşlardır. Bunun ileride çok önemli sonuçlar getireceğini düşünüyorum.

Dünya üç sınırlı bir dünyaya doğru gidiyor. Birinci sınır ABD ve Kanada'nın oluşturduğu ve bütün Latin Amerika'yı denetim altına alacak olan sınırdır. İkinci sınır, Pasifik sınırıdır. Japonya merkezli, ABD'nin pasifik okyanusundaki askeri üssüyle desteklenen ve bütün Çin'i, Hindistan'ı, Pakistan'ı ve belirli ölçüde Türki cumhuriyetleri denetim altına alabilecek olan bir sınırdır.

Üçüncü sınır, dünya burjuvazisinin Avrupa kanadının oluşturduğu, Maastricht Antlaşması'yla tamamlanmaya çalışılan, bütün Afrika'yı ve Ortadoğu'yu denetim altına alacak olan Akdeniz sınırıdır. Bu sınırı çizmekte Avrupalılar önemli bir zorlukla karşılaşmışlardır. Yugoslavya'nın parçalanması ve içsavaşa sürüklenmesi de de bu sınırları çizme çabasının bir sonucudur. Türkiye Avrupa sınırındaki bu gücüyle Ortadoğu'daki oluşumları BAB'ın askeri kanadıyla denetleme imkanını Batılılar'a vermiş olmaktadır. Fransa Dışişleri Bakanı Alain Juppe'nin son basın toplantısında "Türkiye'nin alınmasının en önemli gerekçelerinden bir tanesi de, Akdeniz havzasındaki gelişmeler karşısında barışı sağlamak konusunda kendisine düşen görevleri yerine getirebileceğinin kesin olarak anlaşılmış olmasıdır" demesi ilginçtir.

Kıbrıs'ın doğrudan Avrupa Birliği'ne alınması da Avrupa burjuvazisinin bu sınır çizme işini tamamlamasında önemli bir aşamadır. Kıbrıs öteden beri dünya burjuvazinin gözünde bir yüzen savaş gemisidir. Kıbrıs'ın jeopolitik önemi Türkiye'nin jeopolitik öneminden zaman zaman daha ağır basmaktadır. Türkiye'yle varılan Gümrük Birliği ve Kıbrıs'ın AB'ye alınmasıyla Akdeniz sınırı kesinlikle tamamlanmış olma aşamasına gelmektedir.

Kelin merhemi var mı?

Gümrük Birliği'ne gidilmesiyle ülkenin birçok sorununun çözüleceği umuduna gelince, Avrupa Birliği'ne giren ülkelere önemli bir teknoloji akışının olduğuna dair bir gerçek yoktur ortada. Portekiz, İspanya ve Yunanistan'a bir sermaye akını olmamıştır. İspanyol pesetası daha geçenlerde önemli darbeler yiyerek değerini kaybetti. Avrupa Birliği içinde 3. çemberi oluşturanlara, yani daha yoksul AB üyelerine sermaye akımı gerçekleşmemiştir. Yunan kamuoyunda bugün AB'den çıkma konusu tartışılmaktadır.

Batılılar'ın kendi arasındaki uyumlar henüz sağlanamamıştır. Balladur hükümetinin açıkladığı verilere göre, Fransa'da bile yatırımlar, ABD'ye veya ucuz insan gücünün olduğu üçüncü dünyanın geri kalmış ülkelerine kaçmaktadır. İtalya, liretini kurtarabilmek için AB ile olan ilişkilerini zaman zaman durdurma, soğutma aşamasına gelmiştir. İngiltere para birliği konusunda Avrupa'yla aynı politikayı izlememekte, para birliği konusundaki girişimlerden uzak durmakta, zaman zaman bunun önüne rezervler koymaktadır. AB üyesi 15 ülkedeki işsiz sayısı 24 milyondur. İngiltere'de yüzbinlerce insan sokaklarda yatmaktadır. AB'de 53 milyon insan yoksulluk sınırında yaşamaktadır. Çiller "ülkemizde artık sigortasız çocuk çalışmayacak" demektedir, ama Avrupa'da bugün iki milyon çocuk Birleşmiş Uluslar Yasası'na aykırı olarak, 12 yaşındakiler en ağır işlerde ve hatta seks sektöründe çalıştırılmaktadır. Halkımızın diliyle söylersek kelin merhemi olsa başına sürer.

Gümrük Birliği yüzünden bazı sektörlerin batmasıyla Türkiye'deki sosyal sorunların büyüyeceği açıktır. AB'nin 5 yıl içinde verebileceği 3,2 milyar dolarlık iyileştirme kredisine gelince, bundan da şüphe duymak gerekir. Avrupa Kalkınma Bankası vaat ettiği paraların hiçbirini ne Doğu Avrupa ülkelerine, ne de Filistin'e verebildi.

Türkiye'ye önemli bir sermaye akımının olacağını beklememeliyiz. Yabancı sermaye için son yıllarda çıkarılan teşviklerden bir sonuç alınamamıştır. Enflasyonu yüzde 150 olan bir ülkeye yabancı sermayenin yatırım yapması hayaldir. Daha çok portföy yatırımları olarak adlandırılan, hisse senetleri, aksiyonlar, para pariteleri arasındaki dalgalanmalardan kaynaklanan hadiselere yönelen yatırımlar beklenmelidir.

Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne girmesi ve Kıbrıs'ın AB'ye alınma sürecinin başlamasıyla, dünya burjuvazisinin Avrupa kanadı, Akdeniz'deki denetim sınırlarını çizmektedir. Avrupa Konseyi Dönem Başkanı ve Fransa Dışişleri Bakanı Alain Juppe'nin son basın toplantısında, "Türkiye'nin alınmasının en önemli gerekçelerinden bir tanesi de, Akdeniz havzasındaki gelişmeler karşısında barışı sağlamak konusunda kendisine düşen görevleri yerine getirebileceğinin kesin olarak anlaşılmış olmasıdır" demesi ilginçtir.

Sosyal olmayan dünyaya sosyal zirve

▼ Dünya Sosyal Gelişme Zirvesi; dünyadaki yoksulluktan özellikle sorumlu olanların özeleştirilerini, yükümlülüklerini söyledikleri, ama ciddiye almadıkları bir zirvedir.

Engin ERKİNER

Herşeyin çok açık konuşulduğu, ama sonunda hemen hiçbir şeyin yapılmadığı "özeleştiri" toplantıları vardır. Kişi, kurum ya da devlet kendisini öyle eleştirir ki, şaşar kalırsınız. Birşeylerin değişeceği umuduna kapılırsınız; toplantı biter ve bir sonraki toplantıya kadar herşey neredeyse aynı kalır, hatta daha da kötüye gider.

Birleşmiş Milletler tarafından Kopenhag'ta ilk kez düzenlenen "Dünya Sosyal Gelişme Zirvesi" de böyle bir toplantı olacağa benziyor.

Neler söyleniyor bu toplantıda? Önce dünya çapındaki örgütlerin ve ekonomik olarak "süper güç" sayılan bazı devletlerin ne söylediklerine bakalım:

Dünya Bankası'na göre; "gelişmekte olan ülkeler altyapı yatırımlarına büyük önem verirlerken, insanın eğitimine aynı önemi vermiyorlar. Örneğin çok modern hastaneler yapıyorlar, diğer yandan ise ülkedeki birçok insan en temel sağlık kurallarından bile habersiz olarak yaşıyor. Eğitim düzeyinin yükseltilmesi, yalnızca daha iyi bir iş bulmaya ve gelir düzeyinin yükselmesine hizmet etmez; halkın sağlık düzeyini de yükseltir. Eğitimli insan daha sağlıklıdır. Bu yapılmadan kullanımı pahalı okullar ve hastaneler açmak, halkın parasıyla zenginleri finanse etmek demektir.

Yine Dünya Bankası'na göre; gelişmekte olan ülkeler –eskisine göre azalmakla birlikte– halen silahlanmaya çok para harcıyorlar. Bu harcama yılda 300 milyar mark olarak tahmin ediliyor. Bu harcamanın yüzde bir oranında kısılması bile, 50 milyon çocuğun temel eğitimi için gerekli kaynağın sağlanması anlamına geliyor."

Hafızalarını biraz zorlayanlar hatırlayacaklardır: Bu ve benzeri sözleri on yıl kadar önce özellikle barış hareketi söylerdi (Modern bir jet uçağı, bir milyon çocuğun eğitimi için gerekli parayı yutmaktadır, gibi).

Dünyanın en zengin ülkelerinden birisi olan F. Almanya'nın Çalışma Bakanı Blüm ise Zirve'de şunları söylüyor: "Yaşadığımız dünyada herşey artık iyice birbirine bağlı hale gelmiştir. Ortaya çıktığı yerde çözülmeyen bir sosyal sorun ya da patlama, kısa sürede sınırları aşarak etkisini yapmaktadır."

Bir başka değerlendirme ve çağrı ise, toplantıya ev sahipliği yapan Danimarka'dan geliyor: "Zengin ülkeler, gelişmekte olan ülkelerin borç yükünü hafifletmelidir." Danimarka ilk adım olarak bazı ülkelerin borçlarını siliyor. Silinen miktar oldukça küçük, ama diğer ülkelerin bu örneği izlemesi isteniyor. Uluslararası finans kuruluşları ise Danimarka'nın tutumunu doğru bulmuyorlar: "Sadece bazı ülkeler borçları azaltırlarsa, diğerleri faiz oranını yükselterek borçlu ülkelerin yükünü artırabilir" diyorlar.

Yoksulluğun boyutları

Dünya çapında açlık, işsizlik, hastalık ve çocuk ölümleri konusunda verilen rakamlar ek bir açıklamaya gerek kalmadan gerçeği ortaya koyuyor:

Dünya nüfusunun yaklaşık dörtte biri (bir milyar 300 milyon kişi) mutlak yoksulluk sınırının altında yaşıyor. (Mutlak yoksulluk sınırı, ayda 45 dolardan daha az gelire sahip olmak anlamına geliyor.) Bu sayının yaklaşık 800 milyonu güney, güneydoğu ve doğu Asya'da yaşarken, 300 milyonu Afrika'da, 182 milyonu da Latin Amerika ve Karayipler'de bulunuyor. Rakamlar kendi başına yanıltıcı olabilir, çünkü asıl önemli olan bölge nüfusu içinde mutlak yoksulluk sınırı altında yaşayanlardır. Bu oranlama yapıldığında, siyah Afrika en başta geliyor. Mutlak yoksulluk yaşayanların genel nüfusa oranı; Siyah Afrika'da yüzde 54, Güney Asya'da yüzde 43, Latin Amerika ve Karayipler'de yüzde 40, Güneydoğu Asya'da yüzde 35, Arap ülkelerinde yüzde 25 ve doğu Asya'da ise yüzde 9'dur.

Eskiden üç dünya sayılırdı: Birinci dünya, gelişmiş kapitalist ülkeler; ikinci dünya, sosyalist ülkeler ve üçüncü dünya gelişmekte olan ülkeler. İkinci dünya artık büyük oranda bulunmuyor, ama bu sayıya "Dördüncü Dünya"yı da eklemek gerekiyor: Kara Afrika.

Kuzeydeki Arap ülkeleri, Güney Afrika ve Botswana dışındaki tüm Afrika ülkeleri dünyanın "sosyal olayı"nı (doğru bir deyimle "sosyal rezaleti"ni) oluşturuyor.

Son beş yılda çocuk ölümlerinin en yüksek olduğu 34 ülkeden 30 tanesi bu bölgededir. Örneğin her bin çocuktan bir yaşını doldurmadan ölenlerin sayısı Nijer'de 320, Almanya'da 8'dir.

Dünyadaki yaşam koşullarının en kötü olduğu 34 ülkeden 29'u Kara Afrika'dadır.

Bu kıta dünya nüfusunun yalnızca yüzde 10'unu barındırıyor. Ama dünyadaki tüm göçmenlerin (18 milyon) üçte biri de bu kıtada bulunuyor. Ülkelerarası savaşlar, iç baskı ve katliamlar ve açlık, Kara Afrika'da bir ülkeden ötekine büyük göçlere neden oluyor. Ve Kara Afrika halkının yalnızca yüzde 38'i temiz su bulabiliyor.

Batı Avrupa ülkelerinde kişinin ortalama yaşam süreci 80'e yaklaşırken, bu sayı Kenya'da 58.6, Somali'de ise 46.4'dür.

İstekler ve vaatler...

Gelişmekte olan ülkelerin oluşturduğu "Grup 77"nin sözcüsü ve Filipinler Planlama Bakanı Cielito Habito; endüstri ülkelerinin net sosyal gelirlerinin binde 7'sini gelişme yardımı olarak kullanmalarını istiyor. Bir hafta sürecek olan Kongre'den bu doğrultada bir karar çıkması da olasıdır. Dünya Bankası, IMF, ABD, Almanya, Japonya vd. gibi uluslararası kuruluşlar ve dünyanın en zengin devletleri toplantı süresince özeleştiri yapacaklar, en yoksul insanların dramına dikkatleri çekecekler, "açlık bombası"nın tüm bombalardan tehlikeli olduğunu söyleyecekler, yardım sözü verecekler, toplantı bitecek, verilen sözler ya tutulmayacak, tutulanlar da o kadar az olacaktır ki, mevcut durumda herhangi önemli bir iyileşmeye yol açmayacaktır.

Dünyanın en zengin ülkeleriyle en yoksul ülkeleri arasındaki açık, son 20 yılda, verilen tüm sözlere karşın artmıştır. Gelişme bu açığın daha da artması yönündedir.

Birinci Dünya Sosyal Gelişme Konferansı'nda ortaya konulan rakamlar, değerlendirmeler, talepler ve suçlamalar açıkça sol içeriklidir. Buna aldanmamak gerekir. Söylemek ayrı, yapmak apayrıdır.

Sosyalistler daima söylediklerini yapmaya çalıştılar. Yaparken yeterince başarılı olamadılar, bu doğrudur. Ama söylediklerini ciddiye alarak söylediler ve yapmaya çalıştılar.

Yoksulluk, zirve boyunca kentin çeşitli yerlerine asılan plastik bebeklerle protesto edildi.

Rakamlarla Kopenhag zirvesi

128 devlet ve hükümet başkanı toplantıya katılmak için başvurdu. Dünyada ilk kez bu kadar çok sayıda yüksek devlet yetkilisi biraraya geliyor. 1992'de Rio'da yapılan Dünya Çevre Zirvesi'ne 85 devlet ve hükümet başkanı katılmıştı.

Yaklaşık 20 bin yabancı ülke vatandaşının zirve süresince Kopenhag'ı ziyaret etmesi bekleniyor.

Zirve Danimarka'ya 180 milyon krona mal olacak. Bu miktarın 118 milyonu devlet kasasından çıkacak.

Zirvede temsil edilen 133 ülkenin herbiri BM kürsüsünde 14 dakikalık konuşma hakkına sahip. Hükümet başkanlarına tanınan süre ise, 7'şer dakika.

2 bin 600 özel eğitim görmüş güvenlik görevlisi zirve süresince görev yapıyor. Polise bu özel görevlerinden dolayı 30 milyon kronluk ek ödenek verilecek.

Danimarka toplantıya katılan temsilciler için 2 bin 600 özel Volvo otomobil tahsis etti.

Bir başka "ayrıntı":

Açlık, yoksulluk ve işsizliğin konuşulduğu zirve toplantısına gelen Kuveyt heyeti, 10 günlük zirve boyunca kalmak amacıyla kiraladıkları villanın sadece tuvalet kısmını "krallara uygun" bir hale getirmek için 1 milyon 200 bin kron masraf yaptı.

Açlık sorunuyla boğuşan bazı Afrika ülkelerinden Danimarka'ya gelen devlet yetkilileri, zirvenin büyüklerine yakın olabilmek ve kredi koparabilmek umuduyla en lüks otellerde kalıyorlar.

Celil DOĞAN / KOPENHAG

% 100 bağımsız günlük bir gazete
Taş taşınacak, taş taş üstüne konulacaktır
Eski gazete topluyoruz..!
Tel: (0212) 254 27 95
Tel ve Fax: (0212) 254 26 64
taşı alıp şuradan şuraya koyarım" diyenler beri gelsin!

Bir yılda 25 bin ölü

Afganistan'da Sovyet Ordusu'nun çekilmesinden sonra karışıklıklar artarak sürüyor. Sovyet askerlerine ve Necibullah rejimine karşı zafer kazanan mücahitler, üç yıldır iç çatışmalarını sona erdiremediler. Etnik farklılıkların da körüklediği mücahit gruplar arasındaki çatışmalarda geçen yıl 25 bin kişi öldü, 45 bin kişi yaralandı. Başta Pakistan olmak üzere, çeşitli komşu ülkelerdeki mültecilerin sayısı aynı yıl yüzbin daha arttı. Son 6 ay içinde ülkenin üçte birini ele geçiren Taleban Hareketi'nin elinde yüz kadar tank ve 25 savaş uçağı bulunuyor.

Sosyal demokratların Avrupa partisi

Dış Haberler Servisi– Avrupa Sosyal Demokrat Partisi'nin 2. Kongresi Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden gelen 20 sosyalist ve sosyal demokrat partiden 300'ü aşkın delegenin katılımıyla İspanya'nın Barselona kentinde yapıldı. Kongrede parti başkanlığına, Almanya Sosyal Demokrat Partisi (SPD) Başkanı Rudolf Scharping seçildi.

Avrupa Sosyal Demokrat Partisi'nin ilk kongresi iki yıl önce yapılmıştı. Birleşen Avrupa'nın kıta çapında bir partiye ihtiyaç duyacağından hareketle, Avrupa ülkelerindeki çeşitli sosyal–demokrat ve sosyalist partiler ülke partilerinin üzerinde ve ayrı bir yapısı olan bir çatı örgütü kurmaya karar vermişlerdi.

Geçen iki yılda Avrupa Sosyal Demokrat Partisi'nin önemli bir faaliyet gösterdiği söylenemez; ancak 2. Kongre'de alınan kararlardan anlaşıldığı kadarıyla, önümüzdeki iki yılda aynı faaliyetsizlik sürmeyecektir.

Kongre sonucunda yayınlanan "Barselona Açıklaması"nda şu hedeflere vurgu yapılıyor: Çalışma hakkı; işsizlik olmadan refah; kadın ve erkekler için eşit haklar; çevreyi dikkate alan bir ekonomik gelişme; insanlar, ülkeler ve nesiller arasında dayanışma ile Avrupa'da daha fazla demokrasi ve açıklık...

Almanya Sosyal Demokrat Partisi'nin dünyadaki en köklü ve en güçlü sosyal demokrat parti olması ve ayrıca Almanya'nın Avrupa Birliği'nin gizli ekonomik ve politik lideri olması nedeniyle, Alman sosyal demokratlarının bu çatı örgütünde ön plana çıkması kaçınılmazdı.

Avrupa Sosyal Demokrat Partisi'ni oluşturan partiler, halen Avrupa ülkelerindeki 15 hükümetin 9'unda temsil edilmektedir.

Avrupa çapında örgütlenme konusunda bugüne kadar sendikaların ve komünist partilerinin bu düzeyde girişimleri olmakla birlikte, aynı oranda somut adımlar atılamamıştır.

Kapitalizme karşı mücadelede uluslararası dayanışma

Masis KÜRKÇÜGİL

Toplumsal bir Avrupa, işsizliği yoketmeye öncelik veren bir Avrupa; gezegenimizin geleceğini tehlikeye çoktan atmış olan politikalardan tamamen kopmuş ekolojik bir Avrupa; her alanda hak eşitliğini güvenceye alacak bir Avrupa; Güney'i vuran, Doğu'yu tehdit eden beşeri felakete karşı dayanışmacı bir Avrupa; barışçı, askerileştirmeden arınmış bir Avrupa. Bir başka ifadeyle, anti–kapitalist, anti–emperyalist, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını kabul eden, enternasyonalist, feminist ve ekolojist bir Avrupa için mücadele, yalnızca Avrupalılar'ın değil, Avrupa ile siyasal ve toplumsal etkileşim içinde olan Türkiye gibi ülkeler açısından da hayati öneme sahip bulunmaktadır. Böyle bir mücadele işçi hareketi, feminist hareket, ırçılık ve faşizm karşıtı hareket ve Üçüncü Dünya ile dayanışma hareketleri gibi toplumsal hareketler tarafından geniş çaplı toplantılarda dile gelmektedir. Avrupa çapında örgütlenen mütevazı ancak içinde bulunduğumuz dönem gözönüne alındığında oldukça anlamlı olan, savaş koşullarında işçi dayanışması niteliğindeki Workers Aid for Bosnia örneğinin de gösterdiği gibi, enternasyonalist dayanışmanın kaynakları tükenmemiştir. Tuzla'da geçtiğimiz yılın kasım ayının başında toplanan 15 Kuzey Amerika ve Avrupa ülkesinden delegelerin katıldığı konferans sonunda kaleme alınan çağrı buna açıklık getirmektedir:

"Büyük güçler ve Birleşmiş Milletler tarafından tecrit edilmiş olan Bosna Hersek'in cesur halkını aç ve yalnız bırakmayınız! Onların yardımına koşmalıyız: Onların milliyetçiliğe ve faşizme karşı mücadelesi bizim de mücadelemizdir. Dünyanın dört bir bucağındaki sendikalara ve işçi örgütlerine, Tuzla emekçilerine ve Bosna Hersek'in diğer çok kültürlü bölgelerine gıda maddesi (herşeyden önce un, yağ ve şeker) göndererek uluslararası dayanışmalarını göstermeleri çağrısında bulunuyoruz."

Öte yandan, İtalya'da Rifondazione, İspanya'da İzquerda Unidad, Almanya'da PDS gibi çoğulcu sosyalist partilerin kongrelerinde konukların çeşitliliği yeni bir uluslararası solun gündemde olduğunu göstermektedir.

Milliyetleri ne olursa olsun emekçilerin, kadınların, gençlerin adaletsizliğe, yoksulluğa ve işsizliğe, savaşa ve ırkçılığa karşı mücadelelerinin kalıcı kazanımlar edinebilmesi için güçlü bir siyasal seçeneğin oluşturulması gerekmektedir.

Ezilenlerin, sömürülenlerin saflarında olanların, farklılıklarla birlikte, yerel ve uluslararası eylem birlikteliklerini sağlamaları sosyalist demokrasi yolunda önemli bir adım; sosyalist projenin itibarının yeniden yükseltilmesinde de bir kaldıraç olacaktır.

Taleban hareketi, kimin hareketi?

Faik BULUT

Şubat ayı boyunca Afganistan'daki siyasal dengeleri altüst eden bir şey ortaya çıktı: "Taleban Hareketi". Adı gibi nereden geldiği, kimin tarafından yönetildiği, niçin ortaya çıktığı ve hedeflerinin ne olduğu da esrar perdesine büründü.

Bugüne kadar, kısa sayılacak bir süre içinde, Afganistan'ın beş önemli vilayetini diğer örgütlerle çatışarak/savaşarak ele geçiren Taleban Hareketi, hedefinin başkent Kabil'i alarak islami bir devlet ve sistem kurmak olduğunu açıkladı. Ama esrar çözülemedi.

Öncelikle hareketin adından başlayalım. Taleban Hareketi, aslında Arapça iki sözcükten oluşuyor. Taleban/Taliban demek, eski Türkçe'deki anlamıyla eşdeğer: Talebe/Talebeler. Ancak bu talebeler, halk arasında yaygın olan kavramın aksine, mektep/okul talebeleri değil. Tersine; dini eğitimin verildiği medreselerdeki talebeler. Yani bugünkü siyasi deyimle belirtirsek; bunlara medrese talebeleri, medrese talipleri, müritler ve şakirtler demek mümkün. Nasıl ki bugün Türkiye'de İmam–Hatipliler demek özel bir kavramı çağrıştırıyorsa, Taleban Hareketi de özel biçimde algılanıyor. Çünkü esasta taşradaki dini kurum, kuruluş ve medreselerin ya da çok gelenekçi/geleneksel tarikat okullarının, teoloji merkezlerinin eğitiminden geçiyorlar.

> Başında geleneksel din adamlarının bulunduğu "şeriatçı milisler"den kurulu olan Taleban Hareketi, kır tarikat islamcılığının, kent merkezli etnik/aşiretsel siyasal islama tepkisi niteliğinde. Taleban Hareketi, savaş taktiğinde gelenekçi bir yöntem izliyor. Bir elinde Mushaf (Kur'an) diğerinde silah (genelde kalaşnikof) cepheye gidiyor.

Nerede ve nasıl başladı sorusunu ise, hareketin sözcülerinden Mevlevi Muhammed Masum Afgani, Fransa'da Arapça yayınlanan El Vatan El Arabi adlı haftalık derginin sorularını cevaplayarak açıklığa kavuşturuyor: "Yaklaşık altı ay önce, ülkenin Pencevayi bölgesinde (Kandahar iline bağlı) 50–60 kadar Alim (geleneksel din önderleri) biraraya geldi. Ulema (din bilginleri) ile talebeler görüştüler. Afganistan'ın içinde bulunduğu parçalanmışlık, islam adına hareket eden partilerin bir türlü islamcı düzeni getirememesi huzur ve istikrarsızlığın yokluğu, her aşiret veya etnik topluluğun denetimine aldığı bölgede kendini derebeyi ilan etmesi, merkezi iktidarın bulunamaması gibi meseleler konuşulup tartışıldı. Özetle kargaşalık ve başıboşluğa, keyfi yönetime dur demek, islami bir devlet kurmak için duruma müdahale etmeye karar kılındı."

Verilen demece bakarak, Taleban Hareketi'nin önderinin Mevlevi Muhammed Ömer olduğunu anlıyoruz. Kendisi ülkenin Orzekan bölgesinden olup, Sovyet işgali sırasında direnişçilerle birlikte hareket ediyormuş.

Buraya kadar anladığımız şudur: Taleban Hareketi, esas olarak kır kökenli bir örgüt. Başında gelenekçi/geleneksel din adamlarının (ulema) bulunduğu "şeriatçı milisler"den kurulu. Kır tarikat islamcılığının, kent merkezli etnik/aşiretsel siyasal islama tepkisi niteliğinde. Zaten hareket önderlerinin ünvanlarının "Mevlevi" oluşu, kır kökenli tarikat islamının tipik işareti. Bizim "islamcı örgütler" adlı kitabımızda özellikle vurguladığımız Afganistan'daki merkezkaç güçlerinin egemen oluşu, kır islamının örgütsüzlüğü, aşiretsel/etnik çekişmenin siyasal İslama yansıması burada da kendini gösteriyor.

Taleban Hareketi, savaş taktiğinde de gelenekçi/geleneksel bir yöntem izliyor. Bir elinde Mushaf (Kur'an) diğerinde silah (genelde kalaşnikof) cepheye gidiyor. Rakip islamcı örgüt elemanlarını silahtan tecrit ediyor, tövbe ettiriyor; duruma göre ya cezalandırılıyor ya da serbest bırakıyor.

Kısa zamanda gözle görülen başarılar elde etmesi, diğer islamcı örgütler arasında hem şaşkınlığa hem de söylentilere yolaçmış. Mesela radikal İslamcı Hizb–i İslami lideri ve şimdiki Başbakan Gulbeddin Hikmetyar, "Taleban Hareketi, Pakistan'daki İngiliz eski büyükelçisinin kurduğu bir örgüttür" diyor. Ülkenin Devlet Başkanı ve Cemaat–i İslami lideri ılımlı Burhaneddin Rabbani'ye göre ise, "Taleban Hareketi, Amerikan–Pakistan istihbarat örgütlerinin yaratması". Gerçi Taleban Hareketi sözcüsü, bu tür iddiaları "iftira" diye niteliyor. Ancak, elinin altında onlarca tank, modern savaş uçağı, eski Sovyet yanlısı hükümete bağlı pilotlarla askeri uzmanların bulunması şüpheleri çekmiyor da değil. Üstelik bu hareketin ilk elde en Batı karşıtı gözüken Hikmetyar'ın (aynı zamanda Pakistan ve Suudi Arabistan ile arası bozulmuş veya limoni) denetim bölgelerine saldırması da hayli anlamlı karşılanıyor.

Görünen o ki; dolaylı biçimde de olsa Amerikan–Suudi–Pakistan ortak yapımı bir senaryo.

Ya termik ölüm ya da nü

Hatice CAN

Ankara – Günümüzde, sağcısıyla, solcusuyla, istisnaları saymazsak hemen herkesin üzerinde uzlaştığı bir konu var. O da kalkınmak için her geçen gün daha fazla enerjiye ihtiyacımızın olduğu… Buna karşı çıkanlara, "sen yoksa yeşilci misin?" ya da "fanatik çevreci misin?" diye soruluyor.

Çoğu insan, "kalkınma"nın kendisinin emperyalist odaklarca üretilmiş bir kavram olduğunu ve "yeşilci"ler tarafından da ortaya atılmadığını bilmiyor.

Enerji denince de, çoğunluk evinde yaktığı lambayı anlıyor. Oysa üretilen enerjinin ancak bir bölümü doğrudan elektrik enerjisi olarak elde ediliyor, bunun da çok küçük bir kısmı evlerde kullanılıyor. Ülkemizde üretilen elektrik enerjisinin büyük bir bölümü sanayide kullanılıyor, bir kısmı da ihraç ediliyor.

Türkiye, bir nükleer maceraya atılmanın eşiğinde. Nükleer enerjiye sahip olma kararı alan hükümet, nükleer santral olmazsa ikibin yılında elektriksiz kalacağımızı iddia ediyor. Nükleer enerjiyi savunmayı kendine görev edinen bazı profesörler de, "termik enerji kirleticidir, onun için temiz enerjiyi, nükleer enerjiyi tercih etmeliyiz" diyorlar.

Termik santralin tercihi

1970'li yıllarda, hidrolik enerjinin dengelenmesi, çabuk yapılabilirliği, ucuza maledilmesi ve dış kredi kaynaklarının kolay bulunabilirliği gibi nedenlerle termik santrallere yönelindi. O yıllardasantrallerin yaratabileceği çevre sorunları konusunda yeterli bilginin olmaması, kamuoyunun duyarsızlığı nedeniyle hızla termik santraller inşa edilmeye başlandı.

Çabuk biteceği varsayılan santrallerden, Kangal 16, Çayırhan 13, Yeniköy 12, Afşin–Elbistan santrali ise 10 yılda bitirilebildi, dolayısıyla da ucuza maledilemedi. Yani termik santrallerin yapımındaki tercih nedenlerinden ikisi (çabuk ve ucuza yapma) bu santraller için sözkonusu olmadı.

Türkiye, bir nükleer maceraya atılmanın eşiğinde. Nükleer enerjiye sahip olma kararı alan hükümet, nükleer santral olmazsa ikibin yılında elektriksiz kalacağımızı iddia ediyor. Nükleer enerjiyi savunmayı kendine görev edinen bazı profesörler de, "termik enerji kirleticidir, onun için temiz enerjiyi, nükleer enerjiyi tercih etmeliyiz" diyorlar. Bir yandan da, termik santraller tüm hızıyla inşa edilmeye, yöre halkının ve yeşiller'in karşı çıkmalarına rağmen, yasal ya da yasadışı yollarla çalıştırılmaya devam ediliyor.

Gökova raporu

1991 yılında Brezilya'nın Rio kentinde yapılan Dünya Zirvesi'nden sonra zamanın Başbakanı Süleyman Demirel'in "çalıştırılmayacak" dediği Gökova Termik Santrali için, Yüksek Ögretim Kurulu (YÖK) tarafından oluşturulan kurul "çalıştırılabilir" raporu verdi. Rapora tepki gösteren SOS Akdeniz Derneği sözcüsü Yusuf Barış, kurulun "bilimsel"liğinin tartışma götüreceğini belirterek, "Kurul'da 9 Eylül Üniversitesi'nden Profesör Orhan Uslu var. Kendisini İzmir Körfezi'nden çıkarılacak çamurun Urla açıklarına dökülüp dökülemeyeceğine ilişkin verdiği çelişkili raporlardan tanıyoruz. Önce dökülemez diye rapor verdi, sonra da dökülebilir" dedi. Profesör Orhan Uslu'nun "Bergama'da siyanürlü altın arama" ve "Muğla'da çimento fabrikasına" da olumlu ÇED (Çevresel Etki Değerlendirme) raporu verdiğini belirten Yus Barış, birçok çevre kirletici projede Orhan Uslu'nun onay bulunduğunu söyledi.

Kar hırsı insanlığı ve onun geleceğini tehdit ediyor. Bize sunulan seçenek fazla değil; ya geleceğimize sahip çık koşmaya devam edeceğiz. Gezegenimiz tehlikede!

Bacalara filtre takmak

Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü Öğretim Üyesi Profes Doktor Turhan Uslu ise, termi santrallerin zararlarının yanıs Türkiye'de yapılan yanlışlıkla dikkat çekiyor.

Gelendost: 'Devlet sözünden döndü mü?'

Konu hakkında görüştüğümüz Gökova Sürekli Eylem Kurulu'ndan Saynur Gelendost, SÖZ'e yaptığı açıklamada şunları söyledi:

Gökova Termik Santrali'nin kurulması için 10 yıl önce yöre halkıyla birlikte sürekli eylemler yapmıştık. Ne yazık ki santral bitirildi. Biz 10 yıldır yılda birkaç kez, santralin yapımının durdurulması için, şimdi de çalıştırılmaması için yılda birkaç kez eylem yapmaktayız. Artık eylem biçimi kalmadığı için 23 Nisan 1994'te çocuklarımızın ve doğanın yaşama hakkı adına, ölüm orucuna girdik. Ölüm orucuna, 12'nci gününde, santralin çalıştırılmayacağına dair, cumhurbaşkanımızın taahhüdü özellikle vurgulanarak sayın bakanlarımız tarafından verilen devlet güvencesiyle son verdik. Yoksa, hiçbir kuvvet bizi ölüm orucundan döndüremezdi. Ancak, YÖK'e hazırlattırılan raporla, santralin çalıştırılacağını, Enerji Bakanlığı Müsteşarı ve TEAŞ (Türkiye Elektrik Üretim A.Ş) Genel Müdürü açıklamıştır.

Kurul adına Cumhurbaşkanı'na bir mektup yazdım. Mektubun bir bölümü şöyle:

"Millete sorulmadan milletin paraları ile ve hiçbir yasal izin olmadan kondurulan bu santral suçuna ortak olmak istemiyoruz.

Biz paralarımızdan vazgeçiyoruz. Geleceğe, çocuklarımıza, tarihimize, doğal değerlerimize karşı sorumluluğumuzdur bu…

Tarih bir gün hepimizi yargılayacak, en büyük divanın tarih divanı, halk divanı olduğuna inanıyoruz. O halk divanı bugün sizi Cumhurbaşkanı yaptı…

Cennet Gökova'nın kıyısındaki o yapıyı 'Gökova'nın bağrına saplanmış bir hançer' olarak değil, çevre enstitüsü olarak, kültürel, çevresel eğitimle bir bilgi ve kültür yuvası olarak dünya çocuklarına armağan edelim."

Cumhurbaşkanımızdan, bizi kabul ederek ve gözlerimizin içine bakarak, Ya "devlet sözünden döndü" ya da "sözümüzden dönmeyiz, sözümüze sahibiz, santral çalışmayacak" demesini istiyoruz. Buna hakkımız var, çünkü Cumhurbaşkanımızın çok önceden beri, halkımıza ve ölüm orucundayken bize verdiği sözler var.

"Kesinlikle çalıştırmayacağız" diye sözler verildikten sonra, bu YÖK'ten rapor çıkartma uygulaması nedir? Artık konuyu uluslararası kuruluşlara ve Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na götüreceğiz.

Çünkü, Gökova konusu ulusal değil, uluslararası bir sorundur. Bu bizim yurttaşlık görevimizdir.

Contepe: 'Ölüm

Kapatılan Yeşiller Partisi eski genel baş Bilge Contepe ile termik santraller hak konuştuk. Contepe şunları söyledi:

Türkiye'de termik santraller gecekondu gi Ne inşaat ruhsatı, ne de emisyon izni var. Ka çalışıyorlar. Yatağan, Aydın İdare Mahkemes olarak kapatıldı. Ormanlık alana yapılan Orha Santrali de. İkisinin de çevreye zarar verdiği k halde, savaş halinde bile çalıştırılmaması ge termik santraller, mahkeme kararları hiçe say Başbakan'ın imzasıyla hiçbir önlem alınmada çalıştırılıyor.

Aliağa Gencelli'de halkın örgütlü karşı çık yaptığımız eylemler sonucu santral yapımı da aşamasındayken yapılamadı.

Yatağan'da radyasyon alarmı verilince yür yine de açtılar. Bu bölgede uranyumlu kömür k radyasyonun yarattığı tehlike sürüyor. Yatırım yapılırken, köylüler yürüdü, Yeşiller çadırlı pro eylemleri, gösteriler yaptı.

Kemerköy–Yatağan–Yeniköy termik santr üçgeni' olarak adlandırıyoruz. Kemerköy çalış

...kleer yokoluş!

...ğız ya da nükleer yokoluşa doğru

Ege ve Marmara bölgesinde yoğunlaşan termik santrallerin birbirinin etki sahası içine girdiğini belirten Profesör Turhan Uslu, bu santrallerin bacalarına takılan filtrelerin yalnızca kükürt bileşiklerini engellediğini, diğer zararlarının devam ettiğini vurguluyor. Eğer uygulanan bu politikalar değiştirilmezse, termik santral çevresinde 90 kilometre yarıçaplı bir alanda, ormanların yok olacağını, birçok bitkinin yetiştirilemeyeceğini, diğer bitkilerinse verimlerinin düşeceğini hatırlatıyor.

Yeşiller verilen sözler

Kapatılan Yeşiller Partisi eski genel başkanlarından Bilge Contepe, Gökova'nın çalıştırılamayacağını, buna izin vermeyeceklerini söylerken, Gökova Sürekli Eylem Kurulu'ndan Saynur Gelendost, Ankara'ya gitmeye hazırlanıyor. Gelendost, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e başbakanlığı döneminde verdiği "Gökova çalıştırılmayacak" sözünü hatırlatan bir mektup yazarak, kendisinden randevu istedi.

Termik santraller tüm hızıyla inşa edilmeye, yöre halkının ve Yeşiller'in karşı çıkmalarına rağmen, yasal ya da yasadışı yollarla çalıştırılmaya devam ediliyor. Yeşiller Cumhurbaşkanı'na "Gökova çalıştırılmayacak" sözünü hatırlatmak üzere Ankara'ya gitmeye hazırlanıyor.

Ölüm üçgeninde hukuk savaşı

İzmir Çevre Hareketi avukatlarının iki yıl önce Aydın İdare Mahkemesi'nde Yatağan, Gökova ve Yeniköy termik santralleri aleyhinde açtıkları dava sürüyor. Mahkeme önce yoğun kirlilik yarattığı gerekçesiyle, Yatağan Termik Santrali'ni 90 gün durdurdu. İtiraz üzerine santral yeniden faaliyete geçirildi, bir yandan da dava sürdü. Çevreci avukatlar, kirlilik iddialarının bilirkişi tarafından incelenmesini istedi.

Bunun üzerine, İstanbul Üniversitesi'nden Prof. Doğan Kantarcı, Prof. İlker Kayadeniz, Dokuz Eylül Üniversitesi'nden Prof. Aysen Müezzinoğlu bilirkişi atandı. Üç uzman, İdare Mahkemesi üyesi Hakim Saliha Ulusan, Çevre, Enerji Sağlık bakanlıkları temsilcileri, Muğla Valiliği, TEAŞ ve davayı açan avukatlardan Noyan Özkan ve Ahmet Okyay bu hafta içinde Yatağan–Gökova ve Yeniköy santrallerinde keşif yaptılar.

İdare Mahkemesi üyesi Saliha Ulusan, Yatağan'da yapılan keşif sırasında tarafları dinleyerek tutanak tuttu. TEAŞ (Türkiye Elektrik Üretim AŞ) avukatları, Kantarcı ve Kayadeniz'in Orhaneli Termik Santrali'ni kapatma kararı verdiğini, Müezzinoğlu'nun çeşitli sempozyumlarda santrallere karşı çıktığını vurgulayıp itiraz etti. Ancak bilirkişiye itiraz reddedildi. Heyete, farklı iklim koşullarında inceleme yapması için beş ay süre verildi. Raporlardan olumsuz sonuç çıkarsa, TEAŞ'tan eksikliklerin giderilmesi istenecek, gerekli görülürse de santrallerde üretim durdurulacak.

Gelecek kuşaklara borcumuz var

Bir yanda, "her ne pahasına olursa olsun enerji isteriz" diyen zihniyet, diğer yanda daha az maddi mal yığışması, daha temiz hava, hastalık yaratmayan meyve sebze, yeşil ormanlar, "gelecek kuşaklara borcumuz var" diyen, ekonomik olmayan, ancak insanın da bir parçası olduğu doğaya dönük bir zihniyet. İki zihniyetin

...çgeni'ne izin vermeyeceğiz'

...larından
...da
...nşa edildi.
...k olarak
...ce süresiz
...li Termik
...ıtlandığı
...ken bu
...ak,
...ve
... proje
...üş yaptık,
...anılıyor,
...anları
...sto
...lerini 'ölüm
...rılamaz,

buna izin vermeyeceğiz. Rio Zirvesi sonucunda dönemin Başbakanı Süleyman Demirel santralin çalıştırılmayacağına dair söz vermişti, şimdi sözünü yerine getirmesini istemek için kendisiyle görüşme talebimiz var. Geçen yıl Eylem Kurulu'muzdan beş kişinin yaptığı açlık grevi sırasında ise, Başbakan Tansu Çiller açlık grevcilerini arayıp söz verdi. Bütün bunlara karşın kömür ihalesi açılıyor.

Çok önemli bir gelişme ise, Kemerköy Termik Santrali'nin zemininin kaymaya başlamasıdır. Hükümet bu santrali her ne pahasına olursa olsun çalıştırmak istiyor. Ancak bu zemin kayması sonucunda santralde ciddi hasarlar olduğu duyumlarını aldık.Bir de termik santrallerin özelleştirilmesi girişimlerini duyuyoruz.

Biz Yeşiller olarak, Türkiye'de termik santrallerin özelleştirilmesini değil, kapatılmasını istiyoruz.

Buralarda çalışan işçilere iş bulmak da devletin görevidir. İşçilere, insan hayatını hiçe sayan sektörler yerine, sağlıklı çalışma alanları yaratılmalıdır. Biz Türkiye'deki termik ve nükleer enerji politikalarının değişmesini istiyoruz. Alternatif enerji kaynakları denenmelidir.

Termik santrallerin canlılar üzerindeki etkisi nedir?

Termik santraller çevrelerindeki 90 kilometre yarıçapında genişlikte yer alan canlıları, yeri, havayı ve denizi etkilemektedir. Yakın çevredeki ormanlar kurumakta, bu ormanlarda yaşayan yabani hayvan ve diğer bütün canlılar etkilenmekte, meyve, sebze, tütün ve yağ bitkileri olumsuz etkilenmektedir. Bu konuda çevre halkı bilgilendirilmediği için örneğin üzüm gibi hassas bitkileri çiftçiler hala yetiştirmeye çalışmakta, daha fazla sulama, gübre verme ve ilaçlama yoluna giderek boşuna emek ve para harcamaktadırlar. Bunların dışında, akarsular, yeraltı suları, barajlar, göller, yerleşim yerleri, ören yerleri etkilenmektedir.

Nükleer santrallere karşı mücadele bir aydın fantezisi olmaktan çıktı

'İnsanlığın geleceği tehlikede'

Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü Öğretim Üyesi Profesör Turhan Uslu "Önlemler alınmazsa, termik santrallerin çevresindeki ormanlar kurur, tarım ürünleri azalır, bölge insanı ile resmi kuruluşlar arasında hukuki ve sosyal sorunlar çıkar" diyor.

Uslu, sorularımızı yanıtladı:

Türkiye'de termik enerji üretimi ne kadardır?

Ülkemizde, kömür, doğalgaz, petrol ürünleri, atık ısı ve jeotermal kaynaklardan enerji üretiliyor.En çok ağırlık verilen termik santraller kömürle çalıştırılanlardır. Çalışmakta olan termik santrallerin enerji üretim kapasitesi, Kemerköy'ün yeni ünitesinin de devreye girmesiyle, 6761.5 MW olacaktır.Santraller açısından önemli olan bir konu, ormancılık, turizm ve tarım potansiyeli yüksek olan Muğla'da birbirine çok yakın ve baca gazı etkileri birbirlerinin sahasına giren üç santralin (Kemerköy, Yeniköy ve Yatağan) yapılmış olmasıdır. Yatağan günde 16 bin 500, Yeniköy 13 bin 600 ton kömür kullanıyor. Kemerköy'ün son ünitesinin devreye girmesiyle, günlük kömür kullanımı 15 bin 400 tona ulaşacak. Böylece bölgede günde 45 bin 500 ton kömürün tozu, zehirli gazları, dumanı çevreye saçılacak.

Termik santraller çevreye ne tür zararlar veriyor?

Saptanabilen en az 16 faktör vardır. Belli başlıları şunlardır:

Baca gazları bileşiminde, karbon tanecikleri, duman, hidrokarbonlar, karbondioksit, kanser yapıcı ve teşvik edici maddeler, azot oksitler, kükürt oksitler ve asit yağmuru, karbon monoksit içerir. Baca gazları termik santrallerin, çevreyi en geniş ve en şiddetli etkileyen olumsuz faktörüdür. Baca gazları içindeki kükürt oksitler için desülfürizasyon tesisleri yapılmaktadır. Ancak desülfürizasyon tesisleri gazları bileşimindeki kükürt oksitler dışındaki unsurları ile çevresine zararlı olmaya devam etmektedir. Bacalardan çıkan küller için yapılan filtreler bozul duğunda dahi üretime devam edilmektedir.

Santral ünitelerinde meydana gelen arızalarda ünitelerin devredışı kalışı ve tekrar devreye girişlerinde filtreler çalıştırılmıyor. Kül atma sistemleri arızalanınca, üretime ara vermemek için filtreler devredışı bırakılarak küller bacalardan atılmaktadır. (Örnek Afşin–Elbistan)

Termal etkiler, birincisi soğutma suyu olarak denizin kullanıldığı termik santrallerde, denizden alınan sudaki bütün canlılar ölmekte, daha sonra denize tekrar boşaltılan sıcak su diğer canlıların da ölmesine yol açmaktadır (örnek Aliağa, Ambarlı, Hopa, Mersin ve Kemerköy santralleri). İkinci termal etki, bacalardan çıkan sıcak baca gazlarının çevre havası üzerindeki etkisidir.

Bunların dışında, kirli atık sular, kömür naklinden doğan sorunlar, açık kömür işletme ve dekapaj sahaları, santral sahası, kül barajları, kül siloları ve kül naklinden doğan sorunlar var.

Termik santraller konusunda yanlışlıklar neler?

Birbirine çok yakın ve birbirinin etki sahası içinde termik santraller yapıldı ve yapılmaya devam ediliyor. Termik santrallerin olumsuz etkisi görülürken, bu santrallerin kapasitesi daha da artırılmaktadır. Termik santraller tarım potansiyelinin en yüksek olduğu Ege ve Marmara bölgelerimizde gittikçe yoğunlaştırılmaktadır. Bu santraller çevrelerindeki tarımı, ormanları şiddetle etkilerken, kendi doğamızı yoketmek pahasına, yurtdışına elektrik satmak için üretim yapılmaktadır.

Bütün bu konularda önlemler alınmazsa, hangi sorunlar doğabilir?

Termik santrallerin bulunduğu bölgelerde ormanlar giderek kurur veya artımları düşer. Bu bölgelerdeki tarımın verimi ve ürün çeşidi azalır, bu bölgelerin insanı ile resmi kuruluşlar arasında hukuki ve sosyal sorunlar artar.

Gümrük'ten geçti gelin

Ekonomi Servisi– Gümrük Birliği'ne girmeye Türkiye ne kadar hazır, ne kadar hazır değil. Tartışma şampanyalı kutlama töreninden sonra da sürüp gidiyor. Bu tartışmanın tozu dumanı arasında sermayenin Gümrük Birliği'ne nasıl hazırlandığı gürültüye gidiyor. TİSK Avrupa'da kapitalist rekabet savaşına , memleketin bağrında emeğe karşı meydan savaşıyla hazırlanıyor.
İşte TİSK'in saldırı hedefleri ve bunların anlaşılır dile çevrilmiş biçimleri:
• Ücretler: "İmalat sanayiinde brüt giydirilmiş ücret reel olarak 1992 yılında, 1980 yılına göre OECD'de yüzde 10, ABD'de yüzde 25 oranlarında artmıştır. Buna karşılık Türkiyle'de reel ücret artışı imalat sanayii genelinde yüzde 42 ve sendikal kesimde ise yüzde 94 olmuştur. Türkiye'de görülen bu yüksek oranlı reel ücret artışlarına hiçbir OECD ülkesinde rastlanılmamakta, hatta bazı ülkelerde (ABD, Kanada, Yeni Zelanda) reel azalış görülmektedir. Türkiye'de reel ücret imalat sanayii genelinde ortalama yüzde 3 artmıştır. Bu artış sendikalı kesimde yüzde 5.5'e ulaşmıştır. Buna karşılık aynı dönemdeki yıllık ortalama reel ücret artışı OECD genelinde yüzde 0.8, AB ülkeleri genelinde ise yüzde 1.9'dur.
Birim işgücü maliyeti de 1980–1992 döneminde reel olarak yüzde 98 oranında artmış olup, artışın 1993 için yüzde 110 olduğu tahmin edilmektedir.
Bu "bilimsel" saptamanın sonucundan bir tek talep ve mücadele hedefi çıkıyor: Ücretler daha da düşürülsün!
İkinci "bilimsel" saptama şu:
• "Sosyal amaçlı fonlar: Türkiye ve sanayileşmiş ülkeler fonların getirdiği yükler açısından mukayese edildiğinde, 1991 yılı itibariyle ülkemizde sözkonusu payın yüzde 26 olduğu, diğer ülkelerde ise yüzde 3'e kadar indiği görülmektedir. Ülkemiz 23 OECD ülkesi içinde, 3 Avrupa ülkesi hariç dezavantajlı durumdadır."
Herşey gün gibi ortada: TİSK bu verilerden etkili bir mücadele sloganı elde ediyor: Sosyal haklar budansın!
Devam edelim;
• "Sermaye maliyeti ve vergiler: Türkiye'de de üretimden alınan yüksek vergiler ve yüksek faiz oranları sermaye maliyetini çok yüksek tutmaktadır. Bu da yatırımcıların şevkini kırmakta, girişimcilerin ise başarılı olma şanslarını azaltmaktadır."
TİSK belli ki, kaçırılanlarla da yetinmiyor ve daha fazla istiyor: Vergi yükü çalışana yüklensin! TİSK cephesinde tam tamlar böyle çalınıyor. Şimdi sıra sendikalarımızın savaş hedeflerini aynı açıklıkta ve birlikte ilan etmelerine geliyor.

Şimdi ne olacak?

Gümrük Birliği ne zaman başlayacak?
Türkiye ve AB Gümrük Birliği için hazırlıklara başlayacak. Ortaklık Konseyi 1 Ekim 1995 tarihinden önce toplanacak ve hazırlıkların tamamlanıp tamamlanmadığını gözden geçirecek. Taraflar isterse Gümrük Birliği 1 Ocak 1996 yerine 1 Temmuz 1996'ya ertelenebilecek.
Tüm mal ve hizmetlerde büyük ucuzluk olacak mı?
Büyük ucuzluk yaşanmayacak. Türkiye'nin bugüne kadar gümrük duvarları ile koruduğu otomobil, beyaz eşya ve elektrikli ev aletleri alanında ucuzluk yaşanacak. Gümrük vergilerinin kalkmasıyla bu tür eşyalarda fiyatlar yüzde 20–25 oranında düşecek.
Türkiye'nin ihracatı büyük sıçrama yapar mı?
Tekstilin önündeki kotalar kalkacağı için ihracatı artacak. Tarım ürünleri Gümrük Birliği dışında olduğu için Türkiye'nin bu alanda fazla şansı yok. Sanayi sektörünün de ihracatını artırma şansı zayıf.
Herkes istediğinde vizesiz Avrupa'ya gidebilecek mi?
Türk vatandaşları vizeleri olmadan yine Avrupa'ya gidemeyecek. Ancak AB üyesi ülkelerden birinden alacakları vizeyle Avrupa'yı dolaşma şansına sahip olacak.
Kamu tekelleri kalkacak mı?
Türkiye ticari nitelikli devlet tekellerini iki yıl sonunda kaldırmak zorunda. Bu konuda Ortaklık Konseyi'ne bir takvim verecek.
Türkiye AB mevzuatına uyacak mı?
Türkiye, fikri, sınai ve ticari mülkiyet, telif, film, TV ve radyo eserleri, uydu ve kablolu yayınlar, patent yasası, ticari markalar, sınai tasarımların korunması gibi tüm mevzuatını Avrupa Birliği'ndeki geçerli mevzuata uyduracak şekilde değiştirmek zorunda...

'Almanya katliamı finanse ediyor'

Federal Almanya Parlamentosu Bütçe Komisyonu 8 Mart'ta Türkiye'ye iki deniz askeri personel taşıyıcı yapımı için kullanılacak olan 150 milyon mark tutarındaki askeri yardımı görüşmeye başladı. Son otuz yılda 7 milyar mark tutarındaki yardım ile ABD'den sonra Türkiye'ye en çok askeri yardım yapan ikinci ülke durumunda bulunan Almanya, Türkiye'ye önümüzdeki yıllarda yapılması planlanan 1.5 milyar marklık bir 'yardım paketi' hazırlıyor. Paket, değişik tipte tank, panzer, yedek parçalar ve uçaklardan oluşuyor.
Federal Parlamento'nun bütçe komisyonunda bulunan güçler dengesi dikkate alındığında (CDU, CSU, FDP çoğunluğu oluşturuyor), karara bağlanacağına kesin gözüyle bakılan yardım paketini SDP, Yeşiller ve PDS üyesi sosyalist parlamenterler reddediyor. PDS parlamenteri Ulla Jelpke yardım paketine "Almanya halk katliamına yardımcı oluyor" diye tepki gösterirken, Yeşiller Partisi üyesi Angelika Beer, "Savunma Bakanı yardımı onayladığı durumda bir katliam stratejisinin icrasına yardımcı olacaktır" diye tepkisini dile getirdi.
Uluslararası Af Örgütü geçtiğimiz günlerde yayınladığı insan hakları raporunda, Türkiye'de insan haklarının daha da kötüleştiğini açıklamış ve 400'ün üzerinde insanın politik nedenlerden dolayı öldürüldüğünü, hergün artan sayıda insanın kaybolduğunu dile getirmişti.

'Erdemir'i satarlarsa Türkiye'yi yerinden oynatırız'

▼ Erdemir'in satışını durdurmak amacıyla oluşturulan Temsilciler Kurulu Başkanı Halil Posbıyık, satışın Et Balık Kurumu'nun satışına benzeyeceğini belirterek, "bu satışı yapamayacaklar" dedi.

Ekonomi Servisi– Ereğli halkının Erdemir'in satışını durdurmak amacıyla oluşturduğu Temsilciler Kurulu büyük mücadeleye hazırlanıyor. Temsilciler Kurulu Başkanı Halil Posbıyık, Erdemir'in satışının gerçekleşmeyeceğini, Et Balık Kurumu'nun satışı gibi geri adım atılacağını belirterek, aksi halde Türkiye'nin yerinden oynayacağını söyledi.

Temsilciler Kurulu Erdemir'in satışını durdurmak amacıyla mayıs ayına kadar sürecek bir dizi eylem hazırlığı başlattı. Ereğli'deki siyasi parti temsilcileri, sendikalar, belediye başkanı, demokratik kitle örgütlerinin biraraya gelmesiyle oluşturulan Temsilciler Kurulu Ankara'yı adeta istila etmeyi planlıyor. Temsilciler Kurulu, Erdemir Vakfı'nın üçlü konsorsiyumla teklif vermesine karşın, Erdemir'in özelleştirilme kapsamından çıkartılmasını istiyor.

Temsilciler Kurulu ve Ereğli Belediye Başkanı Halil Posbıyık, Erdemir'in Anti–tröst yasası çıkmadan satışının Özelleştirme Kanunu'na aykırı olduğunu söyledi. Posbıyık satışın durdurulması için mücadeleye geç başladıklarını belirterek, "Temsilciler Kurulu geç oluşturuldu. Mücadeleye bir deklarasyon yayınlayarak başladık. Yüzde 30 oranında blok satışla azınlık hisseleri çoğunluk hisselerine sahip olacak, aynı zamanda yönetim de satılıyor" dedi.

Temsilciler Kurulu Başkanı Halil Posbıyık Özelleştirme İdaresi'nin bu satışı yapamayacağını, Et Balık Kurumu'nun satışında kopan fırtınadan daha büyüğünün yaşanacağını vurguladı. "Erdemir'i çok iyi bilirim, herkes ayağa kalkar, Türkiye'de yer yerinden oynayacak" diye konuşan Posbıyık, Erdemir'in satışının önlenmesi için yöre halkının yanısıra komşu il ve ilçelerin de mücadeleye katılacağını kaydetti.

'Erdemir'i bilmiyorlar'

Halil Posbıyık Özelleştirme Yüksek Kurulu'nu Erdemir'i bilmemekle suçladı. Kurul eski Başkanı Tezcan Yaramancı'nın hiç görmediği Erdemir'e 4.5 milyon dolar fiyat biçmesini eleştiren Posbıyık, Erdemir'in 6 milyar dolar değerinde olduğunu belirtti.

Posbıyık, Özelleştirme İdaresi'ni şeffaf olmamakla da suçlayarak, "Özelleştirmeden 2 başkan yardımcısı Erdemir'i görmeye geldiler. Büyüklüğünü görünce şaşkına dönmüşler. Bunlar Erdemir'i ilk kez görüyorlar. Özelleştirme İdaresi hiç görmediği bir yer hakkında karar verebiliyor. Şeffaflık diyorlar, böyle şeffaf olunmaz, bizden kaçtılar, uzak duruyorlar. Hiç kimseyle görüşmeden geri döndüler, bizimle ilişki kursunlar hatalarını anlatalım" diye konuştu.

'Eylemlere başlıyoruz'

Posbıyık, Temsilciler Kurulu'nun Erdemir'in özelleştirme kapsamından çıkartılması için bir dizi eylem hazırlığı içinde olduklarını açıkladı. Posbıyık tüm siyasi partilerin genel başkanları ile görüşeceklerini, ayrıca toplanan 20 bin imzanın Özelleştirme İdaresi'ne gönderileceğini söyledi. Posbıyık, "eylemler Özelleştirme İdaresi'nin tavırlarına göre belli olacak. Periyodlar halinde eylem yapacağız. Uzun maraton mayıs ayına kadar devam edecek. Heyecanı yavaş yavaş artıracağız" diye konuştu.

'Ereğli yeterli bedel ödedi'

Ereğli'nin bir sanayi değil, fabrika kenti olduğunu vurgulayan Posbıyık, tüm ilçe ve komşu illerin geleceğinin Erdemir'e bağlı olduğunu söyledi. Çevre illerin Erdemir'den doğan ticari aktiviteye ortak olduğunu kaydeden Posbıyık, halkın fabrikanın yarattığı kirlenme ile yeterince bedel ödediğini belirtti. Balıkçılık ve tarımın yok olduğunu, dünyaca ünlü Ereğli çileğinin, kestane, meşe ve karaağaç türlerinin artık yetişmediğini anlattı. Posbıyık devletin sosyal devlet ilkesine bağlı kalması gerektiğini de sözlerine ekledi.

Casino kapitalizmi ve afacan Nick Leeson

▼ Borsa ve para piyasalarındaki krizlerden dolayı kazananlar yine büyük sermaye sahipleri oluyor. Paralar el değiştiriyor sadece. Bir bankadan bir başkasına, bir tekelden diğerine; tekeller veya bankalar gerek parçalanarak olsun, gerekse yapısı ve çapı korunarak olsun, el değiştiriyor. Kaybeden kim peki bu curcunada? 'Küçük yatırımcılar' ve işçi ve emekçiler.

Doğan GÖÇMEN

İngiltere'nin 1762 yılında kurulan en eski bankası Baring Kardeşler Bankası'nı 28 yaşındaki Nick Leeson'ın batırmasının ardından, uluslararası finans sisteminin güvenilirliği üzerine yoğun bir tartışma başladı. Kapitalist sistemin savunucuları, bankanın batışı için uluslararası finans sistemini değil, Nick Leeson'un bir işçi ailesinden gelişini ve dolayısıyla da matematikten anlamayan işçi kökenli birisinin böyle bir göreve getirilmiş olmasını sorumlu tutuyor. Bu tartışmayı burada bir tarafa bırakacak olursak, Baring Kardeşler Bankası'nın batışı uluslararası finans sisteminin önemli bazı açmazlarının ve günümüz kapitalizminin özelliklerinin anlaşılması açısından önemli bazı ipuçları veriyor.

İki olay, üç kıta, bir banka

Şubat ayının üçünde battığı ilan edilen Baring Kardeşler Bankası'nın batmasından önce iki önemli olay yaşandı. Birinci olay ocak ayının10'unda Meksika hükümetinin yabancı ülkelere borçlarını ödeyemeyeceğini açıklayarak Peso'nun değerini düşürmesiyle başladı; bu gelişme ilk etkisini başta Meksika borsası, bütün Latin Amerika borsalarında gösterdi. ABD ve Japonya sermaye piyasaları puan kaybetti. İkinci olay Japonya'nın liman kenti Kobe'de 5000 kişinin ölümüne yol açan deprem. Bu doğal deprem sermaye piyasalarında finans depremlerine yol açtı. İşte işçi kökenli, Güney Doğu Asya sermaye piyasalarında bankası için spekülasyon yapan Nick Leeson ve bankasının felaket sonuna yol açan iki olay.

Nick Leeson yatırım yapıyor

Basına yansıdığına göre, Nick Leeson '94'ün son aylarından itibaren Japonya sermaye piyasasında döviz, hammadde, hisse senetleri, tahviller vs.nin değerinin artacağını düşünerek, büyük yatırımlar yapıyor. Fakat evdeki hesap çarşıya uymuyor. Meksika'nın borç krizi ve Kobe'de yaşanan deprem Leeson'ın kontratlarının fiyatlarının düşmesine yol açıyor. Japonya para ve hisse senedi piyasalarına yatırım yapanlar ellerindeki kontratları satarak Japonya piyasasını terketmeye çalışıyorlar. Leeson, yapay bir talep artışı üretmek için o kadar satın alıyor ki, yapmış olduğu alış Baring Kardeşler Bankası'nın ana sermayesini aşıyor ve uluslararası ticaret kurallarına göre banka iflas ediyor.

Meksika borç krizi yaşıyor, yani emperyalist finans kuruluşlarına, tekellere ve devletlere borçlarını ödeyemiyor, Japonya'nın Kobe kentinde deprem oluyor ve İngiltere'de bir banka batıyor. İlk bakışta birbiriyle ilgisiz gibi gözüken bu olaylar dizisi uluslararası sermaye piyasalarının ne kadar içiçe geçtiğini gösteriyor. Bir istatistiğe göre, uluslararası bankaların yurtdışındaki para varlığı 1993'te 7021 milyar dolar tutarındadır. Bu 1980 yılında henüz 1836 milyar dolardı.

Meksika hükümeti peso'nun değerini düşürünce önce Meksika, peşinden Latin Amerika, sonra ABD ve son olarak da Japonya ve Avrupa sermaye piyasalarında dalgalanmalar yaşandı. Bundan en az etkilenen hatta karlı çıkan Almanya piyasaları oldu. Bütün bu olaylar dizisi birkaç dakika içinde yaşandı.

Herkes herkese karşı bahse giriyor

Türev gelirler, yani spekülasyon piyasalarında kimler spekülasyon yapmıyor ki? Büyüklü küçüklü herkes var: General Motor, Mercedes, Toyota; bankalar, sigorta şirketleri, tekeller, hatta merkez bankaları ve dolayısıyla devletler bile.

Dünya tüketim pazarlarında iki–üç yıldır yaşanan durgunluktan dolayı artık yatırımın büyük bir bölümü üretim sektörü yerine uluslararası sermaye piyasalarında spekülasyona yapılıyor; tahviller, hisse senetleri, "sağlam" para birimleri, hammadde vs. gibi türevler bu spekülasyonların mevzuunu oluşturuyor.

Bu spekülasyon piyasalarında dönen paraların miktarını göstermek amacıyla birkaç sayı verelim: Yıllık dünya eksportunun gerçekleştirilebilmesi için hergün tahminen 10 milyar dolar gereklidir. Borsa ve sermaye piyasalarında bir günde eldeğiştiren meblağ 1000 milyar dolar tutarındadır. 1987 yılında, dünya borsa ve para piyasalarında işlem gören para değeri 1300 iken, bu sayı 1993'te 14000 dolara sıçramıştır. Almanya'da türev maddeler ticareti 1990 ile 1994 yılları arasında her yıl yüzde 53 artarken, GSMH sadece yüzde 2 artış göstermiştir.

Uluslararası borsa ve para sermaye piyasaları arasındaki para transferinin neredeyse tümü devletlerin denetimi dışında gerçekleşiyor. Merkez bankaları ancak bazı faiz artırma veya düşürme operasyonlarıyla ve piyasada dolaşan para miktarıyla oynayarak olaylara müdahale edebiliyor.

Özellikle 1987 19 Ekim'inde yaşanan ve tarihe "kara pazartesi" olarak geçen borsa krizinden bu yana, uluslararası kapitalizmin bunalımının derinleştiğini gösteren sayısız krizler yaşandı. Bunların bazıları sanayi üretimini çok, diğerlerini daha az sarstı. Ancak Baring Kardeşler Bankası'nın bunalımı herkesi telaşlandırdı. Çünkü 28 yaşında bir "çocuk" üstelik de "işçi kökenli", bütün sermaye piyasalarını altüst etti. Buna tepki üç farklı düşünce çıktı ortaya... Bazı burjuva politikacıları türev maddelerle yapılan ticaretin yasaklanmasını savunurken, diğerleri yasaklanamayacağını, ancak daha iyi kontrol edilmesi gerektiğini savunuyorlar. Sosyalist diyebileceğimiz çevrelerin düşüncesine göre ise, ne yasaklama, ne de kontrol mümkün. Kısacası milyonlarca insanın sırtında oynanan kumar finans sisteminin kendisinden kaynaklanıyor. Bunun ortadan kalkması uluslararası finans sisteminin köklü bir şekilde değişmesiyle ilgilidir.

Kazananlar ve kaybedenler

Friedrich Engels 1881 yılında yazdığı bir yazısında kapitalistleri borsalarda spekülasyon yaptıkları için "kupon kesicileri" olarak tanımlıyor ve toplumun sırtında yük olan, ama herhangi bir fonksiyonu olmayan sınıf olarak tanımlıyordu. Kapitalizm onun için büyük bir "kumarhane.cehennemi"ydi. Evet, özel mülkiyete dayalı kapitalist toplum bir kumarhane. Artık Engels'in zamanında olduğu gibi, tek tek kapitalistler değil, kumar oynayanlar borsalarda. Tekeller, bankalar, sigortalar ve devletler kumar oynuyor insanlığın sırtında. Onbinlerce insan çalışıyor bu spekülasyon merkezlerinde. Kumar oynamak bu insanlar için hobi durumunu aldı. Kazanmak da var kaybetmek de. Bu, yani kumar, ekmek yemek, su içmek kadar doğaldır. Kazanırsa ne ala, kaybederse devlete havale. Para piyasalarında yaşanan krizlerden dolayı kazananlar yine büyük sermaye sahipleri oluyor. Paralar el değiştiriyor sadece. Bir bankadan bir başkasına, bir tekelden bir başkasına; tekeller veya bankalar el değiştiriyor. Kaybeden kim peki bu curcunada? "Küçük yatırımcılar" ve işçi ve emekçiler. Batan şirket ve bankalar devlet tarafından kurtarıldığında, çalışanlardan alınan vergiler yatırılıyor bu şirket ve bankaların kurtarılması için. Kurtarılmazsa, binlerce insan işten atılıyor herhangi bir ödenek alamadan. Küçük yatırımcılar hesaplarındaki paraları zamanında çekemediklerinden veya borsadaki fiyat düşüşlerinden ellerindeki hisse senetlerini ve tahvilleri aldıklarından daha ucuz fiyata elden çıkardıkları için borsalarda yaşanan krizlerden en çok zarar görenler oluyor. Cazino kapitalizminin kupon kesicileri işçi ve emekçilerin sırtında kumar oynuyorlar. Kazanmak da var kaybetmek de. Kazananların ve kaybedenlerin önceden bilindiği bir kumar işte.

'Tüccarlar formüla-1 pilotları gibi çalışıyorlar'

Sosyoloji profesörü ve uluslararası finans ilişkileri konusunda uzman olan, Türkiyeli okurların "İsviçre Daha Beyaz Yıkar" kitabıyla tanıdığı Jean Ziegler'in Baring Kardeşler Bankası'nın çöküşüne ve uluslararası finans sistemine ilişkin düşünceleri şöyle:

Eski ve saygın Baring Kardeşler Bankası çöktü. Hafta başında Singapur'da yaşanan olaylara inanmak mümkün mü?

Baring Kardeşler Bankası'nın, 28 yaşındaki Singapur'daki tüccarı bulunduğu yer olan Singapur'dan Japon piyasalarında yürüttüğü türev ticareti sonucu bankanın bir milyarın üzerinde parasını kaybetti ve 1762 yılında kurulan bankayı iflas ettirdi.

Türev ticareti ne demek?

Türev ticaretinin konuları çok çeşitlidir; tahviller, tarım ve hammaddeler, para miktarları vs. Bunlar gelecekteki bir tarihe ilişkin sabit bir fiyata satın alınıyorlar. İşin rizikosu çok yönlü ve bunlar kompleks bilgisayar modelleriyle hesaplanıyor. Türev ticareti için yüzde 5 ana sermaye lazım ve genellikle krediyle çalışılıyor.

Bu skandal nasıl olabildi?

Uluslararası bankaların birbirlerine karşı yürüttüğü savaşa hakim olan sınırsız para hırsı. Tüccarlar formüla-1 pilotları gibi çalışıyorlar. Saniyenin parçacıklarına denk düşen bir hızla tamamiyle bağımsız olarak karar veriyorlar. Gerçek bir kontrol mekanizması yoktur ve olmayacaktır da. Tüccarlar cevher ve finans kapitalistlerinin yeniden vücut bulduğu kişileridir. Neredeyse havadan, çok az bir ana sermayeyle ölçülmez karlar ediyorlar. Marx bunları önceden göremedi. Bazen –Nick Leeson'da olduğu gibi– tüccar burnunun üzerine düşüyor. Çünkü ocak ayından beri Tokyo borsası kilere doğru düşüyordu. Kobe depremi önceden kestirilemezdi.

Benzer olaylar gelecekte değişik kontrol yöntemleriyle engellenebilir mi?

Kar artırmanın en yüksek amaç olduğu uluslararası banka savaşlarında bankacılık felaketlerinin önlenmesi mümkün değil. Bu çok sık yaşanmaktadır. Örneğin 1994 yılının Nisan ayında Metallgesellchaft Münih (dünya çapında ve hemen hemen her alanda at koşturan bir Alman tekeli. Bu örneğe Almanya'nın en büyük bankası olan Deutche Bank, Japon tekeli Toyota gibi nice örnekler eklenebilir). Türev ticaretinde 1.4 milyar dolar kaybetti. Yükü çeken alışıldığı üzere hep tüketici olmaktadır.

Almancadan çeviren Doğan Göçmen

İnatla yaşayan ve inat için ölen Mustafa Irgat...

PARÇALANMIŞ MİNYATÜR
Sonraları kuzeyden esen kuşluk vakti rüzgârı muslukları doldurdu. Karşılaştırmalı ten ve kan nesnesiydi. İki soruda Tuba ağacına haberleştim nasılsın marx'çı? Emeğin gölgesine ölümlerin düşmesi tulumları yürüttü

dedin. Gözlerin önde arkada burnunun yanında fa fi sesleri arasında kulak kesildin. Gelemediğin günler zülüflere sarılı cansız at örneğiydi, dedim. Yemyeşil odaya sinmiş koku renk mi? Her çağ şiiri taht'a çıkartır ve indirir

dedi. O kapkara rahmin babası ak anayı şaşırttı, cenin örülmüş karınca gözünden baktırdı, alacakaranlıkta ağlattı. Gözyaşlarının üstüne doğunun tarih falını akıttı, ve çığrıştı, ve çığrıştırdı: Halk öğretir! Halk öğretir!

Kültür Servisi–Şu sıralar doğal ve doğal olmayan ölümler çok yakınımızda mesai yapıyor. Hatta bazen haberimiz bile olmadan ölüp gidiyor yamacımızdan kimileri. Son onbeş yılın, özel olarak devlet ya da tanrı marifetiyle kotarılmış "ölüm ve zulüm" yılı olduğu düşünüldüğünde ölümlerle aramızda yakınlıklar kurulduğu gerçeği ile karşılaşırız. Yani ölüm sadece genel bir toplumsal kültür olarak değil, özel olarak da yer alıyor hayatlarımızda. Son yıllarda özellikle kışkırtılan bir haldir "ölüm hali." Aklımızı "ölümle bozmuş" bir toplum olduğumuz bile söylenebilir.

Ölümlülük mü dediniz?

İşte yaşam ile ölüm arasında böyle bir sınır ihlalinin olduğu bir iklimde Mustafa Irgat henüz ölmeden önce, "– Hem ölümlülük ölümsüzlük söz konusu mu hâlâ?" diyerek sınırları iyice ortadan kaldırıyordu dizelerinde. Bir bakıma "Ters nefeste beklemek"tir onun muradı. Ölüm ve yaşam sadece yazılarında ve diğer sanatsal çabalarında değil gündelik serüveninde de yeniden tarif edilmiştir sanki.

Bazı şairler vardır, yaşamları "inat ve sitem"den oluşan iki sözcükle özetlenebilir. Geçtiğimiz hafta sonu, sessizce aramızdan ayrılan, Cahit Irgat'tan olma, Mina Urgan'dan doğma Mustafa Irgat işte böyle, iki sözcükten oluşan bir şiir gibiydi. Kendine, dünyaya, yakınlarına çok yoğun sitemi vardı. İnat ile 44 yaşına kadar kitap yayımlamayan Mustafa Irgat, kırkından sonra gizli bir şiirin, mohikanı olarak, "sessiz gökgürültüsü" gibi "azarak", "Aitsiz Kimlik Kitabı" ile okurlarını şaşırtmıştı. Şaşırtmıştı çünkü, hep sessiz bir gölge gibi şiirin ve sanatın "mahsus mahal"lerinde yaşamayı yeğleyen, az bulunur bir azınlık olarak duvar diplerinden, gölgelerden ve saçakaltlarından yürüyen Irgat, birdenbire "kitaplı şair" olmuştu. Kitabı basan Yapı Kredi Yayınları'nın arka kapağa "Bu 'ilk kitabı' ondan sökerek aldık" diye not düşmesi de Mustafa Irgat imajına dair bir ipucu veriyor.

Sanatın değişik dallarıyla uğraşan Mustafa Irgat'ın yaşamı çok belli bir kırıklıklar toplamı. Baba Cahit Irgat'ın karizmatik ve özgün kişiliği, anne Mina Urgan... Onyıllarca görüşülmeyen anne... Hayatın son deminde, anne Mina Urgan ile birkaç notalık, kısacık bir temas... Sitem... sitem... sitem...

Yıllarca Ece Ayhan'ı evinde konuk eden ve bir şair dayanışmasından öteye, insan dayanışması gösteren Irgat, zor, gizemli, dokuz bilinmeyenli sivil bir şiir yazdı. "Aitsiz Kimlik Kitabı"nı bu nedenle, ne düz okumak ne de tersinden okumak mümkün değil. Çünkü nev–i şahsına münhasır bir izlek olmanın da ötesinde, kendini hiç ele vermeyen bir şiirle karşı karşıyız. Kendi içine tırmanan bir sarmaşığın karmaşık toplamıdır bunlar. Bir cangıl evet bir cangıl... İçine girdiğinizde, çıkış için bir türlü Arien ipliğini bulamayacağınız İstanbul'lu bir şairin icadı, dizelerden ve imgelerden oluşmuş bir cangıl.

Ölüm motifi

"Türk Motifi" isimli şiirinde her dörtlükten sonra yazdığı dört dizeyi altalta yazmak ve "yeni bir şiir kurmak" onun şiirini ve de hayatını birazcık anlamak için yeterli olabilir:

"Ölüm adına, hayatı biraz temiz tutalım"
"Kendi adına, hiçliği biraz daha temiz tutalım"
"Kurban adına, ölümü biraz daha temiz tutalım"
"Atılmışlık adına, mevcudu biraz temiz tutalım"

Hayatı, hiçliği, ölümü ve mevcudu biraz temiz tutalım. Ölmeden önce son sözü bu olmalı Mustafa Irgat'ın...

"– Hem ölümlülük ölümsüzlük söz konusu mu hâlâ?"

Kitaplar toplatılıyor hala! Sıra kalemlerde

Deng Yayıncılık tarafından çıkarılan Ali Dicleli'nin hazırladığı "Kürt Sorunu Barış ve Demokrasi" ve Zuhdi El Dahoodi'nin hazırladığı "Kürtler-Tarih, Kültür ve Yaşam Mücadelesi" adlı kitaplar DGM Başsavcılığı tarafından toplatıldı. Deng Yayınları sahibi Feyziye Perişan yaptığı yazılı açıklamada, bu tür uygulamaların demokrasinin yerleşmesi ve savaşa karşı barışın sağlanması amaçlarıyla bağdaşmadığını belirtti.

'Serbest Kürsü'ye Davet

ÖES (Öğretim Elemanları Sendikası) ve BEKSAV'ın (Bilim Estetik Eğitim Kültür Sanat Araştırmaları Vakfı) ortaklaşa düzenlediği, Barış İnisiyatifi'nin önerileri ve katılımı ile "Sivil Bir Anayasa İçin 'Serbest Kürsü'ye Davet" toplantıları yapılıyor. Toplantıların ilki11 Mart Cumartesi günü saat 13.00'te gazeteci Oral Çalışlar'ın yönetiminde BEKSAV'ın Kadıköy'deki gösteri salonunda, ikincisi ise 12 Mart pazar günü Yrd. Doç. Dr. Ufuk Uras yönetiminde yine saat 13.00'te Tünel'deki Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilecek.

'STRAN Kültür ve Sanat Merkezi' açılıyor

"Kültür ve sanat mücadelemiz, özgürlük mücadelemizin bir parçasıdır. Bu kültür ve sanat merkezi, halkımızın geleceği için önemli bir adımdır... Açılış kokteyline katılmanızdan onur duyarız" sözleri Türkçe ve Kürtçe yazılan bir davet bu. Altında ise Kemal Burkay'ın, "Artık gülsün dedik dağ köyleri /Arpa ekmekleri gülsün / Gülsün benim anam yeter gayrı / Değişsin dedik bir şeyler / Değişsin geçmiş ve gelecek / Yoksulluk ve zulüm" dizeleri var. (Tarih: 12 Mart 1995. Saat: 14.00. Aksaray. Telf: 534 16 49)

GÖSTERİ / YAYIN / MÜZİK... Tel: (0212) 244 30 67– 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29

Sosyalist
KURTULUŞ
N. BAYKAL
SOSYAL DEMOKRASİNİN KRİZİ Mİ?
N. RAHMİ
"TARİHİN SONU"NDAN GELEN ŞEYTAN YA DA "MİLİYETÇİLİĞİN GERİ DÖNÜŞÜ"
GÜNAY KUBİLAY
KAMU ÇALIŞANLARI SENDİKALARININ ÜST ÖRGÜTLENMESİ ÜZERİNE
ERDAL KARA - SAİM KOÇ - M. YAVUZ
BİRLİK PROJESİ OLARAK BSP VE PROGRAM SORUNU
C. MORALI
"DÜNYANIN 129. DEMOKRASİSİ"...!
MART '95 3. SAYI ÇIKTI

Müslüman toplumlarda Erkekler arası cinsellik ve Erotizm
"Çağdaşlığın Eşiğinde Türkiye, Türkiye'de Travestiler, İslam Kanunlarında Eşcinsellik'
KAV RAM Billurcu Sok. 3/3 Beyoğlu (212) 244 02 85

AVUS TUR YA MARK SİZ Mİ
(büro satışları % 30'ladır)
KAV RAM Billurcu Sok. 3/3 Beyoğlu (212) 244 02 85

BULUNMAZ KÜLTÜR MERKEZİ
H.Hilmi Bulunmaz yönetiminde Tiyatro - Şiir - Resim Yontu - Dans Sinema- Kitap Söyleşi - Panel çalışmaları başlamıştır.
Pazartesi Söyleşileri RAŞİT KARA Şiir ve Toplum 13 Mart 1995 Saat: 19.00
AZNAVUR PASAJI 212/8 GALATASARAY- İST. TEL : (0212) 513 74 31

EMEKÇİ KADINLAR KÜLTÜR SANAT MERKEZİ
İstiklal Cad.Rumeli İşhanı No: 88/9 Beyoğlu/İst.
Tel: (0.212) 245 31 69

HAMLET KİTABEVİ
• KİTAP • KASET • CD • AKSESUAR
"Türkiye'nin 24 saat açık tek kitabevi"
Sıraselviler cad. No:15 Taksim - İSTANBUL Tel/Fax: 244 26 01
"Bu dünyanın her hali bana ne kadar bitmiş, bozulmuş, ne kadar tatsız, boş geliyor. Yazık ona yazık!" Hamlet

BOŞUNA MI ÇİĞNEDİK ? / Anılar
Sosyalist harekete uzun yıllar katkı sunmuş, bir kadın devrimcinin kişisel yaşamıyla, politik sürecin iç içe geçmiş anlatımını içeren kitapta yakın tarihimiz farklı bir açıdan sergileniyor.
640 sayfa + 16 sayfa fotoğraf 450.000 TL.

Deniz-Bir İsyancının İzleri
Turan Feyizoğlu 9. Baskı
320 sayfa + 16 sayfa fotoğraf 250.000 TL.

Türkiye'de Devrimci Gençlik Hareketleri Tarihi
1960-1968 Cilt: 1
Turan Feyizoğlu
720 Sayfa -Büyük Boy 600.000 TL.

Belge Uluslararası Yayıncılık
Tel:(0.212) 517 44 53- 516 81 98 Fax:(0.212) 638 34 58

Heykelin mühendislikle gayrıresmi izdivacı...

Hareketli heykeller sirki

▼ Calder'in bu heykelleri maceracı bir tavırla sorulan "neden plastik formlar hareket etmesin?" sorusuna cevap olarak çıktı ve Sartre'ın bulduğu isimle 'devingen' olarak adlandırıldılar.

Ali IŞINGÖR

Fransa'daki Fenelon sarayının bahçesinde 47 adet rüzgar gülü Robespierre ve XIV. Louis'nin ruhlarıyla dalga geçermişçesine keyifle dönüyor. Çoğu Alexander Calder'in öğrencisi olan 32 sanatçının, sarayın bahçesi ve anakapısının çevresine yerleştirilen rüzgargülleri, rüzgarla dansederken inanılmaz güzellikte bir kompozisyon oluşturuyorlar. Bisikletli, Napolyon, çıplak kadın, politikacı gibi "rüzgar güllerinden" hoşnut olmayanlar ise, sadece yolunu şaşıran kırlangıçlar...

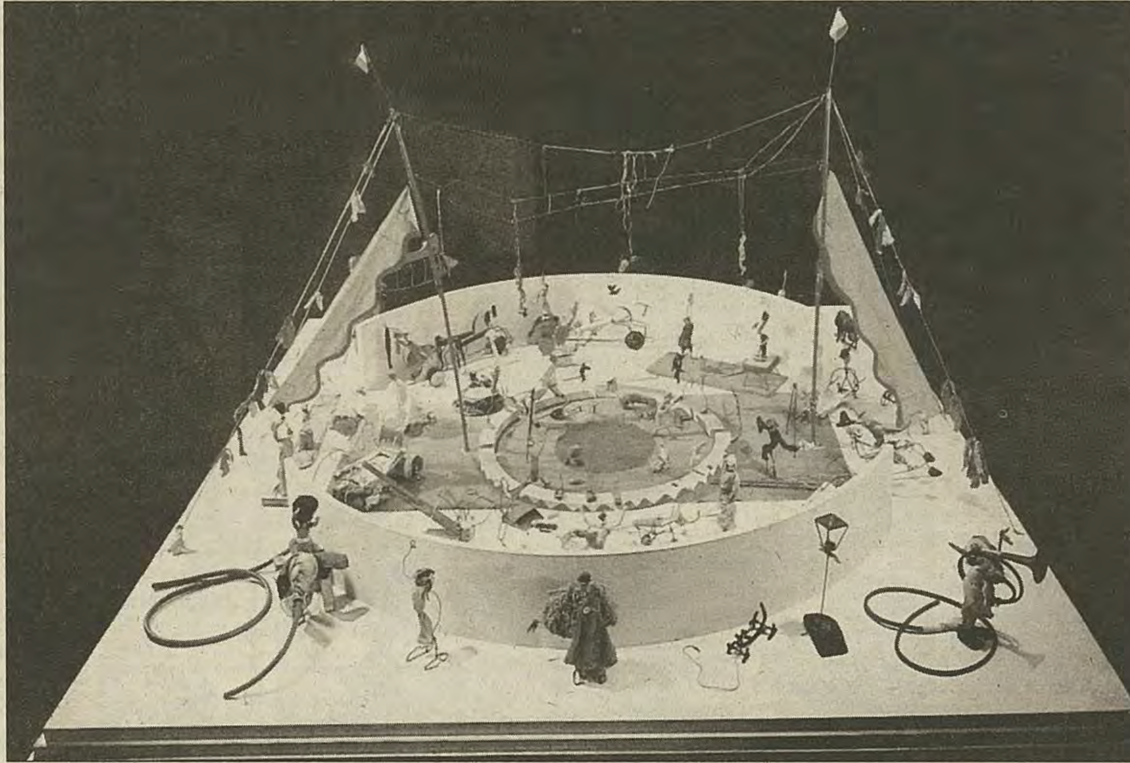
Bu rüzgargüllerinin en büyükleri çarmıklar sayesinde durabiliyorlar, en kırılgan olanlarıysa camdan yapılanları... Rüzgar bu yapıtları şekillendiriyor, dönüştürüyor, onlara binlerce anlam yüklüyor. Rüzgara bir anlam yüklemek zor, oysa rüzgargülleri rüzgarın bir anlamda altyazısı...

Sirklerin büyüsü

Kendisi ile yapılan söyleşilerde çocukluğunun sirk gösterileri yapan grupların arasındaki düşsel bir dünyada geçtiğini söyleyen Calder, bu çocuksu yanını eserlerine aktarmış... Rüzgargüllerinde olduğu gibi, çocukluğundan sihirli bir yanı, sirkleri, sirklerin hareketliliğini anlatacak heykeller yapmayı tasarladı. Bu biraz da Kaf dağının ardından Simurg kuşunun yedi renkli tüyünü getirmeye benziyor, çünkü heykel statik bir yapı; sirkler ise belki de dünyanın en hareketli, en coşkun abideleri...

Tel, bronz, bez parçaları, tahta, kağıt, kabuklu yemişler, mantar ve şişe tıpalarının malzeme olarak kullanıldığı 'Circus', boyutları 6 ile 42 cm arasında değişen 55 parça figürden oluşmuş minyatür bir sirktir ve her figürün gerçek sirkteki hareketleri, mükemmel mühendislik hesapları ile sağlanmıştır. Heykelin ve mühendisliğin mutlu izdivacı idi ortaya çıkan eserler... Calder'in devingenleri çoğu sanatçı için esin kaynağı oldu, örneğin İtalyan mimar Bruno Munari "Lüzumsuz makinalar" başlığı altında hiçbir zaman işe yaramayacak, alttan alta kapitalist toplumun tüketim çılgınlığıyla naif bir mizahla dalga geçen devingenler yarattı. Meraklısı için, buna örnek olarak İrfan Sayar'ın çizdiği Porof. Zihni Sinir'in "proce"leri gösterilebilir.

Calder'in bu heykelleri maceracı bir tavırla sorulan "neden plastik formlar hareket etmesin?" sorusuna cevap olarak çıktı ve Sartre'ın bulduğu isimle 'devingen' olarak adlandırıldılar. Estetik açıdan hareket, çeşitli ögeler arasındaki ilişkinin değişmesi nedeniyle, yapıtı sürekli devingen bir kompozisyona dönüştürüyor. Devingen heykelcilerin çoğu, zaten durağan olan tamamlanmış bir heykele hareketi vermekle yetinmeyip, hareketin kendisini heykel tasarımının ayrılmaz bir parçası kılmayı amaçlarlar.

Çocukluğumuzdaki sirkleri, cambazhaneleri, motorsiklet üstüvanelerini hatırlayanlar Calder ile "büyülenme" ortaklığı kurabilir. Büyünün resmi, resmin büyüsü...

Calder hep çocuk olarak kaldı, belki de modern bir büyücü olarak... Büyü bir yanılsamadır ama modern dünyada büyünün gücü küçümsenmemelidir. Bir ölçüde tüm sanat enerjisini büyülü etkisinden alır. Faraday'ın üzerinde çalıştığı ve onu 'kuvvet alanı' kavramını yaratmaya götüren 'uzaktan etkileme', büyünün temel ögesiydi. Bugün ise modern bilim, büyünün uygulamasını değilse de, bazı kavramlarını doğrulamaktadır. İletişim çağında sanatın ve sanatçının özetidir 'uzaktan etkileme...'

Elbette çocuksu bir oyun Calder'in oynadığı. Ama oyun büyüyle bağdaşabilir. Bütün çocuklar, dünyayı isteklerine göre yönetebildiklerini sandıkları bir hayali evreden geçmişlerdir çünkü... Bu yüzden Calder, hala bu evrede kaldığından ötürü, çocuksuluğunu 'büyükler için oyuncaklar' ya da Ezop'tan masallar kitabına resimler yaparak devam ettiriyor.

Sartre şunları söylemişti:

"Birisi size devingenin küçük bir şölen, hareketi ile tanımlanan ve onun dışında hiçbir varlığı olmayan bir obje olduğunu söyleyebilir. Bu öyle bir çiçektir ki, hareketi durduğunda solar."

"Ben başkaları için görürüm" diyor Picasso. Sanat büyüye ne denli yakın olursa, sanatçının kendini başkaları için sözcü, bir kahin olarak algılaması o denli olasıdır. Calder bizim yerimize rüyalar görüyor, bizim yerimize oyunlar oynuyor. Oynarken de yanına oyuncaklarını; telleri, bez parçalarını, tahta, kağıt ve şişe mantarlarını dahil ediyor oyununa... Herşeyi kendi kendine yaşadı o,ölürken de yalnız öldü...

Calder'in devingenleri herbiri farklı zaman dilimlerinde kendi devinimlerini sürdürüyor. Hareketleri için ılık bir esinti ya da hafifçe üflemek gerekiyor heykellere... Seyircilerin ise, ya sakin sakin bu devinimleri izlemeleri ya da rüzgar esmesini ve düşledikleri görüntülerin oluşmasını beklemeleri gerekiyor.

Kaynaklar:
- **'Le ultime tendenze nell'arte d'oggi'- G. Dorfless**
- **'Calder's Circus'- J. Lipman**
- **Anons dergisi**

PORTRE CALDER, ALEXANDER (1898-1976)

Asılı ya da dengede duran elemanların motor gücü ya da hava akımı ile rahatlıkla hareket ettiği "mobil" (devingen) adı verilen hareketli (kinetik) heykelin yaratıcısıdır. Çizgiye ve sirk figürlerine karşı beslediği ilgi onu telden heykeller yapmaya itti.

Paris'te tanışıp sirkinde yer verdiği sanatçılardan gerçeküstücü İspanyol ressamı Joan Mirò'nun Calder'ı etkilediği düşünülür. Calder, 1930'da Hollanda'lı ressam Piet Mondrian ile tanıştı ve onun atölyesini gezdi. Bu

onun, resimdeki çağdaş eğilimlerin farkına varmasına ve çalışmalarını soyuta doğru yöneltmesine neden oldu.

1930'lar boyunca Calder 'devingen' kavramını geliştirdi. Kendisi gibi Fransız Komünist Partisi üyesi Picasso, Leger, Pascin gibi arkadaşlarıyla Franco'ya karşı Cumhuriyetçileri destekledi. Calder'in ilk devingen ve stabil (durağan) çalışmaları küçük ölçekli olmasına karşılık, sonraki ürünleri gitgide anıtsal boyutlara ulaştı. Yaşamının önemli bir bölümünü Fransa'da geçirmekle birlikte, Connecticut eyaletinde Roxbury'deki eviyle atölyesini de hiç terketmedi.

Boşuna mı çiğnedik? Elbette HAYIR...

"Yaşadığım dönemin devrimci tarihini aydınlatmak, Türkiye'nin devrimci hareketinin tarihini belgelemek gibi iddialı bir amacım yok. Yaşadığım 65 yıl içinde gerek Türkiye'de gerekse dünyada pek çok olaylar oldu ve değişiklikler gerçekleşti. Bunlar beni yaşamım da etkilediler elbette. Kimileri çok derin izler bıraktılar bende... Her insanın yaşamı, insan olmakla, kulak kabartılmaya değer diyorum. Yeter ki yüreğini koyarak bunu sunmayı bilsin.

Türkiye'nin Marksist devrimci hareketinin bir ucundan gücü yettiğince tutmuş dürüst bir insanın, bir insan olarak ve özellikle de Türkiye'li bir kadın olarak yaşamını, kişiliğini oluşturan öğeleri de dikkate alarak, yalın bir biçimde anlatmaya çalıştım."

Sevim Belli böyle diyor "Boşuna mı Çiğnedik?" adını verdiği anılar kitabında. Arşiv bilincinin sosyalist geleneklerde yeterince oluşmadığı koşullarda anıların derlemesi ve kitaplaşması çok önemli. Sosyalist ütopyanın artık bittiği, tarihin sonunun geldiği ve geçmiş yaşananların da "geçmiş zaman olur ki hayali cihan değmez" olarak algılanmaya başlandığı bir siyasal kojonktürde anı/belge türü kitapların yer alması, uzak geçmişin tarihin bilinmesi bakımından da kayda değer bir çaba. Boris Kagarlitski, "Düşünen Sazlık" kitabının girişinde "El yazmaları yanmaz" sözlerini aktararak yazılı belgelerle tarih arasında önemli bir bağ kurarken bize bir şeyler anlatmak istemektedir..

Tarihin yapılmasına aktif olarak katılan ve iz bırakanların bütün tarihi "belgelemek" gibi bir amacı olmasa da, bu genel tarih içinde, özel tarihin bilgisinin toplumsallaşması çabası tarihsel bir öneme sahip. Belge Yayınları ve Sevim Belli böyle bir işin pratiğini yapmış.

"Bu dünyanın boşuna çignenip çiğnenmediği" sorusuna verilecek yanıt ise, büyük harflerle HAYIR olabilir.

Daha ne kadar yürünecek yol var değil mi? Yapacak çok işimiz var bu dünyada. Yazılama, afişleme işleri bizleri bekliyor. Torunu yaşındaki çocuklar "kuşlama" yapmak için Sevim Belli'yi randevu veriyor... Bir türlü yaşlanmayı ve tekaüd olmayı beceremeyen bu eskizaman gençleri ini yeni zaman gençlerinin bu kitabı okurken buluşmalarından keyifli ne olabilir?

müzikhaller

Folk'tan Rock'a sihirli parmakların hüneri!

John Lee Hooker... Gelmiş geçmemiş en ünlü blues'cu... Müziğin özgür efsanesi...

Vakıf ÇAĞIN

Bütün blues'ları baştan başa geçmiş bir adamın hikayesidir bu...

Güneyde country etkisi kuzeyde şehir yaşamının çılgın sesi, Mississipi deltasının, terden siyahlaşmış, göğsü tırmalanan gitarın hikayesi...

Belli bir coğrafyayla sınırlanmayan ender bluesman'lardan biridir. John Lee Hooker 22 Ağustos 1920'de Mississipi deltasının kalbi, Klarksdale'de doğar. Hep pamuk tarlalarında terli anılarla hatırlar doğduğu yeri. Ailede müzik birkaç gospels'den oluşur. (Bir kardeşi papaz olacaktır) ve bir de üvey babası, gizemli isim Willie Moore'un kendisini tüm müzik yaşamı boyunca etkileyecek gitarı... Country'den fazlaca etkilenmiş bir blues stili. Bu stil daha sonra Hooker'ın özelliği olacaktır. John Lee Hooker halen, Willie Moore gibi müzik yapmaya çalıştığını söyler...

Pamuk tarlalarında çalışmak onu pek cezbetmediği için daha12 yaşında ciddi ciddi gitar çalmaya başlar. Memphis'e gitmek için evden kaçtığında 14 yaşındadır. Bir süre bir sinemada çalışarak, birkaç kuruş kazanır, ama onun rüyası daha da kuzeydedir. Hayatın kolay, paranın fıçıda bira gibi aktığı anlatılan Midwest şehirlerindedir onun gözü...1937'de Ohio, Cincinnati'de bir dökümhanede iş bularak oraya yerleşir. Boş zamanlarını arkadaşlarla birkaç gospels çalıp söyleyerek geçirir.

Savaş sırasında John Lee, Detroit'e göç eder: 'Motor Town' otomobil başkentinde bu yıllarda ekonomik hareketlilik vardır. Savaş endüstriyi de hızlandırmıştır. Hooker ghetto'nun merkezindeki Hasting Street sokağının gece barlarını bu yıllarda Ford fabrikalarında çalışırken tanır. Bluesman donanımını almaktadır artık, şehir şiddeti kökenli song country blues'ını mırıldanarak kendi sesini yakalamıştır ve efsane başlar...

1948'de bir çeşit gitar 'booggies blues'u adaptasyonu olan gürültülü hipnotik ritimli 'Booggie Chillun' adlı diskinin baskısına lokal bir prodüktör, Elmer Berber önayak olur. 1949'un ilk günlerinden itibaren Booggie Chillun Bilboard magazin dergisinin yayınladığı listelerin baş parçası olur. Başarı kazanılmıştır ve Hooker sonuna kadar götürmede kararlıdır. Resmi kayıtların dışında, değişik çevrelerden gelen davetleri de elinden geldiğince geri çevirmez, (birkaç dolar daha kazanma meselesi) Texas Slim, Johnny Williams, Birmingham Sam, Delta John ya da John Lee Hooker gibi değişik takma isimler altında değişik diskler basar. Her seferinde stil aynıdır; yeri döven ayak, topuğun altına çivilenmiş coca cola kapağıyla tutturulan ritim...

1955'te zamanın en ünlü siyahi labeli Vee–Jay'a Chicago'da imzasını atar. Küçük ama zengin disklerle yalnız kalmış blues'u şenlendirir. İkinci resmi tüb'ü (Boom Boom) 1962'de piyasadadır. O sırada Hooker ilk Avrupa turnesine çıkmıştır. Avrupa'da 'yaşayan mit' gibi karşılanır. Rock'çılar onu onurlandırırlar; Burdon'un Animals'ları "Boom Boom"u yeniden çalarlar. Stones'ler onun başıyla yemin ederler. (Sık sık sahneye davet ederler, en son '91'de).

Canned Heat'le 1970 inanılmaz bir disk kaydeder. Yetmişinde blues yavaşlamıştır. Onu bu arada iki filmde görüyoruz; The Blues Brothers 1980 ve Spielberg'in Purpre Color filmi. San Fransisco yakınlarında dinlendiği evinde Santana'yla yaptığı bir tüb'le dünya onu yeniden tanır, yıl 1989.

Dünya ölçeğinde stardır artık o. Büyük blues ve rock gitaristleri onu anmadan geçemezler. Televizyonlar görüşmek için can atarlar. O ise rüyalarının arabasını alarak yoluna devam eder.

Başarı olsun olmasın o hep aynı çalıp söyledi. Dehalık sürekli hünerdir. Blues insanda olan ya da olmayan bir şeydir. Hooker'da var!

Evet... Hooker sürekli bir hüner ve ritimle müziğin içindeki insani özgürlüğü bu güne taşıyarak mizikhaller tarihine geçti. Zamanın sonu yokmuş gibi çalıyor..

Kaynağını ezilenlerin yaşantılarından alan blues hala popüler bir tarz.

Sesin ve notanın içinden geçen özgürlük

Müzik, yaşamın sadece eğlence olmadığının da işaretidir. Çünkü, estetik haz da denilen, elle tutulamayan, gözle görülemeyen, hissedilen, yaşanılan ve insanı özgürleştiren şey, isteR sokak başında, ister dev konser salonlarında icra edilsin, salt "eğlencelik" bir şey değildir. Çünkü herşey görüngülerin ötesinde olup bitenle ilgilidir. Bu nedenle herşeyden önce kapitalizme eklemlenme görünüşüne karşın folk'tan, rock'a ve blues'e kadar olan müzik türleri sokaktan, hayattan ve özgürlükten elini ayağını çekmemiştir. Kendi türünde en iyi olmuş, yani "gelmiş geçmemiş" olan sanatçılar da, sanatı ile özgürlük arasındaki en iyi dengeyi özgürleşme yeteneğinde olan insanla buluşarak ve onları sesin ve notanın içinden geçen özgürlük ile tanıştırarak yaparlar. "Müzikhaller" olarak isimlendirdiğimiz bu tür çalışmalarda, yerel ve evrensel coğrafyalardaki müzik gruplarını, sanatçıları konuk edeceğiz. Evrensel doğası olan ve müzik ile, dünya tarihsel bütünlüklü insanın evrensel varoluşu arasında somut bir ilişkidir bu. Özellikle de özgürlük yanlılarının, bizim mahallenin çocuklarının, bu tür müzik türlerini, "siyasetin tersiyle ittiği"ni biliyoruz. İnsani ve özgürleştirici müzik türleriyle ilişkilenmek düşlerimizden caymak anlamına gelmiyor. Tersine, toplumsal bireyler olarak, herbirimizin yeni ve evrensel bir zenginlikle buluşmasının olanağıdır. Çünkü özgürlük sadece sokakta değil, müzikte de güzel. Çünkü özgürlüğe ve insanın insanlaşmasına hizmet eden herşey güzel.
Hey çocuklar... Onlar bizim mahallenin çocuklarıdır...
Bizim mahallenin çalgıcılarını dinlememek olur mu?
Kulağınızı müziğe verin...
Özgürlük karşıtları ateş ettiği zaman, düşürülmemek için beraberce en yükseklere uçmak... Ve yine hep beraber 'kamikazeler gibi' arada bir düşürülmeyi göze almak...

BEKSAV'ın düzenlediği 'Sanat ve Politika' paneli ilgi gördü

'Sanat düzenlenemeyecek bir özgürlük alanıdır'

Kültür Servisi– Sanat ve siyaset ilişkisi hem politikanın, hem de sanatın tarihi içinde her zaman tartışılageldi. İnsanın dünyayı yorumlama ve değiştirme serüveni içinde bu iki disiplin bazen örtüşerek, bazen özdeşleşerek, bazen ise tamamen birbirinden koparılarak ele alındı. Kapitalist toplum bu tartışmaları devraldı ve kendi mantığı içinde değişik yorumlara tabi tuttu. Sosyalizm deneyimlerinin devreye girmesiyle birlikte ise, sanat–politika, sanat–parti ilişkileri yeni bir zemine oturdu.

BEKSAV'ın düzenlediği "Sanat ve Politika" paneli sosyalistlerin ve muhaliflerin sorunu nasıl ele almaları gerektiğinin tartışılması bakımından ilginçti. Tartışmaya Şair Akif Kurtuluş, Şair Ahmet Telli, Gazeteci– Yazar Sezai Sarıoğlu katıldı.

Akif Kurtuluş konuşmasına "sorularım var, bunları mesele yapmak istiyorum" diyerek başladı. Konuşmasını, Ekim devrimi öncesi ve sonrası sosyalist gerçekçilik, sanatın siyaset karşısındaki duruşu üzerine kuran ve "tartışmak istediğini" vurgulayan Kurtuluş, "Bizim için sınıfsız toplum projeksiyonunu tutan bir bakış önemlidir. Sanatın elbette kendi projeksiyonu olmalı. Ama sanatın kendiliğinden muhalif bir öze sahip olduğu da doğru değil. Çünkü sanat kendinden menkul bir form değil. Estetik, politik, ideolojik, etik etkileri var. Sanatın sınıfsal olduğunu ileri sürerken aradaki mekanizmaları atlamamak gerekir. "Sanat işleri nasıl olacak?" sorusu sorulunca otorite aranır. Ve derhal sanatı düzenlemek ihtiyaç haline gelir. Oysa sanatın böyle bir sorusu yok" şeklinde düşüncelerini özetledi.

Şair Ahmet Telli ise, sanatın egemenlik kurma değil, insanileşme işi olduğunu vurgulayarak, bu tartışmanın kavramların karıştırılması nedeniyle sağlıklı yapılamadığını savundu. Telli, "sanat şimdiye kadar kendi alanını kendi cinsinden ifade etme şansına sahip olamadığı için, politikadan aldığı kavramlarla tartıştı. Sanat verili olanın tartışılmasından yanadır. Her haklılık masumiyet değildir. İnanç zemininden bilme, anlama düzlemine girmemiz gerekir" diyerek tartışmaya önemli notlar düştü.

Yazar Sezai Sarıoğlu ise, konuşmasını, iktidar kavramının makro iktidar ve mikro iktidar olarak çözümlenmesi, tarihsel eylemin salt politika olmadığı, şiirin ve şairin iktidarı sorunlarına ve sorularına bağlayarak ele aldı.

Panelistlerle izleyicilerin tartışmaları ilgi çekiciydi

Dinleyicilerin temel itirazlar yönelttiği tartışmada, yeni tartışmalara ihtiyaç olduğu saptandı ve tartışmaların bir yönteme oturtulması dileği ile sona erdi.

Öyle ya "sanat ve politika" tartışılıyordu...

İnsanlığın safındayım Faşistlere karşıyım

Boğaziçi Üniversitesi öğrencileri ‘MHP kapatılsın’ kampanyası açtı

Ayhan GÖCEK

İstanbul- Boğaziçi Üniversitesi’nde “Başka türlü bir şey”ler oluyor... Geçen günlerde yemekhane boykotuyla üniversite dışında da sesini duyuran “Sol Platform”, bugünlerde yeni ve değişik bir kampanyaya başladı.

“MHP kapatılsın” kampanyasını açan Sol Platform, oldukça geniş bir açılıma sahip. Çeşitli eğilimlerden sosyalist ve sosyal demokrat öğrencileri birleştiren platform henüz “çiçeği burnunda” olmasına karşın, yaptığı her kampanyayla kendisinden söz ettiriyor.

“Üniversitemizde örgütlü faşistler yok” diyor bir Sol Platform üyesi ve ekliyor: “Ancak faşistler var ve bu yüzden endişeliyiz. Peki yarın? Çoğalmayacaklarının, Boğaziçi’nde de insanları bıçaklamayacaklarının garantisini kim verebilir? Daha birkaç yıl öncesine değin İstanbul Üniversitesi de huzur içinde değil miydi?”

Diğer üniversitelerdeki öğrencilerle dayanışma amacını da taşıyan bu kampanya süresince Sol Platform’un çağrısına uyan öğrenciler, geçtiğimiz cuma günü “Faşist saldırılarda, Auschwitz ve Maraş’ta yitirilenler” için gökyüzüne çiçek bıraktılar.

Bütün dünyada Auschwitz’in kapatılışının 50. yıldönümü tekrar hatırlanırken, Marmara Üniversitesi’nde faşist saldırıların olması ilginç. İlginç olduğu kadar “birtakım soruları getiren” bir rastlantı...

“Bize verin, altı ay içinde Güneydoğu sorununu halledelim” diyen MHP’nin tutumu ile, Almanya’da iktidara geldikten sonra ilk iş olarak toplama ve yok etme kampları kuran Naziler’in tutumları korkutucu bir paralellik gösteriyor...

Naziler’in de, parlamenter demokrasi sınırları içinde politika yapabileceklerini iddia eden komünist ve sosyal demokratların Dachau’da açılan toplama kampının ilk konukları olmaları ise, Hitler’in partisi için demokrasi istemenin ne denli anlamsız olduğunu gösteriyor. Hemen bir analoji kurarsak, aynı şeyi MHP için söylemek de olanaklı...

“Bir daha asla” diyor bir başkası... Ve bize kampanya afişini gösteriyor: Bir yanda milyonlarca Yahudi, sendikacı, sosyal demokrat, eşcinsel ve özürlüyü katleden Hitler, Mussolini ve Franco; beri yanda Maraş’ta Çorum’da, Sivas’ta Kürt, solcu, aydın ve Aleviler’in kanına giren MHP.

“Faşistlerin sizi düşman ilan etmesi için birkaç neden” diye esprili bir liste hazırlamışlar Boğaziçi’liler. Bu listeye yenilerinin eklenmemesi için “MHP’ye hayır” demeye çağırıyorlar herkesi...

Toplantı duyurusu

Faşizme neden karşıyız?

MHP bir yandan kendini “saygın ve zararsız” bir parti olarak pazarlamaya çalışıyor. Ama öte yandan MHP’li faşistlerin Kürtlere ve demokratlara saldırıları sürüyor. İstanbul üniversitesinde yaşananlar, karşımızdaki tehlikenin küçük bir göstergesi. Faşizme neden karşıyız? MHP neden faşisttir? Irkçılığı ve faşizmi nasıl engelleyebiliriz? Bu toplantıda bunları tartışmaya çalışacağız.

Oğuz Kaan Salıcı

Hasan Basri Karabay (Sol Platform)

29 Aralık Perşembe 11.00’de Ulk odasında

SOL / SDP

GÖKYÜZÜ BİZİMDİR!

Faşist saldırılarda yitirdiklerimiz için Auschwitz ve Maraş için haydi gökyüzüne çiçek fırlatmaya

Yarın, Saat:2’de, Güney, Orta Sahada

SDP Sol Platform

Öğrenciler üniversiteye asılan panolara faşistlerin insanlara neden düşman olabileceklerini yazdılar.

Faşistlerin sizi düşman ilan etmesi için birkaç neden:

Mavi gözlü olmak
At, avrat, silah üçlemesine inanmamak
Kürtler’in “Dağ Türk’ü” olduğuna inanmamak
Kızılderililer’in Türk olduğuna inanmamak
Milli kültürün “milli”sine karşı olmak
Nihal Atsız’dan kıllanmak
O.... çocuğu değil, halk çocuğu olmak
Bakmak
Göte göt demek
Solak olmak, salak olmamak
Unutmamak
Solduyu sahibi olmak
Titreyip kendine gelmemek
Yargısız infazla öldürülenlere terörist dememek
Köse olup, bıyık bırakamamak
Bu listeye bir şeyler eklemek

METO’ BİYOGRAFİ’ LER

Met - Üst

eski yeşilçam’dan en bir unutulmaz SAHNELER ve REPLİKLER, no: 1

eski yeşilçam’ın tüm o zenginli–fakirli, körlü–şarkıcılı, veremli–cüzzamlı, ağdalı melodram filmleri’nin çoğu, charlie chaplin’in şehir ışıkları isimli filminden türetilmiş gibidir!. zaten ticari kaygılı eski yeşilçam melodram filmlerinin çoğunun alt–yapısında şehir ışıkları gibi birkaç yabancı filmin temel trükleri mevcuttur!. bu trükler, tükürüklene tükürüklene, salya sümüklene sümüklene bir müddet yeşilçam’ı idare etmiştir!. bu trükler brezilya ve hint dizilerinin de temel trükleridir aslında!. yalnız onlar gibi bir endüstri haline gelememiş ve fena halde biz’leşmiştir!.

• anne, baba, çocuk, mavi pancurlu ev ve saadetten oluşan en küçük toplum–film birimi’dir, mutlu yuva!. ve fakat ama ancak lakin günün biri’nde mutlaka fena bir şey olur ve anne ya da baba atta’ya gider, gitmek zorunda kalır!.

çocuk parkta top oynama yaşı’na gelince firari ebeveyn geri döner çalıların ardına gizlenir ve top oynayan çocuğunu yaşlı gözlerle izler!. derken top çalıların oraya kaçar!. çocuk topu almaya yönelir!. iki gözü iki çeşme ebeveyn çocuktan daha erken davranır, topu alır ve çocuğa verir!. bu arada sarılmayı da ihmal etmeyerek, “benim de senin gibi bir çocuğum vardı yavrum” der!. iki gözü iki şadırvan firari ebeveyn giderek parkın kadrolu kenar top toplayıcısı olur!. çocukla samimiyeti ilerletir!. ona bazen simit veya keten helva bile alır!. sonra bir gün çocuk dayanamaz ve o meşhur repliği söyler!.

– ne kadar iyisiniz amca, size baba diyebilir miyim!.

– ne kadar iyisiniz teyze, size anne diyebilir miyim!.

final muhteliftir!. ve fakat ama ancak sahne genellikle mutlu biter!. güneş batmak üzeredir!. çocuk, anne ve babanın ortasında elele tutuşmak üzere yürürler!. son yazısı görünür!.

• çocuk ve anne o mahalleye yeni taşınmışlardır!. mahallenin yerli veletleri nedense yeni gelen çocuğa hep fenalık yaparlar!. tekme tokatlar, çamura iterler ve o çocuğu hep ağlatırlar!. sonra bir gün çocuğun etrafını çember biçiminde sarar ve ortadaki çocuğa koro halinde şu meşhur repliği söylerler!.

– piç, piç.. baban kim!.

çocuk ağlayarak eve gider!. anne yemek yapmaktadır!. çocuğu öyle görünce koşar sarılır ve hemen sorar!.

– navrum, noldu nana!. diye sorar!.

çocuk, soruya soruyla karşılık verir!.

– nanne, piç ne nemek!. ve naça ayrılırlar!. nen nangi nür nir piç’im!.

bu kısa diyalog’tan sonra anne ve çocuk civarda üzerine atlayıp, abanıp hüngür hüngür ağlayacakları bir yatak ararlar!.

• kadın yarı çıplaktır ve henüz mışıl mışıl uyumaktadır!. erkek bir sigara yakmıştır ve avına; yani kadına bakmaktadır!. kadın biraz sonra uyanır!. aman tanrım yarabbim allahım!. kirletilmiştir!. ilacına gazoz (!) atılarak bayıltılmış sonra da kirletilmiştir!. kadının tüm umutları ve beş yıldızlı hayalleri yıkılmıştır!. artık sevdiği adama da gidemezdir!. henüz mor çatı da yoktur!. ne yapacaktır!. hiç!. bir iki yaygara’dan sonra durumu kabullenecek ve o meşhur repliği söyleyecektir!.

– bedenime sahip olabilirsin ama, ruhuma asla!.

ee adamın zaten ruh’a sahip olmak gibi bir tasası yoktur, ama olsun!. laf olsun film dolsun!. final mutlaka kanlıdır!.

• oğlan fakirdir, kız ise çok zengindir!. birbirlerini deli danalar gibi seviyorlardır!. kızın babası oğlanı evine ya da fabrikaya çağırır!.

– al şu çeki (veya) para’yı kızımın peşini bırak!. der..

çocuk çek’i (veya) para’yı alır!. tam bu sırada ve nedense kız oğlanın parayı veya çek’i aldığına şahit olur!. hıçkıra hıçkıra üzerine atlayıp, abanıp hüngür hüngür ağlayacağı bir yatak aramaya koşar!. ve fakat gel gör ki çocuk para’yı veya çek’i ya adamın üzerine fırlatır!. ya da yırtar atar!. ve

– naşkım natılık neğildir!. der!. nevet nakir oğlanın naşkı natılık nolmadığı nibi niralık da neğildir!. ve fakat kız bir kere o sahneye şahit olmuştur!. ve fakir oğlan ne söylese ona inanmayacaktır!.

– neni naram için neviyorsun neğil mi!. diye bağırır ve hatta bir tokat atar!. fakir oğlan da ona bir tokat atar ve melodram dal budak salar!. fakir oğlan eğer zengin kızın fabrikasında çalışıyorsa, patron tarafından kovulur ve fakat fakir oğlan zengin kızın zengin babasına döner ve o meşhur repliği patlatır!.

– siz beni kovmuyorsunuz, bilakis ben istifa ediyorum der!. ve çekip gider!.

final arapsaçı’na dönmeye meyillidir!.

• baba ile çocuk yalnız ama fakat ancak mutlu mutlu yaşamaktadır!. gün gelir çocuk, soru sorarak yanına gelir!. bir akşam o doğarken öldüğünü sandığı annesini merak eder ve babasına yalvarır!.

– naba nana nannemi nanlat!. nasıl niriydi!. nağzı, nulakları nar mıydı!. niye nöldü!. diye sorar!. babanın gözleri dolar ve o meşhur repliği çıtlatır çocuğun kulağına!.

– nenin nannen nir melekti navrum der!. ikisinin de gözlerinden yaşlar süzülür!. (turnam gidersen mardin’e, turnam yare selam söyle), aslında anne, belediyenin açtığı ve bir türlü kapamadığı bir kötü yola düşmüştür!. üç tahminli bir maçtır!.

• esas oğlan’ın veya esas kız’ın ailesi veya tüm sülalesi temizlenmiştir!. takvim yaprakları uçuşur, zaman geçer!. dinkk!. intikam saati gelmiştir!. esas kız veya esas oğlan kuru temizlemeci kötü veya kötüleri bir bir temizlerken şu meşhur repliği cıyaklar!.

– bu annem için!. bu babam için!. bunlar da pangaltı’dan baha, taha ve süha kardeşler için!.

finalde kendisi de olabilir!. veya kanlı ufka doğru sürünerek ilerleyebilir!. ve fakat bazen bu intikam saati’nde çeşitli sürpriz pürüzler de meydana gelir!. esas oğlan veya esas kız milleti “bu annem bu babam için” diye hacamat ederken oraya bir uzak akraba gelir ve o da cıyak cıyak!.

– n’apıyorsun sen!. o senin baban!. o senin annen!. o senin kardeşin!. o senin eben!. gibi laflar eder!. ve fakat ama ancak lakin iş işten geçmiştir!.

• aliye rona köyün ajite teyzesidir!. birileri ahaliye hep kötülük yapmaktadır!. ahalinin taa burası’na gelmiştir ve fakat ama ancak bir kıvılcım çakılması gerektir!.

– sen, muhtar efendi!. sen, öğretmen bey!. sen astronot fehmi!. sen, sumo güreşçisi hilmi!. daha ne bekliyorsunuz!. gibisinden a acayip bir ajite konuşma çeker, ahali bilinçlenir!. final müsbettir!. kan yerde kalmamıştır!. hak yerini bulmuştur!.

• genellikle bir cüneyt arkın veya ilk dönem bir yılmaz köksal filmidir!. jön aabimiz birini öldürmekten 20 yıl içeride yatmıştır!. atom bombası’na, nükleer santrale sarılır, ve!.

- yirmi dört yılımı yediniz ulan orospu çocukları diye bağırarak!. diye bağırarak en azından baş kötü’yü ve onun 240 adamını hacamat eder!. ve fakat ama ancak lakin... bir kişi için 24 yıl hapiste yatan aabimiz, 241 kişi için göz altına bile alınmaz!. final toplu katliamdır.

hayırlısı olsun!.

Yeni bir dünya için çağrı; ama nasıl?

Ergun ADAKLI

Kapitalist uygarlığın ve emperyalizmin tam bir bataklığa çevirdiği dünyamızda insanlık, yeni bir çıkış yolu, yeni bir dünya için çağrı beklentisinde. Ülkemizde bu arayış daha da net görülebiliyor. Kapitalist sistem içinden üretilen alternatiflerin bu beklentilere cevap vermekten uzak, kısa soluklu, pragmatik nitelikleri açıkça ortada.

İnsanlık, koca bir uygarlığın bunalım çağında, "Yeni Dünya Düzeni" sınırlarının dışından bir ses, bir alternatif bekliyor. Bu beklentiye cevap verecek sözümüz olmalı. Ama ne söyleyeceğiz? Hayata, insana, topluma ve doğaya alternatif bakışımız, çözümlerimiz, yeni bir dünya çağrımız ne yönde olacak?

Dünyada ve ülkemizde, marksistlerin yaklaşımlarında, geleceğe dönük düşüncelerinde muğlaklık ve kararsızlık halen sürüyor. Komünistler kapitalist uygarlığı, emperyalist dünya sistemini aşan, reddeden ve her alanda kopuşu gündeme getiren görüşlerini açıkça öne süremiyorlar.

Bunu başlıca iki nedene bağlayabiliriz. Birincisi yüzyıllık bir sürecin sorunu. Marks, Engels ve Lenin uygarlık tarihinin yeni çağı olarak, komünizmi, bilimsel, felsefi ve genel politik temelleriyle, bugünkünden çok daha net ortaya koydular. Ama bu hedefin sınıflar mücadelesi ve devrimler yoluyla hayata geçirilmesi, kuşkusuz çok daha karmaşık ve sancılı bir süreci gerekli kıldı. Toplumların, öncü sınıf olarak proletaryanın ve tarihsel dönemlerin verili gerçekleri, komünistleri, karmaşık stratejik ve taktik sorunlarla yüzyüze getirdi.

> Muğlaklık ve kararsızlık halen sürüyor. Komünistler kapitalist uygarlığı, emperyalist dünya sistemini aşan, reddeden ve her alanda kopuşu gündeme getiren görüşlerini açıkça öne süremiyorlar

Amaç unutuldu

Hayatın pratiği ile teori arasında, komünist uygarlığın vazgeçilmez hedefleriyle strateji arasında, sağlam bir köprü hergün yeniden ve yeniden üretilemezse, hedeflerimizle pratiğimizin sonuçları arasında derin bir ayrım, bir tutarsızlık olacağı açıktır. Özellikle Büyük Ekim Devrimi'nden bu yana komünistler, politik mücadelenin pratiğinde büyük atılımlar gerçekleştirdiler. Ama ileri atılan her adımda, komünist hedefler ve ilkeler giderek muğlaklaştı. Amaca ulaşmak için başvurulan yol ve araçlar giderek aslileşti, amaç gözlerden ıraklaştı.

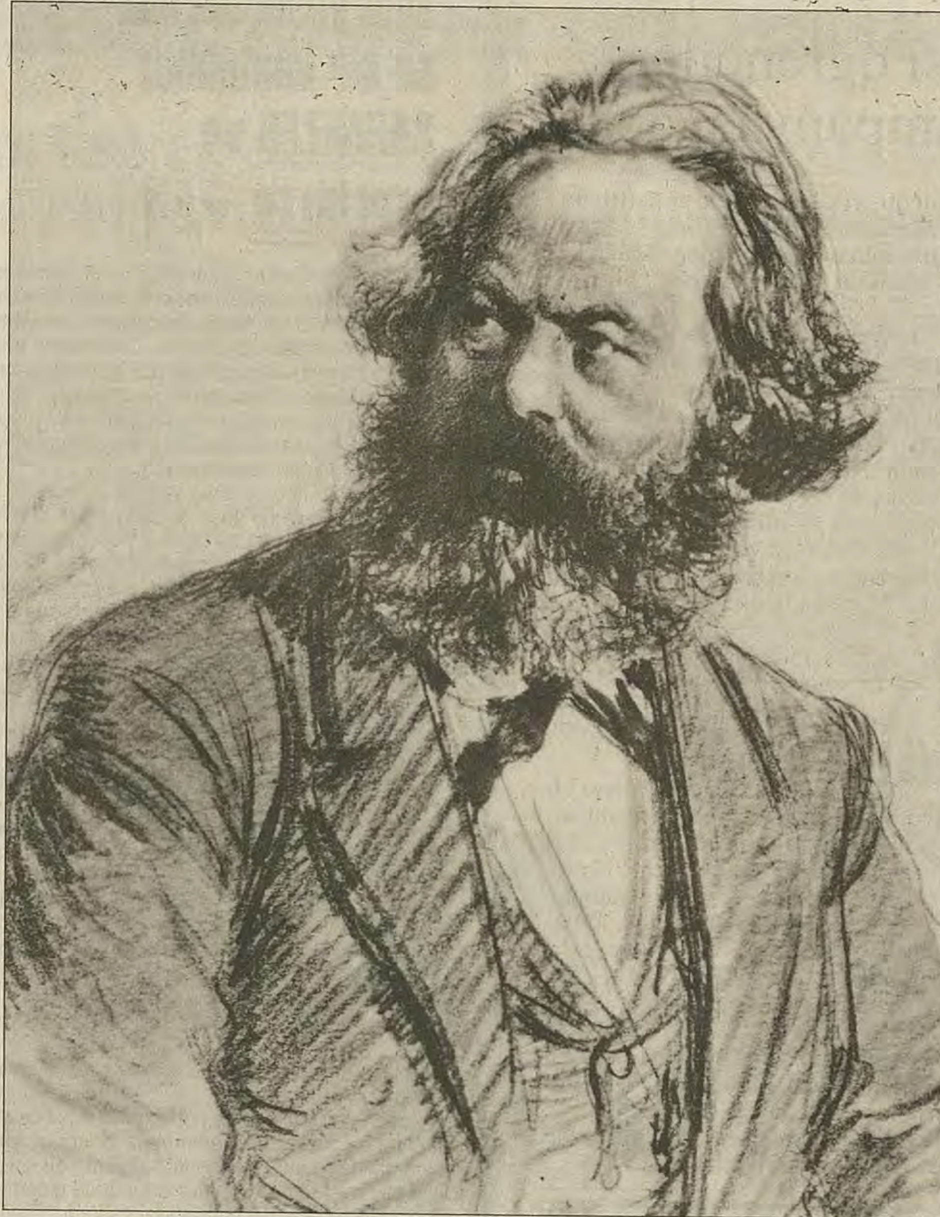
Marksist–Leninist hareket, reformcu ya da radikal kanatlarıyla bir bütün olarak mücadele pratiğinin izini sürerek, bugün reel sosyalizm olgusunda tıkandı. Komünistler, insanlığın kapitalist özel mülkiyet esaretinden kurtuluşu ve yeni bir uygarlığa yönelişi mücadelesinden çok, işçi ve emekçi sınıfların sistemiçi ekonomik–demokratik ya da taktik politik mücadelesini üstlenen, reel politikerler durumuna indirgendiler. Günün gerçeklerine fazlasıyla ağırlık veren stratejiler, bugün, tarihsel gerçekliklerden ve bilimsel doğrulardan uzaklaşmasının zeminlerini döşedi.

Dönemsel taktik ihtiyaçlar, teorik üretimin kaynağı haline geldi. Son elli yılda, Marksist–Leninist harekette üretilen yeni teorik tezlerin başlıcalarının: "Kapitalist olmayan yoldan kalkınma", "ileri demokrasi" ve "üçüncü dünya" tezleri olması; bunların da, daha otuz–kırk yıl geçmeden kadük olması rastlantı değildir.

Kısır döngü

İkinci neden de birinciden doğar ve birlikte bir kısır döngü oluşturur. Reel politikaların izsürümünde sosyalizm mücadelesi tıkandıkça, bilimsel ve felsefi güç zayıflar, komünist hedefler inandırıcılığını kaybeder. Devrimci pratik amaçsız, hedefsiz çabaya dönüşmeye başlar. Kapitalist özel mülkiyet temelinde gelişip güçlenen, sanayi uygarlığının insanlığa dayattığı kültür ve yaşam tarzı, teknoloji ve üretim modeli kanıksanmaya; alışılmış değerler olarak sosyalist düşüncenin çevresini sarmaya başlar.

Bu şartlarda sosyalistlerin büyük çoğunluğu, işçi ve emekçi kitleler ile bağlarını korumak, politik mücadelede etkin rol sürdürmek amacıyla, komünist amaç ve ilkelerini geri planda tutarak, daha çok demokratik temelde ördükleri politik bir söylem ve görünümle kendilerini yeniden üretmeye çalışırlar. Ama, özü burjuva nitelikli olan demokratik ya da "sivil toplumcu" anlayışa ne kadar ağırlık verilirse, kısır döngü o kadar pekişir. Komünist hedeflerle sosyal–demokrat politikalar arasındaki derin ayrım o kadar muğlaklaşır. Sonuçta sosyalistler, ne kadar "ılımlı" ve "aşağıdan" yaklaşımlara yönelirlerse, zihniyetleri, politikaları ve tarihsel hedefleri o kadar sıradanlaşır; burjuva çoğulculuğun marjinal bir parçası durumuna düşer. Bu işlevi sosyalistlerden çok daha başarıyla üstlenen ve üstlenebilecek sistemiçi akımlar vardır. Tarihsel gerçekliğin ve bilimsel doğruların komünistlere yüklediği görev ise başkadır.

Marks'ın tarihsel öngörüsü, bugünün Marksistlerine daha uzak ve daha umutsuz görünüyor.

> Hayatın pratiği ile teori arasında, komünist uygarlığın vazgeçilmez hedefleriyle strateji arasında, sağlam bir köprü hergün yeniden ve yeniden üretilemezse, hedeflerimizle pratiğimizin sonuçları arasında derin bir ayrım, bir tutarsızlık olacağı açıktır.

Kapitalist sanayi uygarlığının bunalım çağında, insan, artık yapayalnızdır. Sanayi devrimine kadar geçen on bin yıllık uygarlıklar tarihi boyunca gelişen doğa felsefeleri insan ile doğa, insan ile insan arasındaki dengenin ve uyumun sağlanmasını amaçlayan arayışlar ve anlayışlar geliştirdiler. Sanayi devrimiyle birlikte insan, bilgi ve teknik yoluyla, doğayı hem kavrayıp, hem de değiştirebileceğinin bilincine ulaştı. Ama sanayi devriminin temelinde yatan özel mülkiyet ilkesi, bütün geçmiş dengeleri altüst etti. Kapitalist özel mülkiyet, bilim ve tekniği, burjuva sınıfın, hem diğer insanlar ve hem de doğa üzerinde tam bir sahiplenme ve egemenlik kurma silahına dönüştürdü. İnsanın insana ve insanın doğaya yabancılaşması doruğa tırmandı.

Burjuva toplum doğayı egemenlik altına almaya kalkıştı. Ama iki yönlü zarara uğradı. Birincisi, artık insan, dünyanın neresine bakarsa baksın, kendinin de mensubu olduğu doğayı ve ilişkilerin uyumunu değil, kendi eliyle gerçekleştirdiği eserini görebiliyor. İkincisi, evren ve doğa o kadar güçlü ve karmaşık ilişkiler yapısına sahip ki, insanoğlunun bunu kendi egemenliği ve hatta esareti altına alma çabası boşuna. Şimdi tersine doğa, altüst edilen dengeleriyle insanoğlunu eziyor ve uygarlığı yıkıma götürüyor.

Sanayi uygarlığını aşmak

Bu açıdan proleter sınıfın, kapitalizme karşı mücadelesi, salt toplumsal ve politik iktidar mücadelesi değil. Onun ötesinde kapitalist özel mükiyet eksenine bağlanmış sanayi uygarlığını yıkıp değiştirerek, komünist büyük uyum düzenini kurmaktır. Çünkü ancak komünizm, özel mülkiyetin tüm biçimlerini ortadan kaldırarak, insanın kendine ve doğaya yabancılaşmasını engelleyebilir; doğanın ve evrenin bir parçası olarak kendini, hem toplumsallığı hem de özgürlüğü zemininde yeniden örgütleyebilir. Bu açıdan komünizm devrimci niteliklerinin ötesinde, hem hümanist ve hem de nâtüralist bir karaktere sahiptir.

> Sosyalistler, "sivil toplumcu" anlayışa ne kadar ağırlık verirse, ne kadar "ılımlı" ve "aşağıdan" yaklaşımlara yönelirlerse, zihniyetleri, politikaları ve tarihsel hedefleri o kadar sıradanlaşır.

Marks bu tarihsel perspektifi bundan tam yüzelli yıl önce üretmişti. İnsanlığın bilimsel ve teknik gelişimi bugünden çok geriydi. Ama tarih ve sınıf bilinci, bilimsel dönüşümlerle diyalektik materyalizm arasında kurulan sağlam bir bağlar, Marks'a bu kadar uzun vadeli bir öngörüyü bilimsel olarak ileri sürme gücünü veriyordu. Üstelik de, sanayi uygarlığının doğayı altüst eden bunalımı değil, sanayi devriminin insanlığa yeni olanaklar sağlayan açılımları yaşanıyordu.

Bugün ise, hem kapitalist sanayi uygarlığının tarihsel, bilimsel ve teknolojik açmazlarını tüm insanlık canında ve teninde yaşıyor, hem de, kapitalist özel mülkiyet temeline dayalı toplumsal, politik, kültürel ve teknik yapılanmayı ortadan kaldırarak, Marks'ın öngördüğü büyük kardeşlik düzeninin maddi altyapısını oluşturmak için gerekli, sınıfsal kültürel bilimsel ve teknik temel fazlasıyla mevcut. Ama Marks'ın tarihsel öngörüsü, bugünün Marksistlerine daha uzak ve daha umutsuz görünüyor. Böylesi bir paradoksun nesnel ve tarihsel nedenlere dayandırılması mümkün değil, ya da ancak bahane olabilir. Sorun, bilinç, dolayısıyla bilgi ve inanç sorunudur. Demokratizm, Marksist harekete her zaman, halkçılığın ya da işçi kuyrukçuluğunun besleyicisi olarak, kolaycı yollara sapar. Bu nedenle de, bilimsel zorunluluklara karşı sorumluluğu üstlenmek için gerekli çaba bir kenara bırakılır.

Komünist Manifesto'yu yeniden üretmek

Marksizm–Leninizmin bir öğreti olarak üretiminden bu yana, çağdaş bilimlerde ve teknolojide çok büyük gelişmeler yaşandı. Şöyle özetlemek mümkün: Bilimsel gelişmeler, evrenin ve doğanın yeni kavranan yasaları, bütünüyle Marksizmin temel dayanağı olan materyalist felsefeyi ve diyalektik düşünme yöntemini doğruluyor ve besliyor. Ama Marksistler bu damardan yeni kan almak ve güçlenmek için bilinçli ve örgütlü bir çabanın içinde değil.

Öte yandan, teknolojik gelişmeler, komünist uygarlığın doğa ve insanla uyumlu altyapısının oluşturulması için gerekli yoğun enerji, motor güç ve üretim teknolojisinin nesnel olarak örgütlenebilmesi olanağını doğrudan sunuyor.

Sonuç olarak, bugün Marksistler'in önündeki zorlu görev, tavsattıkları bilimsel, teknik ve kültürel gelişimden güç alarak, materyalist felsefeyi yeniden üreterek, Marks'ın öngörüsünü insanlığa daha net ve somut olarak sunmaktır. Bu açıdan, sorun sadece bir politik program sorunu değildir. Komünist Manifesto'yu çağımızın bilimsel verileri temelinde yeniden üretmek göreviyle yükümlüyüz.

İdeolojik karşı saldırı olarak özelleştirme!

Dursun YILDIRIM

Uluslararası kapitalizm, son yıllarda içinde bulunduğu ekonomik krizden çıkmak için çeşitli yöntemler uygulamış, fakat yakın zamana kadar bunu başaramamıştır. 1980'li yıllara gelindiğinde ise, uluslararası sermaye yeni bir atak yaparak, neo–liberal ideolojiyi, bunalımdan çıkışın bir yolu olarak toplumlara ve emekçilere dayatmaya başlamıştır. Bu ideolojik yaklaşımın en temel dayanağını da, kamu kuruluşlarının özelleştirilmesi anlayışı oluşturmaktadır. Özelleştirme uygulamasının planlama ve denetimini de Dünya Bankası ve IMF gibi emperyalist finans kuruluşları yapmaktadır.

Dünya Bankası bu uygulamanın Türkiye'ye ilişkin "ana plan"ını yapması için Morgan Guaranty Bank adlı Amerikan şirketini görevlendirmiştir. Morgan Guaranty Bank'a göre özelleştirme; ideolojik, politik ve ekonomik amaçlıdır. Bu anlayış konuya ilişkin düzenlemenin "Amaçlar" bölümünde de geçmektedir.

'Kırmızı başlıklı kız'

Bütün bunlara rağmen mevcut iktidar, TÜSİAD ve diğer sermaye çevreleri, tıpkı "kırmızı başlıklı kız" masalındaki kurt gibi, özelleştirmenin ideolojik ve politik olmadığı yutturmacasını yaymaya çalışmaktadır.

Yeni liberal anlayış ekonomik bunalımın en büyük nedeni olarak kamu harcamalarını göstermekte; bunun sonucu KİT'lerin özelleştirilmesi için yoğun bir çaba harcamaktadır. Sorunun ekonomik yönü öne çıkarılmakta, sosyal boyutu ise kapitalistleri hiç mi hiç ilgilendirmemektedir. IMF ve Dünya Bankası herşeye kar etme ve kendilerine borçlu olan ülkelerin borçlarını ödeyebilmesi mantığıyla bakmaktadır. Bu durumu "devletin küçültülmesi" diye açıklamakta; devletin ekonomiden çekilmesini ve elinde bulundurduğu kamu kuruluşlarını satmasını istemektedir. Bunu yaparken bir yandan da devletin eğitim, sağlık gibi harcamaları kısıp, giderek ortadan kaldırmasını istemektedir. Hatta bununla da yetinmeyip sosyal güvenlik kurumlarının özelleştirilerek tasfiyesini talep etmektedir. Özelleştirmeyi bir takvime bağlayarak yönlendiren emperyalist finans kuruluşları bu süreç içinde, reel ücretlerin düşürülmesini, çalışanların sayılarının azaltılarak sendikasızlaştırılmasını bir koşul olarak öne sürmektedir. Nitekim bu uygulamanın bir sonucu olarak, 1980'de KİT'lerde sendikalaşma oranı yüzde 70.6 iken, 1989'da bu oran yüzde 55.9'a düşmüştür.

'Yalan rüzgarları'

Özelleştirme bir anlamda ülke ekonomisinin çökmesi demektir. Çünkü özelleştirilen büyük kamu kuruluşlarını uluslarüstü sermaye şirketleri alarak o ülkedeki pazarın denetimini ele geçirmektedir. Bu ele geçirme emperyalizme bağımlılığı daha da içinden çıkılmaz boyutlara doğru taşımaktadır.

Günümüzde özelleştirme yarışının şampiyonluğunu yapan Latin Amerika ülkelerinin ekonomileri her geçen yıl daha da kötüye gitmekte, kriz daha da derinleşerek devam etmektedir. İşsizlik, pahalılık, yoksulluğun artması sonucu sosyal huzursuzluklar, dipten gelen dalga gibi yayılmaktadır.

Özelleştirmenin mimarları olan gelişmiş kapitalist ülkeler ise, ulusal ekonomilerinin yabancıların denetimine geçmemesi için stratejik önemdeki kamu kuruluşlarının özelleşmesine belirli bir sınır getirmektedirler.

Neo–liberalizm rüzgarları eski sosyalist ülkeleri de kasıp kavurmuş, buralara da işsizlik, pahalılık, yoksulluk getirmiştir. Özelleştirmeyle birlikte sosyalizmden kapitalizme geçişte, 1990 yılında Polonya'da ortalama gelir düzeyi sosyalist dönemdekinin yüzde 40 altına düşmüştür. Polonya, Çekoslovakya, Macaristan, Romanya ve Bulgaristan'ın GSMH'ları 1990 ve 1991'de yüzde 16, endüstri üretimi de yüzde 28 oranında düşmüştür. 1991 yazında SSCB henüz feshedilmeden önce gelirlerde yüzde 25'lik bir gerileme meydana gelmiştir.

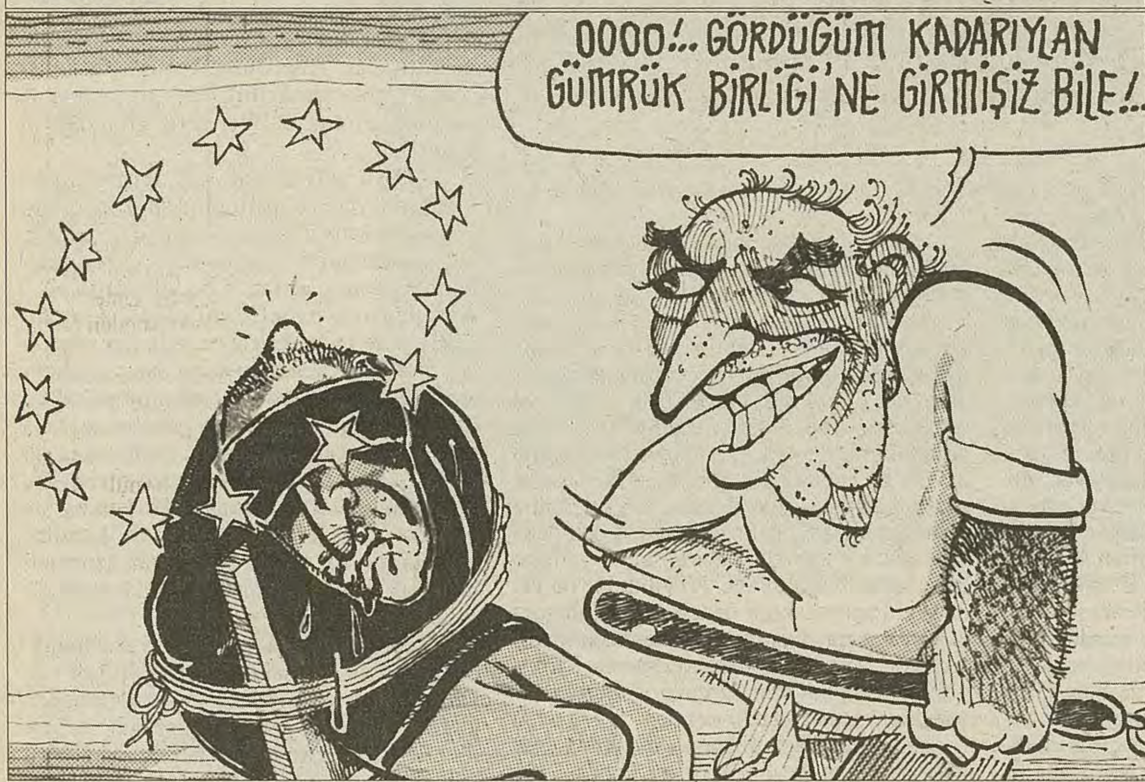
Bütün bu gelişmeler Başbakan Çiller'i de cesaretlendirmiş, "son sosyalist devlet" diye nitelediği Türkiye'de de özelleştirmeyi hızlı bir şekilde yapacağını açıklamıştır. Bunu söylerken Başbakan Çiller, bir taşla iki kuş vurmayı amaçlamıştır. Bunlardan birincisi, kapitalizmin özünden kaynaklanan ekonomik bunalımın faturasını olayı çarpıtarak sosyalizme yüklemek, ikincisi de açık bir saldırıya geçerek, kitlelere kapitalist düzenin seçeneğinin sosyalizm olamayacağı mesajını vermektir.

Sonuç olarak özelleştirme, uluslararası kapitalizmin ve onun işbirlikçilerinin sömürüsünü, karlarını katlayarak sürdürdüğü, emekçi halkı ve çalışanları açlığa ve yoksulluğa mahkum ettiği için önemlisi de bütün bunları yaparken sosya-

Yeni liberal anlayış ekonomik bunalımın en büyük nedeni olarak kamu harcamalarını göstermektetir. Sorunun ekonomik yönü öne çıkarılmakta, sosyal boyutu ise kapitalistleri hiç mi hiç ilgilendirmemektedir.

Allem Kallem

Ender ÖZKAHRAMAN

Haluk Gerger'e mektup

Gençay GÜRSOY

Söz'ün geçen sayısının son sayfasında, Sezai'nin bulup çıkardığı o eşsiz fotoğrafla ilgili söylediklerini ve son sayıdaki yazını kimbilir kaçıncı kez okuyorum.

Yüzündeki sansürsüz gülüş, yıllar önce Filistin'de bombalardan kaçarken sığındığımız Kızılhaç kampının kapısından girerken koyverdiğimiz o absürd kahkahaları anımsatıyor. Sezai'nin "fotoğraf okumak" oyununa dalıp gidiyorum: Fotoğraf şu geçen yılları yaşaya yaşaya günümüze ulaşıyor.

"Muhaliflikten, dolaysızca devlet yanına geldi... Var olandan da vazgeçti ve ne yazık ki cenazesini genelkurmay kaldırdı" dediğin Uğur Mumcu, ne de olsa biraz yaşlanmış ve gülmeyi çoktan unutmuş. Seni dinlerken gözucuyla, bir kış günü parçaları duvar diplerinden toplanan cesedini seyrediyor. Devletin cinayeti örtbas etmek için giriştiği aşağılık ayak oyunları geçiyor aklından.

"İki arada bir derede durdu" dediğin, bizler daha kısa pantolon giyerken, devletle boğuşmaya başlayan, nice yangınlardan geçen, 80'lik ufacık gövdesi ile hala DGM kapılarında sürünen Aziz Nesin, o ahırzaman ermişi sabrıyla dalgın dalgın sana bakıyor.

Sense aziz kardeşim, söylemeye dilim varmıyor ama, sevgiyi, dostluğu ve vefa duygusunu öfkenle çiğneyip geçmiş gibisin. Kendi pozisyonuna göre çektiğin bir çizginin ötesinde kalan herkesi yargılıyorsun. İşi gücü bırakmış, "yakandan paçandan dost silkelemekle" uğraşıyorsun. Böyle böyle "özgürleştim, temizlendim, insanlaştım" diyorsan, biraz daha gayret et bari, birgün belki kanatlanıp uçarsın.

Benim Söz'ün ikinci sayısında çıkan 'Nasıl bir parti?' yazıma yaptığın sotalı göndermelere bakılırsa bana da, "liberal lafazanlık çukuru"nu münasip görmüşsün. İstersen bunun tartışmasını senin çıkışına erteleyelim. Şimdilik keyfine bak, sana iyi geliyorsa canın sağolsun.

Sen bize ne dersen de Sevgili Haluk, Haymana'da oturduğun mertebeye hepimiz saygı duyuyoruz ve seni seviyoruz. Senden beklediğimiz tek şeyse biraz tevazu, biraz da dinginlik. O mertebeye böylesi yaraşır çünkü.

Ocak 1987'den kalan fotoğrafta gülen dördüncü adama gelince, Sezai'nin dediği gibi o hala gülüyor sevgili Haluk. Sana, Uğur'a, Aziz Nesin'e ve resimde görünmeyen bizlere bakıp, keyifle gülüyor.

Dosta, düşmana karşı birilerinin bunları sana söylemesi gerekiyordu. Bu tatsız iş bana düştüğü için üzülüyorum.

Gözlerinden öperim.

Takiyye yaptık, takiyye!

Ahmet ÇAKMAK

Türkiye diye bir ülkede, M.S.1980'lere doğru birtakım legal veya illegal devrimci örgütler/hareketler varmış. Bunların görece en irisi Dev–Yol'muş. Ötekiler arasında görece irileri de Kurtuluş ve Halkın Kurtuluşu imiş. M.S.12.9.1980 tarihindeki bir askeri darbe sonrasında bu hareketler oldukça zayıflamışlar. Dünyanın ideolojik iklimi epey değişmiş. Yıllar sonra, M.S.1990'ların başlarında Kurtuluş, TKP, Emeğin Birliği vb. gruplar biraraya gelerek, BSP adlı yasal bir parti kurmuşlar.

Bu partinin bir programı ve tüzüğü varmış ama, grupların da kendi ilkeleri, programları, stratejileri varmış. Yani BSP dışında da varlıklarını sürdürüyorlarmış. Bir müddet sonra, çoğu eskiden Dev–Yol'cu olan bazı adamlar biraraya gelerek demişler ki, "ülkede sol bir kitle partisi kurmak lazım. Bu partide sosyal demokratından anarşistine, herkesin birarada yaşayabilmesinin bir yolunu bulmalıyız. Ve artık yüzümüzü topluma dönmeliyiz. Özgürlük, demokrasi, eşitlik ve barış ilkelerini benimsemiş herkesi, bir toplum projesi dayatmadan, çağırarak böyle bir partiyi, onun ilkelerini ve programını birlikte oluşturmaya ikna etmeliyiz. Farklılıklarımızı koruyup savunarak aynı çatı altında yaşayıp davranabilmemizin bir yolu olmalı. Böylece yeni bir sol dalga yaratabiliriz." Ulaşabildikleri herkese bu çağrılarını iletmişler. Bu hareketin oluşturulmasında memur ve işçi hareketinin temsilcilerine yer vermek gerektiğini düşünüp öyle yapmışlar.

Derken etrafta "Dev–Yol parti kuruyor" söylentileri, yazıları ve demeçleri ayyuka çıkmış. Çağrıyı yapan adamlarla bu çağrıyı olumlu karşılayıp omuz verenler biraz şaşırmışlar. "Çoğumuz Dev–Yol geleneğinden geldiğimiz için böyle bir yanlış algılamayı normal karşılamak lazım, gerçeği tekrar vurgularız, olur biter" diye düşünmüşler ama... nafile. En yakınlarına bile durumu anlatamaz olmuşlar. "Şu anda Dev–Yol diye programı, perspektifi, stratejisi belli bir hareket yok. Bizim girişimimizin böyle bir hareketin parti kurması diye yorumlanması hayalidir. Yapmayın, etmeyin" dedilerse de kimse onlara inanmamış. İçlerinde bazıları öteki arkadaşlarına, "başımıza huni takıp, 'takiyye yaptık, takiyye' diyelim bari" diyorlarmış!

Sosyalist mi sol mu?

Yurdaer ERKOCA

Söz gazetesi yayın hayatına başlamasıyla birlikte, yeni bir sol parti kurma çabası içinde boy atmakta olan bir tartışmayı, bu tartışmayı fiilen sürdürenlerin dışına da taşımış oldu. Tartışmanın hem içeriği, hem de tarafları daha netleşmemiş olmakla birlikte, ana ekseni belirginleşmiş durumda. Şimdiye kadar yazılanlar her ne kadar bu ekseni belirgin bir hale getirmemeye dönük bir çaba sarfetmenin izlerini fazlasıyla taşısa da tartışmanın şimdiki adı "sol bir bir parti mi, sosyalist bir parti mi" şeklinde konabilir.

Kurulmaya çalışılan parti hakkında yazan arkadaşların çoğunun, tartışmanın böyle adlandırılmasını, tartışmanın içeriğini daraltmak, hatta bir anlamda çarpıtmak anlamına geleceğini düşünmeleri büyük olasılık. Zaten birçok arkadaş, tartışmayı bu eksende sürdürmenin sorunun içeriğini daraltmak anlamına geldiğini, bunun, içerik ve "nasıl bir parti" tartışmasından uzaklaştıracağını yazdılar. Bu yaklaşımı paylaşan arkadaşlar, tartışmanın ana eksenini farklı saptamakla birlikte, aynı zamanda böyle bir tartışmaya yol açılmasını da istemiyor gibiler. Fakat sanırım bu konuda yapılabilecek bir şey yok. Yani, kimsenin kimseye bir metinde, neyi görmesini, neyin o metnin düşüncelerinin ana taşıyıcısı olduğunu göstermeye çalışmasının bir haklılık ölçeği yok. Her türlü niyetin ötesinde, ne yazık ki, semioloji açısından bile böyle bir ölçek yok. Bir metin, sadece yazarının niyet ettikleriyle değil, aynı zamanda okuyucusunun baktığı yerle de anlam kazanır.

Sosyalistlik sınırlandırır mı ?

Ben, hem baktığım yerin kaçınılmaz sonucu olarak; hem de, açıkça niyetim açısından, yani beklediğim yarar açısından, bu tartışmanın ana ekseninin "sol bir parti mi, sosyalist bir parti mi?" olduğunu düşünüyorum. Bu, her ne kadar sadece bir biçim ve adlandırma meselesi, tali bir unsur olarak görünse de, aslında içeriğe ve amaca ilişkin söylenenlerin hepsine birden gerçek değerini veren yanı oluşturuyor. Amaca ve içeriğe ilişkin bütün söylenenler, sadece bir ad tartışmasıyla, söylenen yerin konumunu ve eksenini farklılaştırıyor. Evet, kurulacak partinin, sosyalist bir perspektif gereği, hayata müdahale etmek, anlamlı bir güce ulaşmak, kitleleri kucaklamak, yeni bir sol dalga yaratmak, demokrasi mücadelesini emekten yana bir çözüme ulaştırmak, şeriatçı ve faşist yükselişi durdurmak, savaşa son vermek için, "sosyalist" gibi sınırlandırıcı bir ad almaması gereğini savunan arkadaşlar, niyetleri ne olursa olsun sosyalist bir konumun dışına düşüyorlar.

Burada yanlış anlamaların hemen önüne geçmek için şunu belirtmek gerekiyor: Bir parti kimliği ve politikası olarak sosyalistliğin dışına düşülmekten bahsedilmiyor, bu zaten savunulan bir hedef; bireysel olarak da sosyalist bir kimliğin söz konusu olunamazlığından bahsediliyor. Yine, burada, kimseye kendini nasıl adlandıracağını söylemek gibi bir iddiamın olamayacağını hemen belirtmeliyim. Herkes kendini istediği gibi adlandırır. Ama bu, siyasal işlevi olmayan bir adlandırmadır.

Sözkonusu yeni parti projesinin önde gelen isimleri, yazdıkları yazılarda, sol bir parti içinde sosyalistler olarak varolmaktan bahsediyorlar. Daha doğrusu, sosyalistler olarak bir siyasi parti ya da hareketin inşasına soyunuyorlar. Kitlesel bir hacme ulaşmak, marjinal tıkanıklıktan kurtulmak ve toplumda yeni bir sol dalga yaratmak için, kendini sosyalist olarak tanımlamayan (feministler gibi) ama rejime karşı aynı muhalefet cephesinde yer alan kesimleri de kapsayan, sosyalist değil, genel anlamda sol bir bayrağa ihtiyaç olduğunu söylüyorlar. Tabii burada bu sol ne, kimleri kapsıyor, hangi programatik zemin tarafından içerilmesi amaçlanıyor, gibi sorulara verilen cevaplar meseleyi daha da muğlaklaştırıyor. Çünkü sözü edilen programatik zemin SHP'nin sol program taslaklarından tutun da İşçi Partisi'nin (İP) programına kadar olan bir yelpaze ile benzeşiyor. O zaman bir siyasi oluşuma siyasi kimliğini veren program, bu projenin ayırdedici ölçeği olmaktan çıkıyor. Bu projeyi, aynı, kitleselliği ve tıkanıklığı aşmaya dönük, savaşa, anti demokratik rejime son vermeyi amaç edinen diğer sol oluşumlardan ayırdeden şey acaba siyasi olmaktan çok "sosyal" bir olgu mu, diye düşünesi geliyor insanın. Kaldı ki, insanı böyle düşünmeye, bizzat bu arkadaşların kendileri yönlendiriyor. Sözü edilen programatik zeminin kapsayıcılığı o kadar geniş ki, bunun gerekleri CHP'nin sol kanadından, Birleşik Sosyalist Parti'ye (BSP) ve İP'ne kadar varan bir yelpazeyi içeriyor. Ve iddianın büyüklüğü açısından bu hedeflerin adından sözedilmesi gerekmiyor mu? Diyelim ki bunu "dar grupçu anlayışlarından" dolayı kabul etmeyecekleri biliniyor, o zaman da, o oluşumların çevresinde solun en genel hareketliliği için can atan ve bunu gerçekleştirmeyi her türlü grup çıkarının üstünde gören insanları dikkate almak için bile bu çağrıyı yapmak gerekmiyor mu? (Hala herşey için erken, belki de yapılacaktır.) Lafı edilen o büyük sol dalganın yaratılmasının koşulu bu değil mi?

Aslında pek farkına varılmasa da zurna tam burada ötmeye başlıyor. Bu arkadaşların o büyük büyük laflarla anlatmaya çalıştıkları içeriğe ilişkin şeyler, bir anda bir başka siyasi kimliğe bürünüyor. Demokrasi, barış, eşitlik, özgürlük, rejimin krizlerinin emekten yana çözümü, büyük yığınları kapsayan bir sol muhalefet cephesi vs vs. Bütün bu içeriğin adındaki bir değişiklik, bu içeriğin taşıdığı anlamı bir anda farklılaştırıyor. Arkadaşların sözünü ettiği içerik ve amaçlar, üzgünüm ama onların dile getirdiklerinden çok daha kapsamlı bir içerikle, kavramsal bir zenginlikle, siyasal bir moralle, 80 yıllık hiç de yabana atılamayacak bir deneyim yoğunluğuyla sosyal demokrasi bayrağı altında da temsil ediliyor. Sosyal demokrasiyi sadece Türkiye'deki konjonktürel durumuyla tabii ki anlamlandırmamak gerekiyor.

80 yıldır, dünya üzerinde, özgürlük, eşitlik, dayanışma idealini savunan ve siyasi hedeflerin başına bunları yazan sadece iki siyasi akım vardır. Sosyal demokrasi ve devrimci sosyalizm. Uğruna mücadele edilen idealler arasındaki ortaklığa rağmen mücadele yolları, propaganda içerikleri ve toplumsal duruşları bakımından zaman zaman konjonktürel amaçları keşisse de ayrı siyasi bayraklar altında dururlar. Bu farklılıklardan bir tanesi de, siyasi kimliğin açık ve keskin ifadesinde kendini gösterir. Devrimci sosyalizmin sosyal demokraside olmayan ve ondan kalın çizgilerle ayrılmasına yol açan bir özelliği de (hatta buna kuralı diyebiliriz) üstünde adının yazdığı bayrağı başka bayraklarla karıştırmamasıdır. Hiçbir konjonktürel amaç ortaklığı, devrimci sosyalistlerin bayraklarının üstündeki adı silmelerinin gerekçesi olamaz. Bu ajitatif ve skolastik bir ilke değil, bizzat sosyalist mücadelenin ve perspektiflerin içeriğine atıfta bulunan ve sosyalistlerce doğruluğunu 100 yıllık geçmiş mücadele deneyimlerinden alan bir tutum farklılığıdır. Bunun yanlışlığı savunulabilinir, ama bu sosyalizm adına maalesef biraz zor yapılır.

Hedefler önemli, ufuk dar

Bu ilkenin doğruluğunu ve yanlışlığını, devrimci sosyalistler, 80 yıldır başta demokratik sosyalistler (sosyal demokrasi) olmak üzere, reformist solun her kesimiyle tartışıyor ve tartışacak. Ama bunu, kendini devrimci sosyalist olarak tanımlayanlarla tartışmak zorunda olmak külfeti gerçekten de can sıkıcı.

Bu reformizm göndermesinden hareketle, yeni sol parti projesinin içeriğini; gerçekleştirmeyi önüne koyduğu hedeflerin küçümsendiğini ve önemsenmediğini düşündürmek, benim açımdan bir talihsizlik olur. Arkadaşların hedeflerini oldukça önemsiyorum ve bu hedeflere varmak için yaptıkları tespitlerin kendileri açısından geçerliliklerini de görüyorum. Ama bu projeyi, sol bir dalga yaratma ve solun en genel muhalefet cephesini kucaklama amacı açısından eksik ve sol adına dar ufuklu buluyorum. Bu girişim mutlaka ve mutlaka iddialara uygun olarak, CHP içinde ve dışında, kendini demokratik sol olarak adlandıran azımsanmayacak oranda insanı da kapsamayı hedef edinmeli.

Sosyal olanla siyasi olan arasındaki çelişkinin ve başaşağı duruşun çözümü sosyalistler için siyasi olana yapılan vurgudan geçer, aksi sosyal olanı siyasi olarak ifadelendirmektir ki, bu da minareyi çalıp kılıfını uydurmaya benzer.

> Kurulacak partinin, sosyalist bir perspektif gereği, hayata müdahale etmek, anlamlı bir güce ulaşmak, kitleleri kucaklamak, yeni bir sol dalga yaratmak, demokrasi mücadelesini emekten yana bir çözüme ulaştırmak, şeriatçı ve faşist yükselişi durdurmak, savaşa son vermek için, "sosyalist" gibi sınırlandırıcı bir ad almaması gereğini savunan arkadaşlar, niyetleri ne olursa olsun sosyalist bir konumun dışına düşüyorlar.

Darağacı sürgün işkence ve korkuyu
Tarih yazacak sayfalar boyu
Soğuk karanlık 13 Mart gecesi
Kaybettik Seyit, Necati, İboyu

13 Mart 1982 tarihinde İzmir'de idam edilen yoldaşlarımız
SEYİT KONUK,NECATİ VARDAR,İBRAHİM ETHEM COŞKUN
mücadelemizde yaşıyorlar
Mustafa Çakar BSP Üyesi- FRANSA

DARAĞAÇLARINDA HEP EGEMENLER YENİLDİ !

Üç öncü işçi SEYİT KONUK,İBRAHİM ETHEM COŞKUN , NECATİ VARDAR; TKEP davasından yargılanıp,darağaçlarını çalıştırmak için acelesi olan 12 Eylül diktatörlüğünde 13 Mart 1982 günü idam edildiler.

Tariş direnişlerinde,faşist çetelere karşı mücadelede bir yarış gibi taşıdıkları sosyalizm bayrağını darağacında da dik tuttular. Tavırları,"asmayıp da besleyecek miyiz" diyenlerin, idam sehpalarından bütün ülkeye korku salmak isteyenlerin ve cellatların suratlarına inmiş birer tokattı.

SOSYALİZM MÜCADELESİNDE YAŞATACAĞIZ !

Cezaevindeki yoldaşları adına Çanakkale Cezaevi'nden Kenan İNCİ,Bursa Cezaevinden ZEKİ YAŞ,Urla Cezaevi'nden Tuncay ATMACA,Sağmalcılar Cezaevi'nden Murat TOPRAK.

Yeraltında siyah gündüzler

Osman GÜNAY

Yazıyı sürekli kışkırtır insanın tarihi. Eğer sözkonusu işçi olursa... Eğer sözkonusu onun evrensel çilesiyse... Bu çilenin çevriminde gider gelirsin... En çok da "kömür gözlüm" melodisi dolanır diline. Atfen sevgi ve saygı sözcükleri çoğaltmak gelir içinden. "Dilim varmıyor ama kabahatin çoğu senin" deseler bile onun için duymamazlıktan gelirsin. Çünkü onda "yanar ateş"le vuruşmanın lafgörmez kimliği vardır. Hiç olmadık bir zamanda "Oh iliklerime kadar ısındım" dediğinde, seni "Yananı kömür sandın, aslında yanan bizdik" fısıltısıyla mahçup edebilir. Birden kabarır bellek izlerin... O günü hatırlarsın, 3 Mart 1993'ü...

Yüzünü dönersin şehre, onlardan birisini görüp tanışmak istersin.

4 Ocak Mengen Destanı'nı, şehir sokaklarında ellidört gün süren eylemi gel–git günleri anmak ister de, o günü konuşmak istemez kimse... Kimine göre kömürü sürme çekmiş yüzlerin bir kaderi, kimse okuyup da boş yere üzülsün istemez. Herşeyi değiştirmeye gücünün yettiğini bilir ama, buna "elden ne gelir" demekten başka çare yok... Çünkü o hergün ocağa "Allaha Emanet" inmektedir. Kimine göre de bir sendrom yaşamaktadır. Tıpkı Vietnam'dan arta kalan gibi... Tıpkı Auschwitz'den sağ çıkanlar gibi... Tıpkı Hiroşima'da radyasyon yağmurunda ıslananlar gibi...

M. Bozacıoğlu... Kazmacı ustası... Sadece yaşıyor olmasını karşılık gösteriyor anlam duygusuna... Ateş–nefes günlüğünden sözederken zümrüt yeşili uyutana nasıl kapılmadığına şaştığını belirtiyor. "Kasırga selini andırır bir toz bulutu girdi içeriye, sanki" diyor. Sonra sağ taraftan mavi–yeşil–kırmızı renkte bir alev vurmuş infilak halinde. Arkadaşlarının uyarmasıyla boğucu gaza rastlamadan 560 kotundan yol bulup dışarı çıkmış. 12 gün hastanede yatmış. Beyni şiddetli bir sarsıntı geçirmiş. Kendine göre "dengeyi hafiften bozdum" diyor. Unutkanlık ve uykusuzluktan şikayetçi.

Hayrullah Akkaya... Mengen dağlarına fener tutan çakır–çakmak gözleriyle ayrıntıya giriyor.

Patlama 425 kotunda olmuş... Galeriyi toz bulutu kaplamış herşey içiçe geçmiş. 4 kişiymişler, biri ölmüş. Seslere yönlenerek iniltiler arasından koşmuşlar, yaralıların peşinden yukarı çıkmışlar. Patlama anında "tazyikli suyun üzerindeki inek gibi" hissetmiş kendini. Psikolojik tedavi gördüğünü, "travmatik–nevroz, fobik–reaksiyon malulü olarak" çalıştığını söylüyor. Ocağa indiğinde "Ayağına cesetler takıldığını" sanıyormuş. Unutkanlık, kelimeleri toparlayamama ve cümle kurmada zorluk hallerinden şikayetçi.

Hasan Emdi... Kazmacı yedeği... Civan–mert gövdesini sunmuş iş kapısına. Grizu olayı alabildiğine ürkütmüş dimağını. 300 kotunda çalışıyormuş... Nükleer bir bomba patlamış ona göre. Duman başlamış boğmaya... Islak bezlerle ağızlarını kapatıp ocakta yön bulmaya çalışmışlar. Kuyu başına vardıklarında bayılıp kalmışlar. Çok şey hatırlamadığını söylüyor. Psikolojik tedavi görüyor. İstanbul/Erenköy'de tedavi görmüş. "İçimde korku var, korkunç rüyalar görüyorum, kalabalıktan hoşlanmıyorum" diyor. Yüzde 44 maluliyetle ocakdışı işlerde çalıştığını söylüyor.

Orhan Avşar... Ocağa yeni işbaşı yapanlardan. Grizu olayı olmadan önce ocaktan kazalı çıkmış. Bir süre hafif işlerde çalıştıktan sonra "iyileştin ocağa gideceksin" demişler. Gitmek istememiş. Korktuğunu söylemiş. Dinlememişler. Sendikacılara gitmiş, fayda etmemiş. Öyle ya üretimde açık var, üretim artmalı... (Grizu da bu nedenden dolayı çıkmadı mı). Doğru ocağa... Önce boş çıkmış kuyu başına kafesler. Sonra yaralılar, sonra sağ olanlar ve sonra da ölenlerin bir kısmı çıkmış. Cesetsiz kılınmış cenaze namazları, tabutsuz ağlamış geride kalanlar. Orhan da çok sonra çıkmış. Orhan olduğunun belgesi lamba numarası...

Kemal Kayaoğlu... En son ocaktan çıkarılan... O ay boş grup kalmış, borç ödeyeyim diye... Talih işte...

Şevki Kocaman... Dünyası kararanlardan biri. Ocakta ajöster olarak çalışmaktaymış. Olayı hala unutamıyor. Faciada gözlerini kaybetmiş. "Takım ambarına malzeme almak için gittim. Büyük bir patlama ve basınç duydum. Kendime geldiğimde hastanede olduğumu söylediler. Dünyam karanlıktı, neler olduğunu anlamıyordum, bir kör kuyunun içindeymişim gibi geliyordu. Yavaş yavaş hatırlamaya başladım" derken donuk gözlerini yere tutuyor. Doktor–şehir süründüğünü söylüyor. Umudunu yeniden görmeye adamış. O şimdi Yenice'de ev ile kahve arasında gidip geliyor...

5 ceset var ocakta. Savaşların tahribatı giderilebiliyor, yaralar iyileşiyor. 268 kişi öldükten sonra "ölüdür" denilen ocaklar harıl harıl üretime hazırlanıyor. Çünkü bu "kömür gözlü" için artık bir varoluş sorunu. "Kapatalım" diyene "kapatamazsınız" demenin gereğine inanıyor. Değişmelerle... Değişmeyenlerle... Yeni geldiğinde herşey bir önceki gün gibi olabiliyor. Gökteki bulutların varlığı... yağan yağmur... caddelerin iş çıkışı kalabalığı... akşam vakti ıssızlığı... Değişmeyen şeyler olabiliyor. Bakıyorsun onlar yine hayli efkarlılar yer değiştirmeyen meyhanelerde... masaların başında yalpalıyorlar. Az sonra çağıracak onu yeraltı tanrısının düdüğü, tutuna sallana yürüyecek kapıya doğru, diğerleri de peşinden bir bir doluşacaklar işçi servisine. Zamanı ve akşamı suçlayacaklar... Sonra bir bir boşalacaklar o karanlıklara... Kömürü kusmaktan yorulmuş ama onları yutmaktan yorulmamış kursağına ocakların... Sonunda burulmuş bir baret bırakmak olsa da... Değişmeyen sadece bu olacak yaşamında bu şehrin... Ta ki, herkesin her işi yapabileceği söylenen o zamana geçişin, tercihin yapılacağı gün gelsin... Belki o zaman değişen birşeyler olabilir...

Bir bomba patlamış ona göre. Duman başlamış boğmaya... Islak bezlerle ağızlarını kapatmışlar. Sonra... Sonrası ölüm!.

Bilim ve Ütopya

KURAN'IN YAZARI SUMERLİLER

Türkiye'nin ilk sumerologlarından Muazzez İlmiye Çığ'ın incelemesi

● Evrenin yaratılışı ve insanın cennetten kovuluş efsaneleri Sumer, Tevrat ve Kuran'da aynı.● Sumer tanrısı da, Tevrat ve Kuran'ın Allahı da insanı "çamurdan" ve "kendi suretinde" yaratıyor. ● İsimut = Yılan / Şeytan, Ninti = Havva, Enki = Cebrail. ● Sumer'de, Tevrat'ta ve Kuran'da "Habil ve Kain hikayesi". ● Tanrıların ortak cezası: Suları kana çevirmek. ● Tufan efsanesinin ve Eyüp Peygamber hikayesinin kökeni de Sumerliler. ● İnanna = Meryem, Dumuzi = İsa. ● İlk örtünenler Sumerli mabet fahişeleri. ● Tanrıların geleneksel iletişim aracı: Rüya. ● Sumer'de ve Kuran'da zina, taşlama, bekaret ve tecavüz ● Kadın Sumer'de de Kuran'da da tarla. ● İslami kurban kesim yöntemi Sumer'den gelme.

F. Perinçek-F. Gümüşoğlu	Aramızda bir Sumerli Muazzez İlmiye Çığ	**Prof. Dr. Ali Nesin**	*Matematik* / Blöfün matematiği
Muazzez İlmiye Çığ	Sumer'de kadın	**Prof. Dr. Şafak Alpay**	*Matematik* / Oyunlar üzerine
Prof. Dr. Yaman Örs	Vahşetin adı: Kızlığın denetimi	**Prof. Dr. Nihat Bozcuk**	Eşey seçimi ve sorunlar
Doğu Perinçek	Sanatçının özgürlüğü	**Dr. Tolga Ersoy**	Epilepsi tarihine giriş
Prof. Dr. Ahmet İnam	Özgür düşünmenin unutulan anlamları	**Müslüm Akıncı**	Bilimsel bilgi ve bilimin güvenilirliği
Sadık Usta	*Ütopyalar* / William Morris'in 'Düşülkesi'	**Prof. Dr. Aykut Kence**	Biyoloji ve insanın geleceği
Dr. Hüseyin Türk	İnsanın biyokültürel evrimi	**Prof. Dr. Şenel Ergin**	Aile kurumu özelleştiriliyor-2
Şükrü Günbulut	Her anın sevdiğim bir türküsü var	**İrfan Erdoğan**	Erciyes'in kaybolduğu gün
Doç. Dr. Battal Çıplak	Canlıları sınıflandırmada farklı yaklaşımlar	**Prof. Dr. Engin Meriç**	Akdeniz'in biyolojik gözlemi için metod
Prof. Dr. K. W. Hilu	Bitki kültürü: Yaşamımızı değiştiren devrim	**Dr. İ. Melih Baş**	Çalışma ekonomisi ve ekolojik kirlenme
Prof. Dr. Salih Özbaran	Tarih, tek başına milli tarih değildir	**Doç. Dr. Yücel Çağlar**	Bitkiler / Şu maki ve fundalık dediklerimiz

Mart sayısı bayilerde

Abone koşulları: 6 aylık 200.000 TL., yıllık 400.000 TL, YD yıllık 60 DM
Abone bedeli için: Ender Helvacıoğlu Türkiye İş Bankası İstanbul-Kızıltoprak Şubesi Hesap No: 1071 343539 Posta Çeki No: 673654
Yazışma Adresi: Yol sokak, Polat Celil Ağa İşhanı, Kat:5 Mecidiyeköy/İstanbul" **Tel:** (0212) 212 10 66 **Fax:** (0212) 288 48 05

Sosyalist Demokrasi İçin

YENİ YOL

. Dev-Yol'un Parti Girişimi — **Ömer Fikret**

. Feminizmi Güncelleştirmek — **Özlem O.**

.Çoğulculuk,Hegemonya ve Sosyalist Demokrasi — **Masis Kürkçügil**

. Zapatistalar: "Silahlarımız Müzakere Edilemez . — **Komutan Marcos**

Mart- Nisan'95

PK.224 Beyoğlu/İSTANBUL

12 Mart ve kalana gazel

En uzun koşuysa elbet Türki[illegible] d[illegible]
O, [illegible] en güzel yüz metresi[illegible]stu
E[illegible] lüverin namlusun[illegible]lavarak...
E[illegible] hızl[illegible]ydı hepimizin,
[illegible] önde göğüsledi ipi...
[illegible]iyorsam sana anam avradı[illegible] olsun,
[illegible]na aşk olsun sana çocuk aş[illegible] olsun!

...
Çiçekle[illegible], hüzünlerle renklendim
Bugünün[illegible]ardöner bir anlamsız nakış kaldı
...
[illegible] metin, durmak bilmez akar zaman
[illegible]eden birkaç cılız alkış kaldı

m. altıok

can yücel

Zama[illegible] i[illegible], h[illegible] ö[illegible]ünden çala çala
Geçe[illegible] dü[illegible]ündüm, ne kada[illegible] ka[illegible]ığımı azala azala
.....
Ben sizleri içinizd[illegible], o bilmediği[illegible], yüzünüzle sevdim
[illegible]andım yıllar b[illegible] durmadan, [illegible]uyulara bakraç sala sala

Ye[illegible] a[illegible]tık altıok metin, s[illegible]ğün şu pıtr[illegible]klı zor ömür
Tuzak ol bir ölüme, [illegible]gibi, var git çoğala çoğala

m. altıok

SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Sahibi : Olgu Ltd.Şti. Genel Koordinatör : Seyfi ÖNGİDER
Yayın Yönetmeni Merdan YANARDAĞ
Teknik Koordinatör: Hakkı ZEL
Yazı İşleri
Dış Haberler Osman KÖKER
Ekonomi Sermet ÖZDOĞAN
Kültür Sanat Sezai SARIOĞLU
Makaleler Veysi SARISÖZEN
Sorumlu Müdür: Hüseyin AYIK Haber Merkezi: Hacer YILDIRIM
İşletme Müdürü Ali KÜÇÜK
Reklam Müdürü Emine SAPMAZ
Yayın Kurulu Osman Köker, Seyfi Öngider, Sezai Sarıoğlu, Veysi Sarısözen, Merdan Yanardağ
Ankara Büro: Mustafa ERDOĞAN (Haber Müdürü), Figen SOLMAZ, Hatice Can KÜRTÜNCÜ
İzmir: Rıza ZINGAL
Ankara Tel:(0312) 418 41 98 Fax:(0312) 418 22 63
İzmir Tel: (0232) 464 21 30
Avrupa Temsilciliği Engin ERKİNER Kasseler Str. 1a 60486 Frankfurt Tel: 49.69.7075714 Fax: 49.69.625645
Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. No: 3/8 Taksim / İstanbul Tel: (0212) 244 30 67 - 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29 Basıldığı Yer: Basmat Matbaacılık Dağıtım: BBD